

การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

ปริญญาโท

ของ

กรรณิการ์ จันทรวล

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

16 เม.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

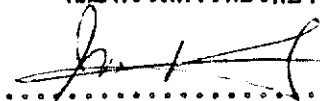
มิถุนายน 2529

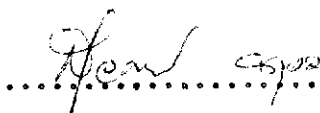
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177155

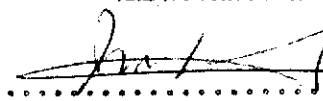
คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานี้
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาภาค
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

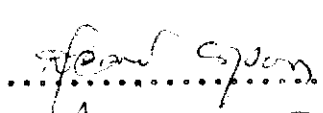
คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธาน

.....กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

.....กรรมการ

.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พวา พันธุ์เมฆา และอาจารย์สุวณธ์ ผดุงอรรด
ผู้ให้คำปรึกษาและช่วยเหลืออย่างดียิ่ง อาจารย์ณนวล พงษ์ไพบูลย์ ผู้กรุณาเป็นกรรมการ
สอบปากเปล่าเพิ่มเติม

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุนทร แก้วลาย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์
ไม่น่ายกิจ อาจารย์บุบผา เทวาทิตี และผู้ช่วยศาสตราจารย์เจลิยว พันธุ์สีดา ที่กรุณา
ให้คำแนะนำอันมีประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักหอสมุด หัวหน้าห้องสมุด หัวหน้างานเกี่ยวกับ
คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางคอมพิวเตอร์และผู้จัดการ
ฝ่ายจำหน่ายคอมพิวเตอร์ของบริษัทต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ

ขอขอบคุณเพื่อนบรรณารักษ์รุ่น 2526 ทุกท่านและเพื่อนกลุ่ม DATT+IGC ในความ
เอื้ออาทรและกำลังใจตลอดจนความช่วยเหลือต่าง ๆ

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่ได้กรุณาให้ทุนในการศึกษาและ
การทำปริญญาโทฉบับนี้

กรรณิการ์ จันทน์นวล

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	คู่มือหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	กำนินยามทัณฑ์เฉพาะ	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	9
	ประโยชน์ของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด	10
	บทบาทของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด	13
	ตัวอย่างการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด	15
	ประวัติของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด	16
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	28
	การเลือกกลุ่มประชากร	28
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	29
	วิธีสร้างแบบสอบถาม	35
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
	การวิเคราะห์ข้อมูล	37

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	104
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	104
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	104
ผลของการศึกษาค้นคว้า	105
อภิปรายผล	113
ข้อเสนอแนะ	116
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	123

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนร้อยละ ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน	36
2	รายละเอียดส่วนตัว ของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศและอายุ จำแนกตาม สถานภาพของผู้ตอบ	39
3	รายละเอียดส่วนตัว ของผู้ตอบด้านเพศและประสบการณ์ เกี่ยวกับการใช้ คอมพิวเตอร์ในประเทศไทย จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ	42
4	ระดับความคิดเห็นทั่วไป เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ตามสถานภาพของผู้ตอบ	44
5	ระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ตามประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย	50
6	ความพึงพอใจต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด	57
7	การเตรียมการก่อนที่จะนำคอมพิวเตอร์ เข้ามาใช้ในห้องสมุด	58
8	บุคลากรที่ควรจะเป็นนักวิเคราะห์ระบบงานคอมพิวเตอร์ในห้องสมุด	60
9	บุคลากรที่ควรจะเป็นโปรแกรมเมอร์ในงานห้องสมุด	61
10	ชนิดและอุปกรณ์ของ เครื่องคอมพิวเตอร์ ที่ใช้อยู่ของห้องสมุดในประเทศไทย ...	63
11	ความพึงพอใจของการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์	66
12	ชนิดของ โปรแกรมที่ใช้อยู่ของห้องสมุดในประเทศไทย	70
13	ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม	73
14	ตำแหน่งของบุคลากรที่ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดต่าง ๆ	75
15	ความพึงพอใจต่อจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด ต่าง ๆ	76

16	ระบบที่ใช้ในการประมวลผลของห้องสมุดในประเทศไทยที่ใช้คอมพิวเตอร์	78
17	ความพึงพอใจต่อระบบการประมวลผล	79
18	การร่วมมือของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย	80
19	รูปแบบของการร่วมมือกันระหว่างห้องสมุด	81
20	ผลของระบบสื่อสารในประเทศไทยต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด	82
21	การสื่อสารแห่งประเทศไทยสมควรเปลี่ยนอุปกรณ์การสื่อสารให้เป็นระบบ ที่ทันสมัย	83
22	ความคุ้มค่าของการลงทุนในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย	84
23	วิธีการลงทุนในด้านโปรแกรมของห้องสมุดในประเทศไทย	85
24	รูปแบบของการลงทุนในด้านการซื้อโปรแกรมของห้องสมุด	85
25	รูปแบบของการลงทุนในด้านการจัดหาโปรแกรมสำหรับห้องสมุดที่มีใช้เอง ของแต่ละสถาบัน	87
26	เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสำหรับงานห้องสมุดที่มีค่าเท่ากับในปัจจุบัน	88
27	การคัดเลือกโปรแกรมห้องสมุดของบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน	90
28	โครงการของการคัดเลือกโปรแกรมห้องสมุดของบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน การคัดเลือกโปรแกรมห้องสมุดในปัจจุบัน	91
29	ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย	93
30	ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านบุคลากร	95
31	ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านงบประมาณ	97
32	ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านการใช้บริการ	98
33	ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านการประสานงาน กับศูนย์คอมพิวเตอร์	99

34	ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย	
	ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์	101
35	ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย	
	ด้านโปรแกรม	102

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันปัญหาหนึ่งที่ห้องสมุดทั่วไปประสบคือวัสดุสิ่งพิมพ์ วัสดุทัศนวัสดุ และวัสดุทัศนูปกรณ์ ได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสิ่งเหล่านั้น แต่จำนวนบุคลากรและงบประมาณในห้องสมุดไม่สามารถเพิ่มได้รวดเร็ว เหมือนกับการเพิ่มของสิ่งดังกล่าว (แม้นมาส ชวลิต 2526 : 2) ประกอบกับผู้ให้บริการห้องสมุดต้องการที่จะได้รับข้อเสนออย่างถูกต้อง รวดเร็วและทันกับเหตุการณ์ทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าและสลับซับซ้อนมากขึ้น (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ 2526 : 6) เมื่อเป็นดังนี้ห้องสมุดจึงต้องปรับตัวเพื่อให้ทันกับสถานการณ์ดังกล่าว หนทางหนึ่งที่สามารถช่วยได้คือการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการดำเนินงานในห้องสมุด

เทคโนโลยีได้วิวัฒนาการและเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วซึ่งช่วยให้การทำงานเป็นไปโดยสะดวก มีประสิทธิภาพและประหยัดแรงงาน ความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้โลกเราแคบลง การสื่อสารคมนาคมกระทำได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในภาคของรัฐบาลและเอกชนได้เริ่มนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ เทคโนโลยีที่สำคัญอย่างหนึ่งคือคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์อย่างหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความเร็วสามารถทำงานได้เป็นล้าน ๆ ครั้งในหนึ่งวินาที คำนวณได้ละเอียดเที่ยงตรงและทำงานติดต่อกันได้ นอกจากนั้นยังจำเรื่องที่บอกให้ทราบและพร้อมที่จะนำเสนอเมื่อต้องการ (ศรีศักดิ์ จามรมาน 2523 : 29) ดังนั้นคอมพิวเตอร์จึงมีประโยชน์ต่อนักบริหาร นักวิชาการ นักธนาคารและนักธุรกิจ เพราะคอมพิวเตอร์จะช่วยทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เมื่อเป็นดังนี้นับวันการใช้คอมพิวเตอร์มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นเป็นทวีคูณ ประกอบกับราคาค่าหน่วยประมวลผลได้ลดลงทุกปีแต่ประสิทธิภาพในการทำงานกลับเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ เมื่อหลายปีก่อนคอมพิวเตอร์ราคาหลายล้านบาท แต่ใน

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์มีราคาถูกสามารถซื้อคอมพิวเตอร์ได้ตามห้างสรรพสินค้าเสมือนกับการซื้อเครื่องใช้ภายในบ้าน เช่น ตู้เย็นหรือเครื่องปรับอากาศ

แผนกวิชาสถิติ คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้เริ่มนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2506 ต่อมาการใช้คอมพิวเตอร์ได้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งปัจจุบันคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนเราอย่างมากมาย จนมีหลายคนกล่าวว่าในยุคนี้เป็นยุคของคอมพิวเตอร์และในอนาคตคอมพิวเตอร์อาจจะมีผลสำคัญกับทุกวงการทั้งในหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน ตัวอย่างของการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ ดังเช่น การจัดทำทะเบียนประวัติอาชญากร สถิติอาชญากรรม การจราจร การเก็บสถิติข้อมูลต่าง ๆ การเก็บภาษีอากร อัตราค่าจ้างของข้าราชการ การลงทะเบียนเรียนของนิสิตนักศึกษาและงานห้องสมุดก็เป็นงานหนึ่งที่คอมพิวเตอร์สามารถช่วยได้ (บุญรอด บิณฑสันต์ 2523: 21 - 25) ดังเห็นได้จากห้องสมุดต่างประเทศมีการใช้คอมพิวเตอร์อย่างแพร่หลาย ทั้งในงานบริการ เทคนิค และบริหาร ทำให้งานห้องสมุดดำเนินไปได้สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ สหรัฐอเมริกา นับได้ว่าเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าที่สุดในเรื่องนี้และการพัฒนาได้ดำเนินไปสู่ช่วงทศวรรษที่สามแล้ว (นงลักษณ์ ไม่น่ายกย 2524 : 100) โดยเริ่มนำเข้ามาใช้ตั้งแต่ ค.ศ. 1960 (พ.ศ. 2503) ปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ทางบรรณานุกรม (Bibliographical Network) ในการสื่อสารแบบออนไลน์ (Online) ดังเช่น โอซีแอลซี (OCLC มีชื่อเต็มว่า Online Computer Library Center, Incorporated) มีสมาชิกถึง 5,000 ห้องสมุดใน 50 รัฐ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย โอซีแอลซีมีประโยชน์มากในการยืมระหว่างห้องสมุดและช่วยในการทำรายการระหว่างภายในรัฐและระหว่าง 3 ภูมิภาค นอกจากนั้นการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อดำเนินงานในห้องสมุดได้กลายเป็นธุรกิจโดยมีการจำหน่ายข้อมูลทางบรรณานุกรมและการผลิตโปรแกรมสำเร็จรูป (Package) ในอนาคตการใช้คอมพิวเตอร์ในบริการจ่าย - รับ และบริการรายการแบบออนไลน์แก่ผู้ใช้จะกลายเป็นเรื่องธรรมดาไป ผู้ใช้บริการสามารถกันจากเทอร์มินอล (Terminal) ได้ว่าห้องสมุดมีหนังสืออะไรอยู่บ้างในเรื่องที่ต้องการและขณะนี้สามารถยืมออกได้หรือไม่ การกัน

อาจทำได้ทั้งที่ห้องสมุดสาขาใดก็ได้หรืออาจทำที่บ้านหรือที่สำนักงานโดยผ่านเทอร์มินอล หรือเครื่องรับโทรศัพท์ที่รับวีดีโอเทก (Videotex) ได้ (Boss. 1984 : 1185)

สำหรับการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อดำเนินงานของห้องสมุดในประเทศไทย สถาบันแรกที่นำคอมพิวเตอร์มาใช้คือห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียหรือเอไอที (AIT) โดยเริ่มใช้ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) ปัจจุบันเอไอทีได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้ครบวงจรงานห้องสมุดโดยเริ่มที่งานจัดหา งานทำบัตรรายการ พิมพ์รายชื่อหนังสือใหม่ งานบริการจ่าย - รับงานค้นหาสิ่งพิมพ์ ฯลฯ และยังมีโครงการต่อไปที่จะนำคอมพิวเตอร์ไปใช้ในงานตรวจรับวารสาร และงานบัญชีของวารสารและการใช้ระบบมาร์ค (MARC) ช่วยในการลงรายการ (ทบวงมหาวิทยาลัย 2528 : 3) ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 หอสมุดแห่งชาติได้นำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในงานจัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติมีห้องสมุดที่เข้าร่วมส่งข้อมูลส่วนใหญ่เป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดเฉพาะจำนวน 16 แห่ง และนำคอมพิวเตอร์ไปช่วยในงานของศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หอสมุดแห่งชาติ 2527 : 1) นอกจากนี้ห้องสมุดทั้ง 2 แห่งดังกล่าวแล้วได้มีห้องสมุดอีกหลายแห่งในประเทศไทยที่มองเห็นความสำคัญของการใช้คอมพิวเตอร์โดยเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นห้องสมุดขนาดใหญ่ มีงบประมาณจำนวนมาก มีบทบาทที่สำคัญในการจัดสรรสารสนเทศ ความรู้และการให้บริการสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือระหว่างกันเพื่อสนองความต้องการด้านการเรียน การสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการของผู้ใช้ทุกระดับให้สมบูรณ์ถูกต้องและรวดเร็ว (ประภาวดี สืบสนธิ์ 2527 : 1) จากสิ่งดังกล่าวนี้ห้องสมุดหลายแห่งอาจจะนำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยดำเนินงานในห้องสมุดเหมือนกับที่ห้องสมุดเอไอที และห้องสมุดในต่างประเทศได้ดำเนินในเรื่องนี้ไปอย่างได้ผล

นับเป็นเวลาประมาณ 10 ปีแล้วที่คอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทต่อห้องสมุดในประเทศไทย แต่การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยยังไม่แพร่หลายและเจริญก้าวหน้า ทั้ง ๆ ที่ปัจจุบันคอมพิวเตอร์มีราคาถูกห้องสมุดสามารถซื้อได้เหมือนกับครุภัณฑ์ทั่วไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาว่าห้องสมุดในประเทศไทยมีบทบาทใดในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด สาเหตุประการหนึ่งของปัญหาดังกล่าวเพราะบุคลากรของห้องสมุดยังไม่มีความรู้

ความสามารถในเรื่องห้องสมุดหลายแห่งจึงได้จัดให้มีการอบรมและสัมมนาในเรื่องคอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุด ดังเช่นในปี 2527 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง "ก้าวแรกของการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด" และ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดการฝึกอบรมเรื่อง "การจัดเก็บ การค้นหา และเผยแพร่สารนิเทศ" ต่อมาปี 2528 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จัดการสัมมนาเรื่อง "การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาห้องสมุด" แต่ผลของการอบรมและสัมมนาเหล่านี้ยังไม่มีผู้ใดได้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง จึงยังไม่ทราบปัญหา นอกจากนั้นทบวงมหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนางานห้องสมุด จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านห้องสมุดกับการใช้คอมพิวเตอร์หลายสถาบันเข้าร่วมพิจารณาจัดวาง ระบบโครงสร้างของข้อมูลจากหนังสือ วารสารและโสตทัศนวัสดุ เพื่อที่จะดำเนินการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์เป็นแบบมาตรฐานในการใช้ข้อมูลร่วมกันต่อไป

ปัจจุบันห้องสมุดหลายแห่งได้เริ่มและมีโครงการที่จะนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในห้องสมุด ห้องสมุดเหล่านี้อาจจะมีปัญหาในเรื่องการดำเนินการ การเรื่องสั้นและหารูปแบบที่ดีซึ่งในสภาพปัจจุบันห้องสมุดไม่มีทิศทาง เกินและ รูปแบบที่แน่นอน แต่ละแห่งก็มีวิธีการและระบบที่แตกต่างกัน ในอนาคตอาจก่อให้เกิดปัญหาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวสาร เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน นอกจากนั้นการที่แต่ละแห่งเริ่มดำเนินการไปโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ที่ได้ทั้งทางแนวทางและการเตรียมการของห้องสมุดที่ได้กล่าวมาแล้ว รวมทั้งทรัพยากรบุคลากรที่จะดำเนินการกระทำผิดซ้ำกับผู้อื่น ซึ่งมีผลทำให้งานนั้นลงทุนไปโดยสูญเปล่า และไม่ได้บรรลุตามจุดหมายที่ได้วางไว้ เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย เพื่อจะให้ทราบสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยและความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ตลอดจนปัญหาของการใช้ดังกล่าว อันจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาพิจารณาในการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์สำหรับห้องสมุดในประเทศไทยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
ของบุคคล 5 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
บรรณารักษ์หรืออาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ และผู้แทนจากบริษัทจำหน่าย
คอมพิวเตอร์ในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
ของบุคคล 5 กลุ่มดังกล่าวในข้อ 2 ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของ
ห้องสมุดแตกต่างกัน
4. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
ของบุคคล 5 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
บรรณารักษ์หรืออาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ และผู้แทนจากบริษัทจำหน่าย
คอมพิวเตอร์ในประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
ของบุคคล 5 กลุ่มดังกล่าวในข้อ 2 ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์
ของห้องสมุดแตกต่างกัน
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
5. ผลของการวิจัยจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารระดับสูงใช้พิจารณาประกอบในการ
พัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยต่อไป

6. ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดทั่วไปที่เริ่มนำคอมพิวเตอร์เข้ามา
ใช้ในงานห้องสมุด

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มประชากร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้มี 5 กลุ่ม ได้แก่
 - 1.1 หัวหน้าห้องสมุด จำนวน 13 คน
 - 1.2 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด จำนวน 13 คน
 - 1.3 บรรณารักษ์หรืออาจารย์ จำนวน 6 คน
 - 1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 13 คน
 - 1.5 ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย จำนวน 11 คน

รวมกลุ่มประชากร ทั้ง 56 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 สถานภาพของผู้ตอบ

- 2.1.1.1 หัวหน้าห้องสมุด
- 2.1.1.2 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- 2.1.1.3 บรรณารักษ์หรืออาจารย์
- 2.1.1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์
- 2.1.1.5 ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย

2.1.2 ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

- 2.1.2.1 1 - 5 ปี
- 2.1.2.2 6 - 10 ปี
- 2.1.2.3 10 ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

กํานิยามศัพท์เฉพาะ

1. การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย หมายถึง การนำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยทำงานในห้องสมุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ งานเทคนิค งานบริการ และงานบริหาร

1.1 งานเทคนิค ได้แก่ การจัดหาสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุ การวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งพิมพ์เพื่อให้หัวเรื่องในการทำบัตรรายการหนังสือ เป็นต้น

1.2 งานบริการ ได้แก่ การตอบคำถามและช่วยค้นคว้า การจ่ายและการรับคืนหนังสือ และบริการเลือกเผยแพร่ข้อสนเทศ เป็นต้น

1.3 งานบริหาร ได้แก่ งานคำนวณนโยบายห้องสมุด งานเกี่ยวกับงบประมาณ และบุคลากร เป็นต้น

การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดนี้ อาจจะเป็นงานอย่างใดอย่างหนึ่งหรืองานทุกประเภท

2. ห้องสมุด หมายถึง ห้องสมุดที่ใช้หรือกำลังทดลองใช้คอมพิวเตอร์ในประเทศไทย

3. หัวหน้าห้องสมุด หมายถึง หัวหน้าห้องสมุดดังกล่าวในข้อ 2

4. บรรณารักษ์หรืออาจารย์ หมายถึง บรรณารักษ์หรืออาจารย์ซึ่งมีประสบการณ์ในด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด และมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

4.1 การได้รับเชิญเป็นวิทยากรในการสัมมนาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

4.2 การได้เป็นคณะกรรมการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

4.3 ได้เขียนบทความทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดอย่างน้อย 2 บทความ

5. ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งมีผลงานด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งในต่อไปนี้

- 5.1 การได้รับเชิญเป็นวิทยากรในการสัมมนาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- 5.2 การได้เป็นคณะกรรมการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- 5.3 ได้เขียนบทความทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดอย่างน้อย 2 บทความ
- 5.4 การได้เป็นที่ปรึกษาของสถาบันเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
6. ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย หมายถึง ผู้จัดการฝ่ายจำหน่ายของบริษัทซึ่งเป็นบริษัทใหญ่มีชื่อเสียงและเคยติดต่อกับห้องสมุดโดยการคัดเลือกได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดแล้ว
7. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด หมายถึง หัวหน้างานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดแต่ละแห่ง
8. ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกเฉพาะตัวบุคคลที่ตอบสนองคำถามในรูปแบบสอบถามในเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
9. ประเด็นการเกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด หมายถึง การที่กลุ่มประชากรทั้ง 5 กลุ่ม เคยมีกิจกรรมเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด เช่น การสอน การศึกษาอบรม การสัมมนา การประชุม การจำหน่าย เป็นต้น
10. สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด หมายถึง รายละเอียดเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในด้านต่าง ๆ เช่น ชื่อระบบ เครื่องคอมพิวเตอร์ (Hardware) โปรแกรม (Software) การเตรียมการ เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
มีดังต่อไปนี้

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
2. ประโยชน์ของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
3. ขอบข่ายของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
4. ตัวอย่างการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
5. ประสิทธิภาพของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

คอมพิวเตอร์คือเครื่องจักรกลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Machine) ซึ่งมีความสามารถในการประมวลผล (Processing) จัดเก็บข้อมูล (Data Storage) และทำการคำนวณเปรียบเทียบและควบคุมการทำงานตามคำสั่ง และข้อมูลที่ผู้ใช้งานป้อนเข้าไปในเครื่องเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ออกมาตามที่ต้องการ (วรรณ ศรีพิชญบุตร 2527 : 1)

องค์ประกอบในการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์มีดังนี้

1. เครื่องคอมพิวเตอร์ (Hardware) คือ ตัวเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 หน่วยประมวลผลกลาง (CPU มีชื่อเต็มว่า Central Processing Unit) คืออุปกรณ์ที่ควบคุมการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ ภายในมีหน่วยประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ ส่วนความจำ ส่วนของการคำนวณหรือเปรียบเทียบ และส่วนควบคุม

1.2 เพอร์ริเพอรัล (Peripheral) คือ อุปกรณ์ที่ต่อกับหน่วยประมวลผลกลาง เพื่อทำหน้าที่รับข้อมูลจากภายนอกและแสดงผลออกมา

2. โปรแกรม (Software) คือ อุปกรณ์ส่วนที่สั่งให้ทำงาน ซึ่งเขียนขึ้นด้วยภาษาที่เครื่องคอมพิวเตอร์เข้าใจได้ แบ่งออกเป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ

2.1 โปรแกรมประยุกต์ (Application Program หรือ Application Software) คือ คำสั่งให้เครื่องทำงานตามจุดประสงค์ของงานนั้น ๆ เช่น คำสั่งให้เครื่องทำงานพิมพ์บรรณานุกรม

2.2 โปรแกรมระบบ (System Program หรือ System Software) คือ คำสั่งที่บริษัทผลิตเครื่องสั่งให้เครื่องทำงาน เป็นคำสั่งควบคุมการทำงานของเครื่อง

3. บุคลากร มีดังนี้

3.1 ผู้วิเคราะห์ระบบงาน (System Analyst) ทำหน้าที่วางระบบงานคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมกับหน่วยงาน

3.2 ผู้เขียนแบบ (Programmer) ทำหน้าที่นำระบบงานที่ผู้วิเคราะห์ระบบงานจัดทำมาเขียนเป็นโปรแกรมเพื่อสั่งงานเครื่องคอมพิวเตอร์

3.3 ผู้ดำเนินงาน (Machine Operator) ทำหน้าที่ดำเนินงานตามคำสั่งของผู้วิเคราะห์และผู้เขียนแบบ โดยการป้อนงานส่งเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้ผลออกมาตามวัตถุประสงค์ (วรรณช ตรีทิพนบุตร 2527 : 10 - 17)

ประโยชน์ของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

โดยทั่วไปงานห้องสมุดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ งานเทคนิค งานบริการและงานบริหาร ถ้าดูตามลักษณะงานห้องสมุดจะเห็นได้ว่า งานหลักคือ การจัดหางัดเก็บรวบรวมสิ่งพิมพ์และสื่อทัศนวัสดุเพื่อบริการและเผยแพร่ ซึ่งงานดังกล่าวจะตรงกับหน้าที่หลักของคอมพิวเตอร์อยู่ประการหนึ่ง คือ คอมพิวเตอร์มีการเก็บข้อมูลจำนวนมากไว้ในหน่วยความจำสำรอง ผู้ใช้

สามารถเรียกมาใช้ในการประมวลผลข้อมูลหรือเรียกมาเพื่อดูสถานภาพข้อเท็จจริงบางประการ
จึงจะเห็นได้ว่าคอมพิวเตอร์เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับงานห้องสมุด (วันชัย
รวีบุญ 2527 : 12)

ประโยชน์ของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด แยกออกเป็น 2 ลักษณะงาน คือ

1. งานด้านบริหารของห้องสมุด
2. งานด้านเทคนิคและงานบริการของห้องสมุด

1. งานด้านบริหารของห้องสมุด มีประโยชน์ดังนี้

1.1 บั๊งกัันการสูญหายของเอกสารหรือข้อมูลอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ
หรือด้วยเหตุจงใจใด ๆ ก็ตาม เช่น บั๊ตรรายการถูกทำลาย การผลิตบั๊ตรรายการใหม่
โดยใช้เวลารวดเร็วเป็นเรื่องที่สั๊คัญ แต่เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถกระทำได้ด้วยเวลา
ไม่กี่วัน

1.2 เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เมื่อใช้คอมพิวเตอร์กับระบบการทำงาน
ตามขั้นตอนต่าง ๆ เครื่องจะเก็บรายการ (Transaction) ของเจ้าหน้าที่แต่ละคนไว้
ทำให้สามารถวัดประสิทธิภาพของการทำงานแต่ละคนได้ เพื่อนำมาปรับปรุงจุดอ่อนในการทำงาน
ของแต่ละคน ช่วยในการบริหารบุคลากรทำได้ง่ายและสอดคล้องกับกำลังคน

1.3 ช่วยด้านจังกงบประมาณ เมื่อใช้คอมพิวเตอร์ควบคุมการสั่งซื้อวัสดุและ
สิ่งพิมพ์ จะสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาวางแผนด้านงบประมาณให้เป็นไปตามเป้าหมายและมี
ประสิทธิภาพ

1.4 ช่วยในการควบคุมการทำงานให้ดีขึ้น คอมพิวเตอร์มักจะให้ข้อมูลที่เป็น
ผลลัพธ์ได้จากการปฏิบัติงานคือ ข้อมูลในเชิงสถิติ อาทิ จังกนวนงานและจังกนวนรายการของ
แต่ละวันของแต่ละคนและแต่ละหน่วยงาน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ผู้บริหารสามารถนำมาประกอบการ
บริหาร เพื่อวางแผนด้านงบประมาณหรือลดค่าใช้จ่ายและปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน

1.5 ช่วยเพิ่มความรวดเร็วด้านสารบรรณ เช่น การพิมพ์เอกสารต่าง ๆ การจัดเก็บ เป็นต้น คอมพิวเตอร์สามารถพิมพ์ได้รวดเร็วและถ้าเกิดกรณีที่พิมพ์ผิดก็ไม่จำเป็นต้องพิมพ์ใหม่เพราะคอมพิวเตอร์สามารถลบและแก้ไขใหม่ได้ ตลอดจนการทำสำเนาหรือการเก็บแบบฟอร์มต่าง ๆ สามารถกระทำได้ง่าย

2. งานด้านเทคนิคและงานบริการของห้องสมุด มีประโยชน์ดังนี้

- 2.1 เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยคอมพิวเตอร์จะช่วยให้การทำงานถูกต้องแม่นยำมากขึ้น เช่น การจัดเรียงลำดับครรชนชื่อเรื่อง ครรชนผู้แต่ง เป็นต้น
- 2.2 เพิ่มความรวดเร็วในการทำงาน โดยใช้คอมพิวเตอร์บันทึกข้อมูลด้านบรรณานุกรมของสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพียงครั้งเดียว สามารถเรียกสิ่งเหล่านั้นมาใช้ได้ตลอดเวลาในงานต่าง ๆ ของห้องสมุด เช่น งานจัดหา งานทำรายการหนังสือหรือการค้นหาลงสิ่งพิมพ์ เป็นต้น
- 2.3 ช่วยในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างห้องสมุดทั้งภายในประเทศและนอกประเทศ สามารถกระทำได้ง่ายถ้ามีการใช้คอมพิวเตอร์ระบบออนไลน์
- 2.4 ช่วยให้บริการของห้องสมุดขยายออกไปสู่ภายนอกได้สะดวกยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การให้บริการค้นหาสิ่งพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ ในอนาคตจะไม่ต้องไปที่ห้องสมุดสามารถค้นได้ที่บ้าน (Home Book Searching) โดยผ่านฐานข้อมูล (Information Database) และการให้บริการชนิดนี้จะเป็นการบริการที่สำคัญในอนาคตจนมีผู้กล่าวว่า "ข้อเสนอนี้จะเป็นยุทธปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการแข่งขันและการต่อสู้ของโลกในปัจจุบันและในอนาคต" (สหัส ตรีทิพบุตร 2527 : 1 - 5)

กล่าวโดยสรุป คอมพิวเตอร์มีประโยชน์ต่อห้องสมุดในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีประโยชน์ทั้งต่อผู้ใช้บริการห้องสมุดและต่อผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุด

บทบาทของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

เมื่อทราบผลของการใช้คอมพิวเตอร์ต่อห้องสมุดจากข้อความข้างต้นแล้ว เพื่อให้เข้าใจเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดมากขึ้น จึงขอจะทราบบทบาทของการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด โดยจะแยกไปตามงานด้านเทคนิคของห้องสมุดดังต่อไปนี้

1. งานจัดทาสถอปรณห้องสมุด เมื่อข้อมูลของสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดได้ถูกบันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์แล้ว ก็เป็นการง่ายที่จะตรวจสอบสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด บรรณารักษ์ไม่ต้องเสียเวลาค้นหาข้อมูลจากตู้บัตรรายการต่าง ๆ ทำให้สามารถประหยัดเวลาในการศึกษา หากห้องสมุดใช้ระบบออนไลน์ ข้อมูลที่ได้รับจะบอกให้ทราบว่าหนังสือนั้นมีอยู่ในห้องสมุดใดในเครือข่าย (Network) หรือไม่ หากมีห้องสมุดนั้นอยู่ที่ใด สมควรจะซื้อเพิ่มเติมหรืออาจใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดได้ หากหนังสือนั้นได้ลงรายละเอียดไว้ในฐานข้อมูล (Database) เราก็จะหารายละเอียดต่าง ๆ ที่ต้องการ รวมทั้งอาจทราบด้วยว่าจะส่งหนังสือชิ้นนั้นไปจากที่ไหน

ในบางประเทศที่มีการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์ (Link Computer) ของห้องสมุดเข้ากับคอมพิวเตอร์ของร้านหนังสือ ห้องสมุดจะสั่งซื้อผ่านคอมพิวเตอร์ได้ทันที หากไม่มีระบบนี้ ห้องสมุดจะให้คอมพิวเตอร์จัดทำหนังสือพิมพ์สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อส่งไปรษณีย์สำนักพิมพ์หรือร้านที่ให้ ในกรณีนี้รายละเอียดของหนังสือจะถูกบันทึกไว้แล้ว ในคอมพิวเตอร์ห้องสมุดอาจเรียกค้นหากเมื่อใดก็ได้ เช่น ต้องการทราบว่าขณะนี้หนังสือใดบ้างที่มีอยู่ระหว่างดำเนินการสั่งซื้อ มีมูลค่าประมาณเท่าใด เพื่อกำหนดการใช้งบประมาณส่วนที่เหลือ เราให้ส่งไปรษณีย์อะไรกับร้านใดแล้วบ้าง และร้านค้านั้นใช้เวลาดำเนินการนานเท่าใด กว่าที่ห้องสมุดจะได้รับหนังสือแต่ละเล่ม ร้านค้าใดส่งหนังสือให้ห้องสมุดได้รวดเร็วกว่าในราคาถูกกว่า

2. งานวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ เมื่อมีข้อมูลหนังสือแต่ละเล่มที่ถูกบันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์แล้วขั้นตอนของการจัดทำสิ่งพิมพ์ เพื่อให้มีหนังสือ บรรณารักษ์เพียงแต่เรียกหาข้อมูลเดิม แล้วเติมเลขเรียกหนังสือ เลขจะเป็นตัวชี้แจงของหนังสือเล่มนั้นเข้าไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ สะดวกที่จะเรียกใช้และรวดเร็วในการค้นหา หนังสือ

บางเล่มที่อาจให้เลขหมู่ได้หลายเลขก็เป็นปัญหาหนึ่งในการทำงานของบรรณารักษ์ ก็สามารถแก้ไขได้โดยค้นจากรายการของหัวเรื่องว่าเดิมห้องสมุดให้เลขหมู่อะไรแก่หนังสือประเภทนั้น

3. งานบริการจ่าย-รับ คอมพิวเตอร์สามารถแสดงรายการหนังสือที่ยืมเกินกำหนดทั้งหมดที่มีอยู่ได้ภายในไม่กี่วินาที และสามารถพิมพ์ใบทวงและจำนวนเงินค่าปรับเพื่อส่งให้แก่ผู้ยืมหนังสือเกินกำหนดได้ด้วย นอกจากนี้คอมพิวเตอร์จะบันทึกจำนวนค่าปรับที่ห้องสมุดได้รับไว้แล้ว เพื่อนำเสนอต่อฝ่ายการเงินต่อไปได้ หากใบทวงหนังสือนั้นไม่ได้รับความสนใจจากผู้ยืม ข้อมูลนั้นจะถูกส่งไปยังแผนกทะเบียนโดยอัตโนมัติ หากห้องสมุดและแผนกทะเบียนใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ทางแผนกทะเบียนยังมีการประกาศผลสอบในภาคการศึกษานั้นของนิสิตแต่ละคนไว้จนกว่าหนังสือจะถูกนำมาคืนและเสียค่าปรับให้เรียบร้อยแล้วเสียก่อนได้

4. งานบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า การค้นหาบรรณานุกรมของหนังสือด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ นอกจากจะทำให้การค้นหาเป็นไปได้โดยสะดวกและรวดเร็วแล้วยังจะช่วยให้หาสิ่งพิมพ์ที่ต้องการพบได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย ในการค้นหาบรรณานุกรมแบบออนไลน์นั้น นอกจากจะได้รับรายชื่อของหนังสือที่ต้องการพร้อมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ของหนังสือ สารสังเขป หัวเรื่อง พร้อมทั้งครุขันธ์ของหนังสือเล่มนั้น ๆ แล้ว ยังรวบรวมบรรณานุกรมของหนังสือในหัวเรื่องใดก็ได้ในเวลาอันรวดเร็วอีกด้วย ผลที่ได้จะตรงตามความต้องการของผู้ใช้แต่ละคนที่สุดและช่วยประหยัดเวลาของผู้ใช้ได้เป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ใช้สามารถใช้เวลาที่เหลือไปทำประโยชน์อื่น ๆ ได้อีกมาก (Academic Library in the Computer Age. 1981 : 30 - 31)

5. งานบริการด้านวารสาร ข้อมูลที่เก็บบันทึกไว้คือ ข้อมูลในการสมัครเป็นสมาชิกหรือต่ออายุของวารสารว่าในปีนั้น ๆ ห้องสมุดได้ต่ออายุวารสารใดไว้บ้าง จ่ายเงินไปเมื่อไร ในราคาเท่าใด ซึ่งจะตรวจได้ง่ายเมื่อวารสารใกล้จะหมดอายุ และยังเป็นบันทึกสำหรับคำนวณงบประมาณด้วยว่า ในขณะนั้นได้ใช้เงินเป็นค่าจัดหาวารสารไปแล้วเท่าใด จะต้องจ่ายอีกเท่าใด จะได้จัดสรรเงินไว้ให้เพียงพอ เมื่อได้รับวารสารแต่ละฉบับมาแล้วลงบันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์ถึงกำหนดที่ได้รับ ก็จะทำให้ห้องสมุดสามารถกะประมาณระยะเวลาที่ควรจะ

ได้รับวารสารนั้น ๆ ไว้ได้ ฉะนั้นหากเลยกำหนดเวลาแต่ยังไม่ได้รับวารสารนั้น ๆ ก็อาจออกจดหมายทวงได้ โดยไม่ต้องรอทำในเวลาสิ้นปี นอกจากนั้นคอมพิวเตอร์ยังช่วยลดงานด้านการพิมพ์จดหมาย ต่ออายุวารสารและจดหมายทวงวารสารซึ่งเป็นงานที่ต้องทำอยู่ตลอดเวลา โดยคอมพิวเตอร์จะสามารถพิมพ์จดหมายเหล่านั้นออกมาได้โดยอัตโนมัติเมื่อมีคำสั่ง ซึ่งจะได้จดหมายที่มีฟอร์มถูกต้อง เรียบร้อย สวยงามภายในเวลาไม่ก่นานที่ซึ่งดีกว่าการให้เจ้าหน้าที่พิมพ์จดหมายทีละฉบับ บริการอีกอย่างหนึ่งคือคอมพิวเตอร์สามารถพิมพ์รายชื่อวารสารที่ห้องสมุดมีอยู่และฉบับสุดท้ายที่ได้รับ ทำให้ได้รับคำตอบที่ทันสมัยได้ตลอดเวลาที่ต้องการ (Brown, 1976 : 55)

กล่าวโดยสรุป คอมพิวเตอร์สามารถช่วยงานห้องสมุดได้โดยเฉพาะการใช้คอมพิวเตอร์ในต่างประเทศที่ใช้ระบบออนไลน์ ซึ่งช่วยทำให้งานของห้องสมุดดำเนินไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว นอกจากนั้นยังช่วยให้ภาพพจน์ของห้องสมุดดีขึ้น

ตัวอย่างการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

ตัวอย่างการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดจะเน้นการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย โดยได้ยกตัวอย่าง 3 ตัวอย่าง คือ

1. การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
2. โปรแกรมคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
3. ฐานข้อมูลที่ใช้ของห้องสมุด

1. ตัวอย่างการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด

ปัจจุบันห้องสมุดที่มีชื่อเสียงที่สุดในด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดคือ ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย หรือเอไอที (AIT) โดยได้เริ่มใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดในงานจัดหา ซึ่งผู้ที่ต้องการให้ห้องสมุดจัดหาสิ่งพิมพ์หรือวัสดุใด ๆ จะป้อนข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นระบบออนไลน์ ตามแบบฟอร์มของห้องสมุดและจะมีการรวบรวม

รายการที่ต้องการสั่งซื้อเดือนละ 1 ครั้ง จากนั้นสั่งซื้อและเมื่อได้รับสิ่งพิมพ์หรือวัสดุเข้ามาแล้วก็จะจัดทำบัตรรายการขึ้นเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์หรือวัสดุที่ได้รับมาโดยมิได้สั่งซื้อก็จะจัดทำบัตรรายการในช่วงนี้ด้วย และในแต่ละเดือนสามารถพิมพ์รายชื่อสิ่งพิมพ์ใหม่ประจำเดือนออกมาให้ทันที

การดำเนินการดังกล่าวมีผลสำคัญด้วยการใช้เลขรหัสของโปรแกรม (ISIS NO.)

สำหรับด้านการให้บริการ การค้นหาสิ่งพิมพ์และวัสดุ สามารถค้นได้จากเทอร์มินอล ผู้ใช้บริการสามารถค้นได้จากฐานข้อมูล ซึ่งใช้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับฐานข้อมูลของบัตรรายการ การบันทึกข้อมูลจะบันทึกตามแบบฟอร์มกรอกข้อมูล (Work Sheet) สำหรับการสืบค้นนั้นสามารถกระทำได้ทางสาขาวิชา เพราะใช้ฐานข้อมูลที่ต่างกันและสามารถค้นได้จากชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง บางส่วนของชื่อเรื่องและหัวเรื่อง (ทพวงมหาวิทยาลัย 2528 : 4)

2. ตัวอย่างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ของห้องสมุด

ซีดีเอส ไอซิส (CDS/ISIS มีชื่อเต็มว่า Computerized Documentation System/Integrated Set of Information System) เป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยองค์การการระหว่างประเทศ (ILO) ต่อมาองค์การยูเนสโกรับมาพัฒนาต่อตั้งแต่ พ.ศ. 2518 โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้จัดการเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูล เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารในห้องสมุด ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร เป็นต้น โปรแกรมนี้จึงอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้งาน ในการจัดการเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลและการเรียกใช้ข้อมูล ปัจจุบันซีดีเอส ไอซิส อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การยูเนสโก ซึ่งได้แจกจ่ายโปรแกรมดังกล่าวให้กับหน่วยงานของรัฐบาลในหลาย ๆ ประเทศ

แฟ้มข้อมูลของ ซีดีเอส ไอซิส ได้จัดไว้ในลักษณะฐานข้อมูล ซึ่งเป็นลักษณะการจัดแฟ้มข้อมูลชนิดหนึ่งในระบบงานคอมพิวเตอร์ที่แฟ้มข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยระเบียบ (Record) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องราวที่จะให้ ซีดีเอส ไอซิส จัดการ ตัวอย่างเช่น ฐานข้อมูลบรรณานุกรม (Bibliographic Database) ประกอบด้วยระเบียบเกี่ยวกับข่าวสารจากหนังสือ รายงาน บทความในวารสาร เป็นต้น แต่ละระเบียบของข้อมูลเหล่านี้ประกอบด้วย

ข้อมูลย่อย (Data Elements) เช่น ผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ปีที่พิมพ์ ข้อมูลย่อยเหล่านี้เรียกว่า
เขตข้อมูล (Field) ใน ซีดีเอส ไอซีส แต่ละเขตข้อมูล (Field) จะมีอักขระ
(Character) 2 ตัว กำกับไว้เพื่อแจ้งให้ทราบถึงเนื้อหาที่บรรจุอยู่ในเขตข้อมูลนั้น
เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงเขตข้อมูลนั้น ๆ (สุเมธ วัชรชัยสุรพล 2527 : 1 - 4)
ประโยชน์ของโปรแกรมนี้คือใช้ในงานห้องสมุดของ เอไอที และจัดทำบรรณานุกรมรายชื่อวารสาร
แห่งประเทศไทย (Union List of Serials in Thailand) ของสถาบัน
วิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ตัวอย่างฐานข้อมูลที่ใช้ของห้องสมุด

บริษัทไดอะล็อก (Dialog) มีฐานข้อมูลมากกว่า 200 ฐาน แต่ละฐานข้อมูล
ของไดอะล็อก จะประกอบด้วยบทสารสังเขปและรายการอ้างอิงของวารสาร รายงานการประชุม
สิ่งพิมพ์รัฐบาล และแหล่งอ้างอิงในรูปแบบอื่น ๆ มากกว่า 100 ล้านรายการ โดยครอบคลุม
สาขาวิชาที่สำคัญ ๆ เช่น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แพทยศาสตร์ นิติศาสตร์ ภาษาศาสตร์
มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น
โดยการสืบค้นข้อสนเทศนี้จะใช้ระบบออนไลน์ติดต่อจากกรุงเทพฯ ตรงไปยังเมืองพาโล อัลโต
(Palo Alto) สหรัฐอเมริกา โดยความร่วมมือของการสื่อสารแห่งประเทศไทย และข่ายงาน
เทเลเนต (TELENET) เมื่อติดต่อได้แล้วผู้ใช้จะเลือกกัน ข้อสนเทศจากฐานข้อมูลต่าง ๆ
จนได้รับคำตอบที่พอใจโดยผ่านจอภาพและอาจสั่งให้พิมพ์ข้อความนั้น ๆ ได้ทันทีหรืออาจสั่งให้พิมพ์
คำตอบส่งมาให้ทางไปรษณีย์ได้เช่นกัน ฐานข้อมูลแต่ละฐานของไดอะล็อก คิดค่าบริการไม่เท่ากัน
โดยมีอัตราตั้งแต่หน้าที่ละ 25 เซ็นต์ จนถึงหน้าที่ละ 5 เหรียญสหรัฐ ปัจจุบันไดอะล็อก มีบริการที่
สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528 : 1 - 3)
สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และห้องสมุดเอยูเอ

กล่าวโดยสรุปในประเทศไทยได้มีการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดแล้วและกำลังพัฒนา
ระบบให้ดีขึ้น ปัจจุบันสามารถติดต่อสืบค้นข้อมูลได้โดยตรงจากฐานข้อมูลของต่างประเทศ

ประวัติของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

การที่เข้าใจเรื่องใดอย่างลึกซึ้งควรจะทราบประวัติความเป็นมาของเรื่องนั้น ในทำนองเดียวกันการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดก็ีประวัติความเป็นมา โดยได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ประวัติของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดต่างประเทศ (โดยสังเขป)
2. ประวัติการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดประเทศไทย (โดยสังเขป)

1. ประวัติของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดต่างประเทศ (โดยสังเขป)

การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดต่างประเทศ เริ่มใช้ครั้งแรกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1960 ปัจจุบันนับเป็นเวลา 3 ทศวรรษแล้วที่มีการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด ซึ่งในระหว่างช่วง 3 ทศวรรษนี้ได้มีความแตกต่างกันเป็น 3 ช่วงคือ ช่วงปี ค.ศ. 1960 - ค.ศ. 1969 ค.ศ. 1970 - ค.ศ. 1979 และช่วงหลัง ค.ศ. 1980 ดังต่อไปนี้

1.1 ช่วงปี ค.ศ. 1960 - ค.ศ. 1969 การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด เริ่มจากสังคมเริ่มต้นตัวเห็นประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีประโยชน์หลายอย่างไม่เฉพาะกับงานที่เป็นตัวเลขเท่านั้น ในงานห้องสมุดก็สามารถทำได้ ประกอบกับความจำเป็นของการใช้ข้อมูลที่ทันสมัยอย่างเร่งด่วนในวงการแพทย์ ทหาร และทางด้านอุตสาหกรรม สิ่งเหล่านี้ได้เป็นแรงเสริมที่ช่วยผลักดันให้มีการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด โดยเริ่มจากห้องสมุดทางการแพทย์ แห่งชาติสหรัฐอเมริกาได้จัดทำโครงการรวบรวมเอกสารทางด้านการแพทย์เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ หรือ เม็ดลาร์ส (MEDLARS มีชื่อเต็มว่า Medical Literature Analysis Retrieval System) รวมทั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันก็ได้เริ่มใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ซึ่งห้องสมุดดังกล่าวเป็นรากฐานสำคัญของการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในช่วงนี้เป็นแบบออฟไลน์ (Offline) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้เป็นเครื่องขนาดใหญ่ เช่น IBM 407, IBM 870 เป็นต้น ใช้ร่วมกันกับงานต่าง ๆ ของสถาบันนั้น ๆ โดยมีนักพัฒนาระบบของแต่ละแห่งเป็นผู้ออกแบบ การทำงานของระบบจะเป็นแบบระบบรวมครบวงจรตั้งแต่งานจัดหา บัตรรายการ วารสาร ค้นหาสิ่งพิมพ์ และงานจ่าย-รับ

ซึ่งสิ่งดังกล่าวจึงเป็นข้อจำกัดของการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดของช่วงทศวรรษที่ 1 จะมีเฉพาะห้องสมุดขนาดใหญ่ที่มีงบประมาณมากเท่านั้น ดังนั้นเพื่อขยายการใช้ให้แพร่หลายในช่วงปลายทศวรรษที่ 1 จึงมีการประชุมระหว่างบรรณารักษ์ วิศวกร นักอุตสาหกรรม ตัวแทนจากสำนักพิมพ์ เจ้าหน้าที่รัฐบาล และนักวิทยาศาสตร์ที่ทำงานทางด้านข่าวสารข้อมูล เพื่อเริ่มโครงการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลหรืออินเทอร์เน็ต (Intrex มีชื่อเต็มว่า Information Transfer Experiments) ซึ่งโครงการดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดการใช้คอมพิวเตอร์ระหว่างห้องสมุดในระบบออนไลน์ เพื่อกระจายคอมพิวเตอร์ไปอยู่ห้องสมุดทั่วไป และทำให้ลดการทำงานซ้ำซ้อนของห้องสมุดแต่ละแห่ง เช่น การที่ต่างก็จัดเก็บบรรณการหนังสือชุดเดียวกัน นอกจากนี้ยังช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยใช้รูปแบบของการลงรายการระบบมาร์ค สอง (MARC II) โครงการดังกล่าวมีผลต่อการใช้อย่างจริงจังในช่วงต่อมา

1.2 ช่วงปี ค.ศ. 1970 - ค.ศ. 1979 การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดช่วงทศวรรษที่ 2 นี้ นิยมใช้ระบบออนไลน์ จึงทำให้การใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดขยายไปตามห้องสมุดต่าง ๆ ทั้งสหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ เช่น เม็กซิโก แคนาดา ฟินแลนด์ สหราชอาณาจักร เยอรมันตะวันตก ออสเตรเลีย เป็นต้น ข่ายงานที่ใหญ่และสำคัญที่สุดคือ โอซีแอลซี (OCLC มีชื่อเต็มว่า Online Computer Library Center Inc.) มีสมาชิกมากกว่า 2,500 แห่ง (ค.ศ. 1975) และมีจุดประสงค์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกันในงานจัดหาสิ่งพิมพ์ บรรณการ การค้นหาสิ่งพิมพ์ การเชื่อมโยงห้องสมุด และงานวารสาร ทั้งนี้ก็เพื่อขจัดความซ้ำซ้อน และประหยัดเวลารวมทั้งค่าใช้จ่าย (Library Automation. 1975 : 338 - 419) นอกจากโอซีแอลซีแล้ว ยังมีข่ายงานที่สำคัญอีก 2 แห่ง คือ อาร์แอลจี (RLG มีชื่อเต็มว่า Research Libraries Group, Inc.) และดับบลิวแอลเอ็น (WLN มีชื่อเต็มว่า Washington Library Network) ซึ่งในช่วงแรกทั้ง 3 ข่ายงานนี้ได้แยกกันทำการแข่งขัน แต่ในช่วงหลังทศวรรษที่ 2 ทั้งสามบีบกันทางด้านการเงินทำให้ทั้ง 3 แห่งได้รวมตัวกัน ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกอย่างยิ่งเพราะทำให้มีฐานข้อมูลที่ใหญ่ สามารถใช้ประโยชน์ในการค้นหาได้สะดวกและ

รวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในช่วงนี้ให้ความสนใจทางด้านเทคโนโลยีของคอมพิวเตอร์
เพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือมีการผลิตเครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กที่มีราคาถูกและมี
ประสิทธิภาพการทำงานสูง ได้แก่ มินิคอมพิวเตอร์ (Minicomputer) และไมโครคอมพิวเตอร์
(Microcomputer) ประกอบกับการแข่งขันทางธุรกิจด้านการผลิตคอมพิวเตอร์มากขึ้น
กล่าวคือเริ่มมีการพัฒนาระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์แบบครบวงจรในห้องสมุด สิ่งดังกล่าว
ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวในการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด ซึ่งมีผลเกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วง
ต่อมา (De Buse. 1979 : 40)

1.3 ช่วงหลังปี ค.ศ. 1980 การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดช่วงทศวรรษที่ 5
นี้ มีแนวโน้มที่จะกลับไปสู่ช่วงทศวรรษที่ 1 คือ แต่ละแห่งมีการใช้เป็นเอกเทศ เพราะในช่วงนี้
คอมพิวเตอร์มีราคาถูกลงและมีประสิทธิภาพสูง ความจำเป็นในการเดินค่าใช้จ่ายในการซื้อ
เครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่หมดไป นอกจากนี้ห้องสมุดสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้อย่าง
สะดวกเพราะ คัดปัญหาในการขอเวลาใช้คอมพิวเตอร์เครื่องใหญ่ ซึ่งใช้กันหลายงาน
(De Gennaro. 1983 : 629) นอกจากนี้ยังมีระบบการเรียงรูปที่พัฒนาระบบครบวงจร สามารถ
ทำงานได้ทุกด้าน เช่น จัดทำ บัตรรายการ วารสาร จำหน่าย-รับ เวลา จำหน่ายหลายบริษัท เช่น
ระบบเทิร์นคีย์ (Turnkey) ประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม การติดตั้ง
การฝึกอบรม และการบำรุงรักษา ตลอดจนการรับประกัน (Eoss. 1984 : 1183)
ซึ่งเพิ่มความสะดวกให้กับห้องสมุดมาก เพราะบริษัทจะเป็นผู้รับผิดชอบทุกอย่าง ในช่วงนี้มีการ
แข่งขันในด้าน การจองจ่ายโปรแกรมมากขึ้น เพื่อใช้กับไมโครคอมพิวเตอร์ เช่น การจองจ่าย
โปรแกรมของห้องสมุดที่ได้พัฒนาระบบจนได้ผลแล้ว เป็นต้น (Matthews. 1984 :
853 - 856) ถึงแม้ว่าจะมีสิ่งดังกล่าวข้างต้นแล้ว แต่ความจำเป็นของการใช้
ในระบบออนไลน์ยังคงมีอยู่ เพราะว่าเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งมีประโยชน์ต่องานห้องสมุด
จากสิ่งดังกล่าวนี้ทำให้มองเห็นว่าการใช้คอมพิวเตอร์ในช่วงหลังทศวรรษที่ 3 นี้ ให้อาณาไปสู่
ห้องสมุดขนาดเล็กมากขึ้น (Bierman. 1981 : 57 - 65) ดังเห็นการใช้คอมพิวเตอร์
ของห้องสมุด จึงกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องปกติที่พบเห็นกันทั้งทางห้องสมุดต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา
และประเทศที่พัฒนาแล้วหลายแห่ง

2. ประวัติของการใช้คอมพิวเตอร์ในประเทศไทย (โดยสังเขป)

การนำคอมพิวเตอร์มาใช้งานห้องสมุดในประเทศไทย มีขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) ที่ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย งานที่ทำ ได้แก่ Union list of Serials และ Library's New Titles ต่อมารัฐบาลออสเตรเลีย ได้ให้ทุนและส่งนักวิเคราะห์ระบบงานห้องสมุดและผู้เขียนโปรแกรมมาศึกษางานทำการคัดเลือก โปรแกรมสำเร็จรูป คือ ซีดีเอส ไอซิส ของยูเนสโก และยูเนสโกได้มอบให้แก่ห้องสมุดโดยไม่คิดมูลค่าใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งปรับปรุงแก้ไขให้ด้วย (วชิระ สุเพ็ญวิญญู 2527 : 1) ผลผลิต ที่ออกเผยแพร่เป็นรูปเล่มในปี 2518 คือ Union list of Serials in Thailand : Automated Union list of Serials Stage 1 : Abstract and Index Journals ประกอบด้วยวารสาร สารสังเขปและครรชนี่ภาษาต่างประเทศ จำนวน 1,100 แห่ง ที่มีอยู่ในห้องสมุด 29 แห่งในกรุงเทพฯ ต่อมาได้ผลิต Union list of Serials in Thailand เมื่อปี พ.ศ. 2523 ประกอบด้วยรายชื่อวารสารภาษาอังกฤษ และภาษาไทยที่มีบทความเป็นภาษาอังกฤษในทุกสาขาวิชาจำนวน 6,800 รายการ จากห้องสมุด 41 แห่ง ของ 6 สถาบันในกรุงเทพฯ ปัจจุบันได้มอบการดำเนินงานให้แก่สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดเอไอที นับได้ว่าเจริญก้าวหน้ามากที่สุด ในประเทศไทยโดยสามารถใช้คอมพิวเตอร์ครบวงจรของงานห้องสมุดตั้งได้กล่าวมาแล้ว (นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ 2528 : 1 - 3)

ในปี พ.ศ. 2519 ห้องสมุดแห่งชาติได้เริ่มโครงการใช้คอมพิวเตอร์โดยได้รับความช่วยเหลือจากยูเนสโกเช่นเดียวกัน และใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของศูนย์ประมวลผลด้วยเครื่องจักร คอมพิวเตอร์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ จัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติด้วยระบบคอมพิวเตอร์ และได้รับความร่วมมือจากห้องสมุดต่าง ๆ จำนวน 16 แห่งในกรุงเทพฯ จัดส่งข้อมูลให้และได้จัดพิมพ์ บรรณานุกรมแห่งชาติประจำปี 2518 เล่ม 1 บริการได้ตั้งแต่ปี 2521 เป็นต้นมา (สุจิต อินทนนท์ 2527 : 19 - 21) และในปี พ.ศ. 2523 ได้ร่วมโครงการความร่วมมือในระดับ ภูมิภาคระหว่างประเทศ สมาชิกของศูนย์ข้อมูลระหว่างชาติแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(ISDS Regional Center for Southeast Asia) ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และประเทศไทย ผลิตวารสารซึ่งประกอบด้วยข้อมูลวารสารที่ตีพิมพ์ในประเทศสมาชิกจากศูนย์ข้อมูลระหว่างชาติของแต่ละประเทศใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้หอสมุดแห่งชาติยังได้เข้าร่วมในโครงการ จัดพิมพ์บรรณานุกรมแห่งชาติ แห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่เรียกว่า ซีพริ้นท์ (SEAPRINT) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524

ในปี พ.ศ. 2524 สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับมอบหมายให้เป็น หัวหน้าโครงการรวบรวมรายชื่อวารสารในประเทศไทย (Union list of Serials in Thailand) ในระยะแรกใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ต่อมาใช้เครื่องที่ศูนย์คอมพิวเตอร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดทำหนังสือดังกล่าวเป็นรูปเล่ม เสร็จในปี พ.ศ. 2527 ประกอบด้วยวารสารสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งมีในหอสมุด 68 แห่ง จำนวน 8,000 รายการ ปัจจุบันมีห้องสมุดที่เข้าร่วมโครงการประมาณ 150 แห่ง และขยายขอบเขตครอบคลุมถึงวารสารภาษาไทยที่สละลิขสิทธิ์เป็นภาษาอังกฤษ

ในปีเดียวกันห้องสมุดเอสแคป (ESCAP) ได้ให้สร้างระบบอีบิส (EBIS มีชื่อเต็มว่า ESCAP Bibliographic Information System) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลรวมฐานเดียว ผู้ใช้สามารถค้นบรรณานุกรม หนังสือ วารสารพร้อมบทความในวารสาร ได้ร่วมกันด้วยการค้นหาเดียว ให้บริการในระบบออนไลน์และระบบออฟไลน์ ในระบบออนไลน์นั้น ผู้ใช้สามารถได้รับคำตอบทันที ซึ่งจะพิมพ์รายการเอกสารฉบับสมบูรณ์ตามจากเครื่องพิมพ์ที่เชื่อมโยงกับเทอร์มินัลแบบจอภาพ สำหรับระบบออฟไลน์จะรวมถึงผลิตภัณฑ์ในรูปของบรรณานุกรม บริการเลือกเผยแพร่ข้อสนเทศหรือเอสดีไอ (SDI มีชื่อเต็มว่า Selective Dissemination of Information Service) และบริการข่าวล้า (Current Awareness Service)

ในปี พ.ศ. 2525 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดลได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในห้องสมุด โดยเริ่มจากนโยบายของอธิการบดีที่จะใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดอย่างจริงจัง ได้จัดให้คณะอนุกรรมการการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในห้องสมุด โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ชัย

เป็นที่ปรึกษา Union list of Serials in Mahidol University Libraries รวบรวมรายชื่อวารสารห้องสมุดคณะ 12 แห่งในมหาวิทยาลัย และสามารถค้นได้ในระบบออนไลน์ในปี พ.ศ. 2526 (วิภา โกยสุโข 2527 : 2)

ในปีเดียวกันห้องสมุดเอไอที ได้เริ่มใช้คอมพิวเตอร์ในงานจัดหา บรรณารักษ์สามารถค้นข้อมูลได้ตามเลขที่สั่งซื้อ ผู้แต่ง และชื่อเรื่อง ระบบสามารถผลิตใบสั่งซื้อ แสดงสถานะของการสั่งซื้อ หนังสือที่กำลังส่งอยู่ หนังสือที่ได้รับแล้ว และหนังสือที่ส่งไปทำบัตรรายการ นอกจากนี้ในปีนี้ได้เริ่มใช้คอมพิวเตอร์ในงานบัตรรายการหนังสือและป้ายติดสันหนังสือ ผู้ใช้สามารถค้นได้จากชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง คำสำคัญในชื่อเรื่อง หัวเรื่อง โดยมีเทอร์มินัลสำหรับผู้ใช้งานไว้ใกล้กับตู้บัตรรายการด้วย

สำนักบรรณสารการพิมพ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้จัดทำทดลองใช้คอมพิวเตอร์ในงานให้บริการค้นหาหนังสือในห้องสมุดและงานควบคุมวารสารหรืองานประมวลผลรายชื่อวารสารที่คาดว่าจะได้รับ เพื่อใช้ตรวจสอบทวงถามวารสารที่สั่งซื้อไม่ได้รับตามกำหนด ปัจจุบันยังไม่ได้ใช้คอมพิวเตอร์ปฏิบัติงานดังกล่าว (เนงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ 2528 : 4)

ในปีเดียวกันห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ร่วมกับสำนักวิจัยและบริการคอมพิวเตอร์ได้ทดลองใช้คอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุดในงานจัดหา งานทะเบียน บัตรรายการ วารสาร จำหน่าย และสถิติต่าง ๆ โดยใช้เครื่อง NEC ACOS-300 ปัจจุบันยังไม่ได้ใช้จริง ๆ เช่นเดียวกัน (วุฒิชัย รุจิระประภา 2527 : 3)

ในปี พ.ศ. 2526 ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย (TNDC) ได้ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำรายชื่อวิทยานิพนธ์ในประเทศไทย (สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ระหว่างปี 2518 - 2522 จากมหาวิทยาลัย 8 แห่ง) และครรพนีราชกิจจานุเบกษา (พระราชบัญญัติระเบียบทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) โดยใช้เครื่องของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ผลิตออกเป็นรูปเล่ม

ในปี พ.ศ. 2527 ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย ได้จัดทำเอสเอสทีแอล (SSTL มีชื่อเต็มว่า Scientific Serials in Thailand Libraries) โดยใช้คอมพิวเตอร์ไอบีเอ็ม พีซี (IBM PC) และโปรแกรมสำเร็จรูปดีเบส 3 (dBASE III) ประกอบด้วยวารสารสาขาวิทยาศาสตร์จาก 89 แห่ง นอกจากนั้นในปีเดียวกันนี้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม ได้ทดลองใช้คอมพิวเตอร์จัดทำรายการวารสารภาษาต่างประเทศและที่สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้ทดลองใช้กับงานจ่าย-รับ โดยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์

ในปี พ.ศ. 2528 หอสมุดแห่งชาติได้เริ่มพัฒนาระบบงานจัดหาสิ่งพิมพ์ในปี พ.ศ. 2528 โดยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ ผู้ใช้สามารถค้นได้ตามชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ผลผลิตของโครงการคือรายชื่อหนังสือใหม่ ทะเบียนหนังสือ รายชื่อหนังสือแยกตามร้านค้า รายชื่อหนังสือที่ได้รับตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ จำนวนหนังสือที่จัดซื้อแต่ละหมวด ประจำปี 2528 จำนวนหนังสือแยกตามประเภทที่จัดหา และจำนวนหนังสือที่สั่งซื้อจากร้านค้าต่าง ๆ

ในปีเดียวกันนี้สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเที่ยงใหม่ ได้ทดลองใช้คอมพิวเตอร์ในงานวางแผนและจัดหาทรัพยากร โดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ นอกจากนั้น สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ได้ทดลองปฏิบัติการจัดทำรายการหนังสือเป็นรูปเล่ม (Book Catalog) โดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป และที่สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้ทดลองจัดทำดัชนีเอกสารการสอน โดยใช้เครื่องของสำนักสถิติแห่งชาติ รวมทั้งการปฏิบัติงานแห่งชาติได้จัดทำศูนย์ข้อมูลผลงานแห่งประเทศไทย โดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ (นงลักษณ์ ไม่น่ายกย 2528 : 5)

ข้อน่าสังเกตประการหนึ่งคือ ในปีนี้สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สามารถติดต่อใช้บริการฐานข้อมูลจากต่างประเทศได้ที่เรียกว่า บริการสืบค้นข้อมูลจากฐานในต่างประเทศ นับว่าเป็นก้าวสำคัญของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ซึ่งเจริญก้าวหน้าค่อนข้างช้า แต่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มการใช้มากขึ้น โดยเฉพาะเครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก เช่น ไมโครคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในหลายห้องสมุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยแบ่งออกเป็น

2 ตอนคือ

1. งานวิจัยต่างประเทศ
2. งานวิจัยในประเทศ

1. งานวิจัยต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1979 ไวร์ (Weir. 1979 : 838A - 839A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา ใน 3 รูปแบบคือ การใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดในรูปแบบของสำนักงาน การใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด โดยการพัฒนากระบวนด้วยตนเอง และการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดโดยใช้ทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าวผสมกัน โดยวิธีสำรวจจากหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์บริการตอบคำถาม บรรณารักษ์วิเคราะห์เลขหมู่และหำบัตรรายการ บรรณารักษ์บริการง่าย-รับ และบรรณารักษ์จัดหา ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ผลการสำรวจพบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกานิยมใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดในรูปแบบของสำนักงานมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดโดยการพัฒนากระบวนด้วยตนเองและใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดโดยใช้ทั้ง 2 รูปแบบผสมกัน ตามลำดับ

ต่อมา มาร์สกิน (Maruskin. 1979 : 2327A - 2328A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ โอซีแอลซี ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการใช้คอมพิวเตอร์แบบสำนักงาน ในงานห้องสมุด โดยเน้นในเรื่องการบริหารสำนักงาน การแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน การจัดการด้านงบประมาณและการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1967 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน การศึกษากครั้งนี้ใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลของการศึกษาพบว่า โอซีแอลซี เริ่มก่อตั้งจากผู้บริหารของห้องสมุดมหาวิทยาลัย โอไฮโอ (Ohio) เพื่อเป็นศูนย์กลางของสำนักงานฐานข้อมูลของห้องสมุดต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาและได้เผยแพร่

ไปถึง 40 รัฐ มีเจ้าหน้าที่ทำงานมากกว่า 300 คน งบประมาณเริ่มต้นเป็นเงิน \$57,000 ปัจจุบัน (ค.ศ. 1979) มีถึง \$18,000,000 สามารถพิมพ์บัตรรายการจากเครื่องคอมพิวเตอร์จำหน่ายให้แก่สมาชิก โอซีแอลซี ประสบความสำเร็จมากที่สุดในการเป็นศูนย์ย้ายงานของสหรัฐอเมริกา

2. งานวิจัยในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2518 บุปผา เทวาทูติ (บุปผา เทวาทูติ 2518 : 93 - 98) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในการควบคุมวารสารในห้องสมุด โดยศึกษาจากเอกสารและสำรวจแล้วเขียนพรรณนาวิเคราะห์เป็นภาษาอังกฤษทั้งเล่ม กล่าวถึงพัฒนาการการใช้คอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุดโดยทั่ว ๆ ไป การใช้คอมพิวเตอร์กับการควบคุมวารสารของห้องสมุดในประเทศไทย 2 แห่งคือ ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียและสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และศึกษาการใช้คอมพิวเตอร์ร่วมกันเพื่อจัดทำโครงการสหวิทยารวารสารของห้องสมุดสำคัญ ๆ ในประเทศไทย

ต่อมา วราวุธ เครือสินธุ์ (วราวุธ เครือสินธุ์ 2518 : 76 - 79) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงระบบบริการของห้องสมุดโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยได้นำเอาวิธีการวิเคราะห์ระบบงานและวางแผนระบบงาน (System Analysis and System Design) มาประยุกต์เข้ากับงานของห้องสมุด โดยเริ่มตั้งแต่ศึกษาลักษณะงานบริการของห้องสมุดเดิม ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในระบบการบริการ ตัดเลือกเอาข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อระบบบริการนำมาประมวลผลเป็นฐานข้อมูลสำหรับระบบบริการทั้งหมด วางระบบบริการใหม่โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยประมวลผล

ในปี พ.ศ. 2527 สมศักดิ์ วิเชียร (สมศักดิ์ วิเชียร 2527 : 4) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงการทดลองใช้คอมพิวเตอร์จัดทำดัชนีจดหมายเหตุในหอบรรณสาร ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยประชากรที่ใช้ทดลองเป็นจดหมายเหตุของธนาคารแห่งประเทศไทยที่คัดเลือกแล้ว จำนวน 200 รายการ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป CDS/ISIS ผลผลิตที่ได้รับ

จากการทดลองโคมระยงออปโตนีมี 4 ประเภทคือ รายชื่อทั้งหมดเหตุ รวบรวมคำไร สารสังเคราะห์ และดังนี้ การประเมินผลที่ได้รับจากการทดลองใช้สำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้ 3 กลุ่ม โดยสรุปผล 1. ผู้ใช้ทั่วไปมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ที่ได้จากระบบออปโตนี ในระดับสูงและปานกลาง ในจำนวนที่เท่ากัน นักกฎหมายและบรรณารักษ์ก็แสดงความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจากระบบออปโตนีสูง ส่วนนักวิเคราะห์ระบบส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจที่ลดลงของการใช้ และผลิตภัณฑ์จากระบบออปโตนีปานกลาง

กล่าวโดยสรุป คอมพิวเตอร์สามารถนำมาช่วยงานได้ถึงสองระดับได้ ช่วยให้งานมีประสิทธิภาพ และสะดวกรวดเร็ว การใช้คอมพิวเตอร์ในทั้งสองระดับในต่างประเทศเจริญก้าวหน้ามากและ คำแนะนำในช่วงระหว่างวันที่ 3 แล้ว สำหรับในเมืองไทย คอมพิวเตอร์ยังเพิ่งเริ่มใช้และ คำสั่งได้รับความสนใจมาก โดยเฉพาะในบาง 5 ปีที่ผ่านมาที่ โคมระยงออปโตนีการหลาผ่าน ได้ผลการวิจัยพบว่า คอมพิวเตอร์ได้เข้ามาช่วยงานในทั้งระดับในเมืองไทยเหมือนกัน ต่างประเทศและแนว บรรณารักษ์ ในปัจจุบันนี้คอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทในหลาย ๆ วงการ โดยเฉพาะในทางวิชาการมีการใช้คอมพิวเตอร์อย่างแพร่หลาย แต่การวิจัยเกี่ยวกับการใช้ คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยมีน้อยมาก ปัจจุบันในสถาบันบรรณารักษศาสตร์มีเพียง 2 เล่ม ที่ได้นำวิธีบริการ จุดประสงค์หลักวิสัยทัศน์ ซึ่งเขียนเป็นภาษาอังกฤษ 2 เล่ม ผู้วิจัยจึงกล่าวถึงงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยเล่มนี้ จะมีประโยชน์ ต่อวงการห้องสมุด

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกกลุ่มประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีสร้างแบบสอบถาม
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกกลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มหัวหน้าห้องสมุด กลุ่มผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในห้องสมุด กลุ่มบรรณารักษ์หรืออาจารย์ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ และกลุ่มผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย

1. กลุ่มหัวหน้าห้องสมุด มีจำนวน 13 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ห้องสมุดแห่งชาติ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย ศูนย์การเอกสารการพลังงานแห่งชาติ ห้องสมุดเอสแคป ห้องสมุดเอยูเอ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม

2. กลุ่มผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด มีจำนวน 13 ห้องสมุด

3. กลุ่มบรรณารักษ์หรืออาจารย์ มีจำนวน 6 คน ได้แก่ ดร.นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ น.ส.บุบผา เทวาทย์ นายบุญเรือง เนียมหอม นางธราฯ กนกมณี น.ส.อภิญญา เบญจวรรณกร และนางเบญจมาศ วิวัฒน์ชาภูมิ

4. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ มีจำนวน 13 คน ได้แก่ ดร.กรรณิศา มาลัยวงศ์
ดร.ณัฐพร วัลย์ เกษาศาสตร์ ดร.ศุภชัย ตั้งวงศ์ศาสตร์ ดร.ไพรัช อึ้งพะวงศ์
นางวรรณิศา ศรีทิพย์มูตร นายวิระ สุทธิชัยภูมิ นายสุวัฒน์ รุ่งโรจน์ระภา นายวันชัย
ร่ำใหญ่ชัย นายสมชาย พานิชย์ นายสุเมธ วิริยะชัยสุรพล นายณัฐ ศรีทิพย์มูตร
นางสาวชุกุล อรรถนุพรรณ และนายวรารุณ เกรือสินธุ์

5. กลุ่มผู้แทนจากนํ้าจากบริษัทคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย มีจำนวน 11 บริษัท
ได้แก่ ไวมี่เอ็ม ลีดทอเคย์ กาต้าแบม บางกอกคาคาเป็นเตอร์ อูนิเมก้า ซีทีซี
สยามเทเลเทคคอมพิวเตอร์ กาต้าเจนเนอรัล สหวิทยานินเตอร์เนชั่นแนลคอมพิวเตอร์
ซัมมิทเอ็นจิเนียริง และ คัสสาทซ์โมเดิร์นไทย

กลุ่มประชากรดังกล่าวได้สำรวจในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 4 ชุด ซึ่งใช้กับ
ประชากร 5 กลุ่ม โดยจะแบบสอบถามเฉพาะแต่ละชุดไปถามตามเฉพาะของชุดประชากรดังนี้

1.1 แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับประชากร 2 กลุ่มคือ หัวข้อที่ห้องสมุดและ
บรรณารักษ์หรืออาจารย์ เพราะการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ว่าประชากรทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้ด้านการใช้
คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดเท่าเทียมกัน โดยที่วัตถุประสงค์เพื่อต้องการหา ความเห็นที่เห็นทั่วไป
ในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและสภาพทัศนคติในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
ด้านการเตรียมการและอื่น ๆ ที่เจาะจงไปตามกลุ่ม (ดูพิพาทแนบมา)

1.2 แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดที่ใช้คอมพิวเตอร์โดย
มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นทั่วไปในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและสถาน
การณ์ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดด้านเครื่องมือคอมพิวเตอร์และอื่น ๆ ที่เจาะจง
ลงไปตามกลุ่ม (ดูพิพาทแนบมา)

1.3 แบบสอบถามชุดที่ 3 สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นทั่วไปในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและสภาพของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดกับระบบคอมพิวเตอร์และอื่น ๆ ที่เจาะจงไปตามกลุ่ม (คู่มือภาคผนวก)

1.4 แบบสอบถามชุดที่ 4 สำหรับผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและสภาพของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดด้านความเคลื่อนไหวในการจำหน่ายคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับห้องสมุด และอื่น ๆ ที่เจาะจงไปตามกลุ่ม (คู่มือภาคผนวก)

แบบสอบถามทั้ง 4 ชุด แต่ละชุดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบตามรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของเบสท์ (Best. 1970 : 204 - 208)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยที่เจาะจงไปตามกลุ่มทั้ง 4 กลุ่มเป็นแบบเลือกตอบตามรายการและเติมคำ

แบบสอบถามทุกชุดจะเหมือนกันในตอนที่ 1 และตอนที่ 2 สำหรับตอนที่ 3 จะแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของกลุ่มประชากร โดยแบบสอบถามชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด แบบสอบถามชุดที่ 3 และชุดที่ 4 ถามเฉพาะสภาพของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

2. รายละเอียดในแบบสอบถามทั้ง 4 ชุด มีดังนี้

2.1 แบบสอบถามชุดที่ 1 : หัวหน้าห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์

ก. ตอนที่ 1 เกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบ

1. สถานภาพของผู้ตอบ

2. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

ข. ตอนที่ 2 ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของ

ห้องสมุด

อย่างไร

1. ความต้องการเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดเป็น
2. การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในด้านบริหาร ควรเริ่มจาก
 - 2.1 บุคลากร
 - 2.2 งบประมาณ
 - 2.3 สารบรรณ
 - 2.4 พัสดุ
3. การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในด้านเทคนิค ควรเริ่มจาก
 - 3.1 จัดหา
 - 3.2 จัดหมู่และทำบัตรรายการ
 - 3.3 วารสาร
 - 3.4 ครรชนสิ่งพิมพ์
 - 3.5 บรรณานุกรม
4. การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในด้านบริการ ควรเริ่มจาก
 - 4.1 การตอบคำถามและช่วยค้นคว้าในห้องสมุด
 - 4.2 บริการจ่าย - รับ
 - 4.3 การค้นหาสิ่งพิมพ์จากฐานข้อมูลในต่างประเทศ
5. ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ของห้องสมุดควรเป็น
 - 5.1 แบบครบวงจร (Integrated System)
 - 5.2 แบบระบบย่อย (Functional System)
- ค. ตอนที่ 3 สภาพและปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
 1. ความพึงพอใจต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
 2. การเตรียมการก่อนที่จะนำคอมพิวเตอร์ใช้ของห้องสมุดเรียง

ตามลำดับก่อนหลัง

ค. ตอนที่ 3 สภาพและปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

1. ความพึงพอใจต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
2. การเตรียมการก่อนที่จะนำคอมพิวเตอร์มาใช้ของห้องสมุด

เรียงตามลำดับก่อนหลัง

3. บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
ที่เป็นนักวิเคราะห์ระบบงานและโปรแกรมเมอร์จะเป็นใครระหว่าง

- 3.1 บรรณารักษ์ ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

3.2 ผู้ที่จบการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานห้องสมุด

(โดยข้อที่ 3 นี้ จะแยกศึกษาแต่ละข้อระหว่างนักวิเคราะห์ระบบงานและโปรแกรมเมอร์จะเป็นใคร)

4. ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด

- 4.1 ด้านบุคลากร

4.2 ด้านงบประมาณ

4.3 ด้านผู้ใช้บริการ

4.4 ด้านการประสานงานกับศูนย์คอมพิวเตอร์

4.5 ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ (Hardware)

4.6 ด้านโปรแกรม (Software)

2.2 แบบสอบถามชุดที่ 2 ผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 เหมือนกับแบบสอบถามชุดที่ 1

ค. ตอนที่ 3 สภาพและปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

1. ชนิดและอุปกรณ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในปัจจุบัน
2. ความพึงพอใจการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ดังกล่าว

3. ชนิดของโปรแกรมที่ใช้ในปัจจุบัน
4. ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมดังกล่าว
5. ระบบที่ใช้ประมวลผลในปัจจุบัน
6. ตำแหน่งของบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ใน

ห้องสมุด

7. ความพึงพอใจต่อจำนวนบุคลากรดังกล่าว
8. ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
 - 8.1 ด้านบุคลากร
 - 8.2 ด้านงบประมาณ
 - 8.3 ด้านผู้ให้บริการ
 - 8.4 ด้านการประสานงานกับศูนย์คอมพิวเตอร์
 - 8.5 ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์
 - 8.6 ด้านโปรแกรม

2.3 แบบสอบถามชุดที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์

แบบสอบถามตอนที่ 1 และ ตอนที่ 2 เหมือนกับแบบสอบถามชุดที่ 1

ก. ตอนที่ 3 สภาพของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

1. ระบบของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ควรจะร่วมมือกัน

หรือไม่

- 1.1 การร่วมมือควรทำอย่างไร
- 1.2 การแยกกันทำควรทำอย่างไร
2. ระบบการสื่อสารในประเทศไทยมีผลต่อความร่วมมือในด้าน

การใช้คอมพิวเตอร์ระหว่างห้องสมุดมากน้อยเพียงใด

3. การลงทุนในด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดเป็นการลงทุน

ที่คุ้มค่ามากน้อยเพียงใด

4. การลงทุนในด้านการใช้โปรแกรมของห้องสมุด ควรจะเลือก

แบบไหนระหว่าง

4.1 การซื้อ : ควรเลือกจากสถาบันใด

4.2 การหาระบบขึ้นเอง : ควรทำอย่างไร

5. บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

ที่เป็นนักวิเคราะห์ระบบงานและโปรแกรมเมอร์ ควรจะเป็นใครระหว่าง

5.1 บรรณารักษ์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้

คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

5.2 ผู้ที่จบการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งได้รับการศึกษา

เพิ่มเติมเกี่ยวกับงานห้องสมุด

(โดยข้อที่ 5 นี้ จะแยกศึกษาที่จะชี้ระหว่างนักวิเคราะห์ระบบงานควรจะเป็นใครและ

โปรแกรมเมอร์ควรจะเป็นใคร)

2.4 แบบสอบถามชุดที่ 4 : ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย

แบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 เหมือนกับแบบสอบถามชุดที่ 1

ก. ตอนที่ 3 ภาพของการใช้ คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

1. เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสำหรับห้องสมุดมีระบบใดบ้าง

2. เครื่องดังกล่าวสามารถปฏิบัติงานห้องสมุดในงานใดบ้าง

3. เครื่องดังกล่าวสามารถประมวลผลภาษาใดได้บ้าง

4. มีการผลิตโปรแกรมของห้องสมุดบ้างหรือไม่

4.1 ถ้ามีการผลิตขึ้นได้จัดทำในระบบใด

4.2 ถ้าไม่มีการผลิตขึ้นมีวิธีอื่นใดที่จะผลิตโปรแกรม

ดังกล่าวหรือไม่

4.2.1 ถ้าผลิตขึ้นควรใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดใด

4.2.2 การผลิตโปรแกรมดังกล่าวคาดว่าจะเสร็จ

ประมาณกี่ปี

วิธีสร้างแบบสอบถาม

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรึกษาบรรณารักษ์ อาจารย์และ
ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด แล้วนำแนวความคิดมาสร้าง
เป็นแบบสอบถามทั้งหมด 5 ชุด ตามรายละเอียดที่ปรากฏในเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
2. นำแบบสอบถามที่สร้างแล้ว เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาแก้ไข
3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เริ่มตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม 2529
โดยเข้าพบกลุ่มประชากรเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อขอความร่วมมือในการตอบ
แบบสอบถามและนัดวันที่จะมารับแบบสอบถามคืน สำหรับต่างจังหวัดได้จัดส่งไปทางไปรษณีย์
และโทรศัพท์ทางไกลเพื่อขอความร่วมมือในวันที่ 11 มีนาคม 2529 แบบสอบถามทั้งหมดได้รับ
กลับคืนมาในวันที่ 9 เมษายน 2529 ปรากฏผลการเก็บรวบรวมข้อมูลดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนร้อยละ ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน

สถานภาพของผู้ตอบ จำนวนแบบสอบถาม	จำนวนแบบสอบถามที่ส่ง	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับ	
		จำนวน	ร้อยละ
หัวหน้าห้องสมุด	12	12	92.31
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ	10	10	100.00
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	6	6	100.00
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์	12	12	92.31
ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์	11	10	90.90
รวม	53	53	94.64

จากตาราง 1 แสดงว่าจำนวน แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนเป็นของหัวหน้าห้องสมุด ร้อยละ 92.31 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดร้อยละ 100.00 บรรณารักษ์หรืออาจารย์ร้อยละ 100.00 ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ร้อยละ 92.31 ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยร้อยละ 90.90 รวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนร้อยละ 94.64

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนแล้ว ได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. แยกแบบสอบถามความถี่เห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดในประเทศไทยออกมายังกระดาษทำกับข้อมูลดังนี้

2.1 ตรวจสอบให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อ โดยกำหนดคะแนนดังนี้

มากที่สุด	มีคะแนนเท่ากับ	5
มาก	มีคะแนนเท่ากับ	4
ปานกลาง	มีคะแนนเท่ากับ	3
น้อย	มีคะแนนเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	มีคะแนนเท่ากับ	1

2.2 หากค่าเฉลี่ยความถี่เห็นของแต่ละคำถาม โดยดูความถี่กับคะแนนของแต่ละข้อแล้วรวบรวมนำมาด้วยจำนวนของผู้ตอบคำถามข้อนี้ เปรียบเทียบกับความถี่กับเกณฑ์ดังนี้

มากที่สุด	คะแนนระหว่าง	4.00 - 5.00
มาก	คะแนนระหว่าง	3.50 - 4.49
ปานกลาง	คะแนนระหว่าง	2.50 - 3.49
น้อย	คะแนนระหว่าง	1.50 - 2.49
น้อยที่สุด	คะแนนระหว่าง	1.00 - 1.49

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด จำนวนค่าร้อยละของแต่ละกลุ่ม จำนวน 5 กลุ่ม

สำหรับแบบสอบถามชุดที่ 1 ตอนที่ 3 ข้อ 3 นั้น จะให้ค่าคะแนนตามความสำคัญของการจัดอันดับโดยอันดับ 1 จะให้ค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับจำนวนข้อในแบบสอบถาม ส่วนอันดับถัดไปให้ค่าลดหลั่นตามลำดับลงไป แล้วหาค่าของคะแนนในแต่ละข้อเพื่อบ่งชี้ถึงแนวโน้ม

สูตรที่ใช้คำนวณในการวิเคราะห์ มีดังต่อไปนี้

1. หาค่าส่วนร้อยละ ใช้สูตร

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

2. หาค่าเฉลี่ย ใช้สูตร (สูตรนี้ วงเล็บด้าน 2525 : 33)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ แทน ผลรวมของคะแนนคูณกับความถี่ของคะแนน

N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้ง 4 ชุดได้นำมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตาราง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบ 5 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยของผู้ตอบ 5 กลุ่มดังกล่าว

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบ 5 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย โดยหากำรื้อและ บำรุงผลดังตาราง 2 - 3

ตาราง 2 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศและอายุ จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ

เพศและอายุ	ชาย				รวม	หญิง				รวม	รวมทั้งสอง
	30-35	36-40	41-45	46 ขึ้นไป		30-35	36-40	41-45	46 ขึ้นไป		
สถานภาพของผู้ตอบ											
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน ร้อยละ										
	1 8.33	-	-	-	1 8.33	2 16.67	2 16.67	2 16.67	5 41.69	11 91.67	12 100.00
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน ร้อยละ										
	- -	1 16.67	-	-	1 16.67	2 33.33	1 16.67	1 16.67	1 16.67	5 83.33	6 100.00
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ห้องสมุด	จำนวน ร้อยละ										
	3 33.08	-	-	-	3 23.08	2 15.38	1 7.69	5 38.46	2 15.38	10 76.92	13 100.00
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการคอมพิวเตอร์	จำนวน ร้อยละ										
	3 25.00	4 33.33	2 16.67	-	9 75.00	1 8.33	2 16.67	-	-	3 25.00	12 100.00
ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์	จำนวน ร้อยละ										
	4 40.00	4 40.00	-	1 10.00	9 90.00	1 10.00	-	-	-	1 10.00	10 100.00
รวม	จำนวน ร้อยละ										
	11 20.75	9 16.98	2 3.77	1 1.89	23 43.40	8 15.09	6 11.32	8 15.09	8 15.09	30 56.60	53 100.00

จากตาราง 2 แสดงว่าผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.60) และผู้ตอบส่วนใหญ่อายุ 30 - 35 ปี (ร้อยละ 20.75) เมื่อแยกตามสถานภาพของผู้ตอบปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์ และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 91.67 ร้อยละ 83.33 และร้อยละ 76.92 ตามลำดับ) ยกเว้นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยส่วนมากเป็นเพศชาย (ร้อยละ 75.00 และร้อยละ 90.00 ตามลำดับ) บรรณารักษ์หรืออาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย ส่วนใหญ่อายุ 30 - 35 (ร้อยละ 33.33) ยกเว้นหัวหน้าห้องสมุดซึ่งส่วนมากอายุ 46 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 41.67)

ตาราง 3 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบคำถามและประสิทธิภาพที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ในประเทศไทย จำนวนความถี่ทางภาษาของผู้ตอบ

สถานภาพของผู้ตอบ	เพศและประสิทธิภาพ	ชาย				หญิง				รวม	รวมทั้งสิ้น
		1-5	6-10	10 ขึ้นไป	รวม	1-5	6-10	10 ขึ้นไป	รวม		
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน	1	-	-	1	7	4	-	11	12	
	ร้อยละ	8.33	-	-	8.33	58.33	33.33	-	91.67	100.00	
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน	-	1	-	1	3	2	-	5	6	
	ร้อยละ	-	16.67	-	16.67	50.00	33.33	-	83.33	100.00	
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด	จำนวน	2	1	-	3	6	4	-	10	13	
	ร้อยละ	15.38	7.69	-	23.08	46.15	30.77	-	76.92	100.00	
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์	จำนวน	6	1	2	9	2	1	-	3	12	
	ร้อยละ	50.00	8.33	16.67	75.00	16.67	8.33	-	25.00	100.00	
ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์	จำนวน	4	3	2	9	1	-	-	1	10	
	ร้อยละ	40.00	30.00	20	90.00	10	-	-	10.00	100.00	
รวม	จำนวน	13	6	4	23	19	9	-	30	53	
	ร้อยละ	24.53	11.32	7.55	43.40	35.85	16.98	-	56.60	100.00	

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้ตอบส่วนมากมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด 1 - 5 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง (ร้อยละ 24.53 และร้อยละ 35.05) เมื่อสอบถามตามสถานภาพของผู้ตอบปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์ ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ส่วนมากมีประสบการณ์ดังกล่าว 1 - 5 ปีเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 58.33 ร้อยละ 50.00 ร้อยละ 46.15 ร้อยละ 50.00 และร้อยละ 40.00 ตามลำดับ)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบ 5 กลุ่มดังกล่าวเกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นตามหัวข้อต่อไปนี้

2.1 ระดับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยตามสถานภาพของผู้ตอบ

2.2 ระดับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

2.1 ระดับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยตามสถานภาพของผู้ตอบ ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ระดับความถี่เห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยตาม
สถานภาพของผู้ตอบทั้งต่อไปนี้

- กลุ่มที่ 1 หมายถึง หัวหน้าห้องสมุด
 กลุ่มที่ 2 หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
 กลุ่มที่ 3 หมายถึง บรรณารักษ์หรืออาจารย์
 กลุ่มที่ 4 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์
 กลุ่มที่ 5 หมายถึง ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย

ข้อ	ความถี่เห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดใน ประเทศไทย	ระดับความถี่เห็น					ค่าเฉลี่ย ทั้ง 5 กลุ่ม
		กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5	
1	ในภาวะปัจจุบันควรมีคอมพิวเตอร์ เข้ามาใช้ในงานห้องสมุดขนาดใหญ่ ได้แล้ว	4.42*	4.31*	4.33*	4.67**	4.50**	4.54**
2	การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ควรเริ่มที่งานบริหาร	2.75	2.62	2.50	3.08	3.20	2.90
3	การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ควรเริ่มที่งานเทคนิค	4.42*	4.31*	4.50**	3.92*	3.30	4.23*
4	การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ควรเริ่มที่งานบริการ	3.92*	4.00*	3.83*	4.75*	4.50**	4.31*
5	งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานบุคลากร	2.75	3.08	2.17	2.33	3.00	2.77

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดใน ประเทศไทย	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย ทั้ง 5 กลุ่ม
		กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5	
6	งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานงบประมาณ	4.00*	4.08*	4.00*	2.92	3.10	3.68*
7	งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานสารบรรณ	2.75	3.38	2.67	2.58	4.00*	3.15
8	งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานพัสดุ	2.95	3.31	3.17	3.25	3.30	3.25
9	งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานจัดหา	4.25*	4.08*	4.33*	3.58*	2.90	3.88*
10	งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานจัดหมู่และ ทำบัตรรายการ	4.33*	3.92*	3.83*	4.41*	3.90*	4.19*
11	งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานวารสาร	3.92*	3.92*	4.00*	4.08*	3.50*	3.96*
12	งานบริการดังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานครุภัณฑ์สิ่งพิมพ์	3.83*	3.92*	3.83*	4.33*	4.00*	4.08*
13	งานบริการดังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานบรรณานุกรม	4.58**	4.00*	4.17*	4.42*	3.90*	4.30*

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย	ระดับความคิดเห็น					
		กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5	ค่าเฉลี่ยทั้ง 5 กลุ่ม
14	งานบริการคั่งกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานตอบคำถามและช่วยค้นคว้าในห้องสมุด	3.50*	4.00*	3.85*	4.67**	4.10*	4.12*
15	งานบริการคั่งกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานบริการจ่าย-รับ	3.33	3.23	3.50*	4.67**	3.00	3.63*
16	งานบริการคั่งกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานค้นหนังสือพิมพ์จากฐานข้อมูลในต่างประเทศ	3.50*	3.38	3.17	3.50*	3.40	3.48*
17	ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็นระบบคอมพิวเตอร์ (Integrated System)	3.92*	3.85*	4.17*	3.83*	3.90*	3.94*
18	ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็นระบบย่อย (Functional System)	2.80	3.31	3.33	3.50*	3.70*	3.38
19	เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรใช้ร่วมกับเครื่องใหญ่ของสถาบัน	3.17	3.62*	4.17*	3.75*	3.40	3.60*

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย	ระดับความคิดเห็น					
		กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5	ค่าเฉลี่ย ทั้ง 5 กลุ่ม
20	เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด การใช้เฉพาะงานของห้องสมุด	3.92*	4.08*	2.50	3.00	4.30*	3.73*
21	โปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุด การเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป	4.33*	4.23*	4.33*	3.50*	3.90*	4.12*
22	โปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุด การเป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น โดยเฉพาะ	2.83	3.46*	3.17	4.08*	3.90*	3.58*

* ความคิดเห็นระดับมาก (3.50 ขึ้นไป)

** ความคิดเห็นระดับมากที่สุด (4.50 ขึ้นไป)

จากตาราง 4 แสดงว่าผู้ตอบส่วนมากมีความเห็นว่าในภาวะปัจจุบันควรนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้กับงานห้องสมุดขนาดใหญ่ได้แล้ว (ในระดับมากที่สุด) การใช้คอมพิวเตอร์ดังกล่าวควรเริ่มที่งานบริการ (ในระดับมาก) งานเทคนิค (ในระดับมาก) และงานบริการ (ในระดับปานกลาง) ตามลำดับ สำหรับงานบริการดังกล่าวควรเริ่มกับงานบรรณานุกรม (ในระดับมาก) งานเทคนิค ดังกล่าวควรเริ่มกับงานจัดหมู่และทำบัตรรายการ (ในระดับมาก) และงานบริหารดังกล่าวควรเริ่ม

กับงานงบประมาณ (ในระดับมาก) ส่วนระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็นระบบครบวงจร (ในระดับมาก) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ควรใช้เฉพาะงานของห้องสมุด (ในระดับมาก) และ โปรแกรมที่ใช้ควรเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป (ในระดับมาก) และ เมื่อแยกตามสถานภาพปรากฏผล ดังนี้

ในภาวะปัจจุบันควรนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้กับงานห้องสมุดขนาดใหญ่ได้แล้ว : หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกับ ผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งกับเรื่องดังกล่าว (ในระดับมากที่สุด)

การใช้คอมพิวเตอร์ดังกล่าวควรเริ่มที่งานบริการ งานเทคนิค และงานบริหาร : ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมากที่สุดและระดับมากเท่ากัน) ยกเว้นหัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นว่า เรื่องดังกล่าวควรเริ่มที่งานเทคนิค บริการ และบริหาร ตามลำดับ (ในระดับมาก)

งานบริการดังกล่าวควรเริ่มที่งานบรรณานุกรม : หัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์ และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นว่า ควรเริ่มที่งานบรรณานุกรมและงานตอบคำถามและช่วยกันคว้าในห้องสมุดพร้อมกัน (ในระดับมาก) และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์มีความเห็นว่าควรเริ่มที่งานตอบคำถามและช่วยกันคว้าในห้องสมุดและงานบริการจ่าย-รับพร้อมกัน (ในระดับมากที่สุด)

งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มที่งานจัดหมู่และทำบัตรรายการ : ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นหัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเริ่มที่งานจัดหมู่ (ในระดับมาก)

งานบริหารคลังค่าควรเริ่มกับงานงบประมาณ : ผู้ตอบทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับปานกลาง)

ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็นระบบครบวงจร : ผู้ตอบทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก)

เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ควรใช้เฉพาะงานของห้องสมุด : หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นบรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์มีความเห็นในเรื่องดังกล่าวว่าควรใช้ร่วมกับเครื่องใหญ่ของสถาบัน (ในระดับมาก)

โปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุดควรเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป : หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะ (ในระดับมาก)

2.2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ตามประสพการณ์เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ปรากฏผลดังตาราง 5

ตาราง 5 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยตามประสบการณ์
 เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

ข้อ	ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดใน ประเทศไทย	ระดับความคิดเห็น			
		1-5 ปี	6-10 ปี	10 ปีขึ้นไป	เฉลี่ย ทั้ง 3 กลุ่ม
1	ในภาวะปัจจุบันการนำคอมพิวเตอร์เข้ามา ใช้ในงานห้องสมุดขนาดใหญ่ได้แล้ว	4.51**	4.24*	4.25*	4.40*
2	การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรเริ่ม ที่งานบริหาร	2.87	2.71	3.25	2.85
3	การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรเริ่ม ที่งานเทคนิค	4.51**	4.18*	3.25	4.31*
4	การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรเริ่ม ที่งานบริการ	4.29*	3.54*	4.00*	4.15*
5	งานบริหารดังกล่าวควรใช้คอมพิวเตอร์ กับงานบุคลากร	2.61	2.82	2.50	2.67
6	งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์ กับงานงบประมาณ	3.58*	3.29	3.50*	3.48*
7	งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์ กับงานสารบรรณ	3.06	3.18	2.75	3.08
8	งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์ กับงานพัสดุ	3.13	3.12	2.50	3.08

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	ความถี่เห็นทั่วไปเกี่ยวกับ การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ในประเทศไทย	ระดับความถี่เห็น			
		1-5 ปี	6-10 ปี	10 ปีขึ้นไป	เฉลี่ย ทั้ง 3 กลุ่ม
9	งานเทคนิคคลังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานจัดหา	4.03*	3.88*	3.25	3.92*
10	งานเทคนิคคลังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานจัดหมู่และทำบัตร รายการ	4.16*	3.82*	4.00*	4.04*
11	งานเทคนิคคลังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานวารสาร	3.87*	4.00*	5.25*	3.87*
12	งานบริการคลังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานกรณีสิ่งพิมพ์	3.97*	4.05*	4.00*	4.00*
13	งานบริการคลังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานบรรณานุกรม	4.03*	4.35*	4.25*	4.15*
14	งานบริการคลังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานตอบคำถามและ ช่วยกันคว้าในห้องสมุด	4.13*	3.88*	3.25	3.90*
15	งานบริการคลังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานบริการจ่าย-รับ	3.68*	3.65*	3.75*	3.67*
16	งานบริการคลังกล่าวควรเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานค้นหาสิ่งพิมพ์จาก งานข้อมูลในต่างประเทศ	3.58*	3.18	2.50	3.37

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับ การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ในประเทศไทย	ระดับความคิดเห็น			
		1-5 ปี	6-10 ปี	10 ปีขึ้นไป	เฉลี่ย ทั้ง 3 กลุ่ม
17	ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุด ควรเป็นระบบครบวงจร (Integrated System)	3.84*	3.76*	3.75*	3.81*
18	ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุด ควรเป็นระบบย่อย (Functional System)	3.52*	2.94	3.75*	3.50*
19	เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรใช้ ร่วมกับเครื่องใหญ่ของสถาบัน	3.52*	3.71*	4.50**	3.65*
20	เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรใช้ เฉพาะงานของห้องสมุด	3.81*	3.82*	4.00*	3.83*
21	โปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุดควรเป็น โปรแกรมสำเร็จรูป	4.03*	3.94*	3.50*	3.96*
22	โปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุดควรเป็น โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะ	3.55*	3.53*	3.75*	3.52*

* ความคิดเห็นระดับมาก (3.50 ขึ้นไป)

** ความคิดเห็นระดับมากที่สุด (4.50 ขึ้นไป)

จากตาราง 5 แสดงว่าผู้ตอบที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ในประเทศไทย ส่วนมาก มีความเห็นว่า ในภาวะปัจจุบันควรมำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในงานห้องสมุดขนาดใหญ่ ได้แล้ว (ในระดับมาก) การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรเริ่มที่งานเทคนิค (ในระดับมาก) บริการ (ในระดับมาก และบริหาร ในระดับปานกลาง ตามลำดับ) งานเทคนิคดังกล่าว ควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานจัดหมู่และทำบัตรรายการ (ในระดับมาก) งานบริการดังกล่าว ควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานบรรณานุกรม (ในระดับมาก) และงานบริหารดังกล่าวอาจเริ่มใช้ คอมพิวเตอร์กับงานงบประมาณ (ในระดับมาก) สำหรับระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็น ระบบครบวงจร (ในระดับมาก) เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรใช้เฉพาะของงานห้องสมุด (ในระดับมาก) และโปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุดควรเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป (ในระดับมาก) และเมื่อแยกตามประสบการณ์ปรากฏผลดังนี้

ในภาวะปัจจุบันควรมำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในงานห้องสมุดขนาดใหญ่ได้แล้ว : ผู้ตอบที่มี ประสบการณ์ 6 - 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งกับเรื่องดังกล่าว (ในระดับ มากที่สุด)

การใช้คอมพิวเตอร์ควรเริ่มที่งานเทคนิค บริการ และบริหาร ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี และ 6 - 10 ปี มีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้น ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป มีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเริ่มที่งานบริการ เทคนิค และบริหาร (ในระดับมาก)

งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานจัดหมู่และทำบัตรรายการ : ผู้ตอบ ที่มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี และ 10 ปีขึ้นไปมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 6 - 10 ปี มีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเริ่มที่งานวารสาร (ในระดับมาก)

งานบริการดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานบรรณานุกรม : ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 6 - 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้น ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี มีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเริ่มกับงานตอบคำถามและช่วยกันคว่ำ ในห้องสมุด (ในระดับมาก)

งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานงบประมาณ : ผู้ตอบที่มีประสบการณ์
ต่างก็เห็นความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก)

ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็นระบบครบวงจร : ผู้ตอบที่มีประสบการณ์
1 - 5 ปี และ 6 - 10 ปี เห็นความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ตอบ
ที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป มีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเป็นได้เท่า ๆ กันทั้งระบบครบวงจร
และระบบย่อย (ในระดับมาก)

เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรใช้เฉพาะของงานห้องสมุด : ผู้ตอบที่มีประสบการณ์
1 - 5 ปี และ 6 - 10 ปี เห็นความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก ยกเว้นผู้ตอบที่มีประสบการณ์
10 ปีขึ้นไป มีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรใช้ร่วมกับเครื่องใหญ่ของสถาบัน (ในระดับมากที่สุด)

โปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุดควรเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป : ผู้ตอบที่มีประสบการณ์
1 - 5 ปี และ 6 - 10 ปีขึ้นไป เห็นความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้น
ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไปมีความเห็นว่าควรเป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะ (ในระดับมาก)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบ 5 กลุ่มดังกล่าว เกี่ยวกับสภาพและความเห็น
เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย โดยหากำร้อยละของหัวข้อต่อไปนี้ซึ่ง
มาจากคำถามของแบบสอบถามทั้ง 5 ชุดที่แยกคำถามไปตามความเหมาะสมของกลุ่มประชากร

3.1 ด้านความพึงพอใจ การเตรียมการและบุคลากร ตามความเห็นของหัวหน้า
ห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์

3.1.1 ความพึงพอใจต่อการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ของห้องสมุดใน
ประเทศไทย

3.1.2 การเตรียมการก่อนที่จะนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ของห้องสมุด
ในประเทศไทย

3.1.3 บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
ในประเทศไทย (ข้อนี้มีความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ด้วย)

3.2 ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมและบุคลากร และความพึงพอใจในเรื่องนี้ ตามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

3.2.1 ชนิดและอุปกรณ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์ (Hardware) ของห้องสมุดในประเทศไทย

3.2.2 ความพึงพอใจต่อการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

3.2.3 ชนิดของโปรแกรม (Software) ของห้องสมุดในประเทศไทย

3.2.4 ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม

3.2.5 ตำแหน่งของบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์

ในห้องสมุดต่าง ๆ

3.2.6 ความพึงพอใจต่อจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานนี้

3.2.7 ระบบที่ใช้ในการประมวลผลของห้องสมุดที่ใช้คอมพิวเตอร์ใน

ประเทศไทย

3.2.8 ความพึงพอใจต่อระบบการประมวลผล

3.3 ด้านระบบคอมพิวเตอร์ การลงทุนและโปรแกรม ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์

3.3.1 การร่วมมือกันของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

3.3.2 ผลกระทบของระบบสื่อสารในประเทศไทยต่อการใช้คอมพิวเตอร์

ของห้องสมุด

3.3.3 การลงทุนในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

3.3.4 วิธีการลงทุนในด้านโปรแกรมของห้องสมุดในประเทศไทย

3.4 ด้านความเคลื่อนไหวในการจำหน่ายคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ตามความเห็นของผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย

3.4.1 เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสำหรับงานห้องสมุดที่มีจำหน่าย

ในปัจจุบัน

3.4.2 การผลิตโปรแกรมห้องสมุดของบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน

และอนาคต

3.5 ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยตามแนวทางเห็นของหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

3.5.1 ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

3.5.2 ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

ด้านบุคลากร

3.5.3 ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

ด้านงบประมาณ

3.5.4 ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

ด้านผู้ให้บริการ

3.5.5 ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ด้านการประสานงานกับศูนย์คอมพิวเตอร์

3.5.6 ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์

3.5.7 ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ด้านโปรแกรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 มีดังต่อไปนี้ (3.1.1 - 3.5.7)

3.1.1 ความพึงพอใจต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ปรากฏผลดัง

ตาราง 6

ตาราง 6 ความพึงพอใจต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ตามความเห็นของหัวหน้าห้องสมุด
และบรรณารักษ์หรืออาจารย์

ความพึงพอใจ สถานภาพของผู้ตอบ.		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน	4	6	2	-	-	12
	ร้อยละ	33.33	50.00	16.67	-	-	100.00
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน	1	2	2	1	-	6
	ร้อยละ	16.67	33.33	33.33	16.67	-	100.00
รวม	จำนวน	5	8	4	1	-	18
	ร้อยละ	27.78	44.44	22.22	5.56	-	100.00

จากตาราง 6 แสดงว่าความพึงพอใจต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดของผู้ตอบส่วนมากอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 44) เมื่อแยกตามสถานภาพปรากฏว่า หัวหน้าห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกับข้างต้น (ร้อยละ 50.00 และร้อยละ 33.33)

3.1.2 การเตรียมการก่อนที่จะนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในห้องสมุด

ปรากฏผลดังตาราง 7

ตาราง 7 การเตรียมการก่อนที่จะนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในห้องสมุด ตามความเห็นของหัวหน้าห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์

สถานภาพของผู้ตอบ	การเตรียมการ		ศึกษาเอกสาร	ศึกษาความเป็นไปได้	ส่งบุคลากรไปอบรม	เพิ่มนโยบาย	เตรียมงบประมาณ	จัดงบประมาณบุคลากร	เตรียมสถานที่	อื่น ๆ	
	คะแนนลำดับที่	คะแนนลำดับที่									
หัวหน้าห้องสมุด	64	3	88	1	50	66	54	49	34	21	7
					4	2	5	6	7	8	-
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	42	2	43	1	18	39	25	26	13	13	6
					6	3	5	4	7	7	-
รวม	106	2	131	1	68	105	79	75	47	34	13
					6	3	4	5	7	8	-

จากตาราง 7 แสดงว่า การเตรียมการก่อนที่จะนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในห้องสมุดควรทำตามลำดับต่อไปนี้คือ

1. ศึกษาความเป็นไปได้ของการนำคอมพิวเตอร์ไปใช้ในหน่วยงาน
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
3. เติมนโยบายของห้องสมุดเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
4. เตรียมงบประมาณสำหรับงานนี้ไว้โดยเฉพาะ
5. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในด้านนี้โดยเฉพาะ
6. ส่งบุคลากรไปอบรมและดูงานด้านนี้
7. จัดอบรมบุคลากรของห้องสมุดให้เข้าใจในเรื่องนี้
8. เตรียมสถานที่

3.1.3 บุคลากรที่จะปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
ในตำแหน่งนักวิเคราะห์ระบบงานและโปรแกรมเมอร์ ปรากฏผลดังตาราง 8 - 9

ตาราง 8 บุคลากรที่ควรจะเป็นนักวิเคราะห์ระบบงานคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดตามความเห็นของหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านคอมพิวเตอร์

นักวิเคราะห์ระบบงาน สถานภาพของผู้ตอบ		บรรณารักษ์	ผู้จบการศึกษา ด้านคอมพิวเตอร์	รวม
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน	8	4	12
	ร้อยละ	66.67	33.33	100.00
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน	5	1	6
	ร้อยละ	83.33	16.67	100.00
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์	จำนวน	6	6	12
	ร้อยละ	50.00	50.00	100.00
รวม	จำนวน	19	11	30
	ร้อยละ	63.33	36.67	100.00

จากตาราง 8 แสดงว่าผู้ตอบส่วนมาก (ร้อยละ 63.33) เห็นว่าบุคลากรที่จะเป็นนักวิเคราะห์ระบบงานคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดควรเป็นบรรณารักษ์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด เมื่อแยกตามสถานภาพของผู้ตอบ ปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกับข้างต้น (ร้อยละ 66.67 และร้อยละ 83.33) ยกเว้นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ที่เห็นว่านักวิเคราะห์ระบบงานเป็นได้ทั้งบรรณารักษ์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดหรือผู้จบการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานห้องสมุดเท่า ๆ กัน (ร้อยละ 50.00) .

ตาราง 9 บุคลากรที่ควรจะเป็นโปรแกรมเมอร์ในงานห้องสมุดตามความเห็นของหัวหน้าห้องสมุด
บรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์

โปรแกรมเมอร์		บรรณารักษ์	ผู้จบการศึกษา ด้านคอมพิวเตอร์	รวม
สถานภาพของผู้ตอบ				
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน	2	10	12
	ร้อยละ	16.67	83.33	100.00
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน	1	5	6
	ร้อยละ	16.67	83.33	100.00
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์	จำนวน	2	10	12
	ร้อยละ	16.67	83.33	100.000
รวม	จำนวน	5	25	30
	ร้อยละ	16.67	83.33	100.00

จากตาราง 9 แสดงว่าผู้ตอบส่วนมาก (ร้อยละ 83.33) เห็นว่าบุคลากรที่ควรจะเป็นโปรแกรมเมอร์ในงานห้องสมุด คือผู้จบการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานห้องสมุด เมื่อแยกตามสถานภาพของผู้ตอบ ปรากฏว่า หัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์มีความเห็นสอดคล้องกับข้างต้น (ร้อยละ 83.33 เท่ากัน)

3.2.1 ชนิดและอุปกรณ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์ (Hardware)

ที่ใช้อยู่ของห้องสมุดในประเทศไทย ปรากฏผลดังตาราง 10

ตาราง 10 ชนิดและอุปกรณ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์ (Hardware) ที่ใช้อยู่ของห้องสมุดในมหาวิทยาลัยไทย ตามความเห็นของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ห้องสมุดแต่ละแห่ง

เครื่องคอมพิวเตอร์	ชื่อระบบ		ขนาดความจำ		จำนวน Peripneral				จำนวน เทอร์มินอล
	Main frame	Micro computer	Main frame	Micro computer	Printer	Diskette	อัตราความเร็ว line/นาที	มีงานทำ ได้	
รายชื่อห้องสมุด	IBM 3083	-	16 MB	-	2	1	2,000	✓	3
	IBM 3031	IBM PL-XT	8 MB	1 MB	1	326	-	✓	2
	-	Victor	-	512 KB	1	80	-	-	-
	Perkin Elmer 3230	IBM PC	6 MB	256 KB	1	20	1,000	✓	1
สำนักบรรณสารการพัฒนา	-	IBM PC-XT Burroughs	-	512 KB 256 KB	2	2	240,600	✓	-
สำนักบรรณสารสนเทศ	IBM 3031	EPSON QX-10	4 MB	63 KB	-	20	-	-	-
สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	Victor	-	16 MB	-	1	-	-	-	-
ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยี	NEC	-	1 MB	-	1	4	500	✓	1
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร	ACOS-300	Rainbow 100	-	256 KB	5	2	100 CPS	✓	5

ตาราง 10 (ต่อ)

เครื่องคอมพิวเตอร์	ชื่อระบบ				ขนาดความจำ				จำนวน Peripneral				
	Main frame	Micro computer	Main frame	Micro computer	หน่วย	Diskette	Printer	อัตราความเร็ว line / นาที	พิมพ์งานต่อๆ	ได้	ไม่ได้	จำนวน	เทรโมบล
รายชื่อห้องสมุด	-	Hewlett Packhard 3000 Series 40	-	256 KB	-	-	1	180 CPS	✓	-	-	-	-
	IBM 3031	Z-NIX IBM PC	8 MB	640 KB 256 KB	6	50-100	2	120 CPS	✓	-	-	2	2
ศูนย์เอกสารการพลังงาน	-	IBM PC	-	-	-	40	2	300	✓	-	-	2	2
	-	NEC 350	-	96 KB	50	100	1	-	✓	-	-	-	-

จากตาราง 10 แสดงว่าชนิดและอุปกรณ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยส่วนใหญ่ใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ (จำนวน 10 แห่งจาก 13 แห่ง) ขนาดความจำส่วนมากคือ 256 KB (จำนวน 5 แห่งจาก 13 แห่ง) จำนวนเรปและ Diskette หอสมุดแห่งชาติมีมากที่สุด (จำนวน 133 ม้วนและ 326 แผ่น) จำนวน Printer หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากรมีมากที่สุด (จำนวน 5 เครื่อง) อัตราความเร็วของเครื่องหังสมุดเล่มโตเร็วที่สุด (อัตราความเร็ว 2,000 line / นาที) การพิมพ์ลักษณะพิเศษของงาน หังสมุด เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนมากสามารถพิมพ์ได้ (จำนวน 7 แห่งจาก 13 แห่ง) จำนวนเครื่องพิมพ์หังสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากรมีมากที่สุด (จำนวน 5 เครื่อง)

3.2.2 ความพึงพอใจต่อการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 11

ตาราง 11 ความพึงพอใจของการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ตามความเห็นของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ
คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดแต่ละแห่ง

ความพึงพอใจ		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
รายชื่อห้องสมุด							
ห้องสมุดเอไอที			✓				
หอสมุดแห่งชาติ				✓			
สถาบันวิทยบริการ จุฬาฯ				✓			
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล		✓		✓			
สำนักบรรณสารการพัฒนา				✓			
สำนักบรรณสารสมเด็จ				✓			
สำนักหอสมุด ม.เชียงใหม่						✓	
ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยี ลาดกระบัง				✓	✓		
ห้องสมุด ม.ศิลปากร							
ศูนย์บริการเอกสารการพลังงานฯ		✓		✓			
ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยฯ				✓			
ห้องสมุดอยุธยา		✓					
ห้องสมุดเอสแบ				✓			
รวม	จำนวน	-	4	7	1	1	13
	ร้อยละ	-	30.77	53.85	7.69	7.69	100.00

จากตาราง 11 แสดงว่าผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดส่วนมากมีความพึงพอใจ
ต่อการใช้เครื่องในระดับปานกลาง (ร้อยละ 53.85)

3.2.3 ชนิดของโปรแกรม (Software) ที่ใช้ของห้องสมุด

ในประเทศไทย ปรากฏผลดังตาราง 12

ตาราง 12 ซอฟต์แวร์โปรแกรมที่ใช้ข้อมูลห้องสมุดในประเทศไทย ตามความเห็นของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดแต่ละแห่ง

โปรแกรม รายชื่อห้องสมุด	O.S.	Package	งานที่ใช้ Package	โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น	ภาษา
ห้องสมุดเทคโนโลยี	OS/VS 1	CDS/ISIS	จัดทำ วิเคราะห์เลขหมู่ พิมพ์รายการ การ รายชื่อ หนังสือ	คัดแปลงและแก้ไขจาก Pacle age	PL/I
ห้องสมุดแห่งชาติ	MS-DOS OS/VS 1	GBASE II, III IV+V, Super DOC Multiplan Wordstar, MODOC	จัดทำ	ISDS-SEA บรรณานุกรมแห่งชาติ	COBOL
สถาบันวิทยบริการ จุฬาฯ	MS-DOS	GBASE II CDS/ISIS Super DOC Multiplan Wordstar, Thai Easy Writer Lotus 1-2-3, Card Box	รายชื่อวารสารในประเทศไทย ฐานข้อมูลหนังสือ ธนาคารข้อมูล	-	-
ห้องสมุด ม.มหิดล	MS-DOS 05/32	-	-	วารสาร	FORTAN

ตาราง 12 (ต่อ)

โปรแกรม รายชื่อหลักสูตร	O.S.	Package	งานที่ใช้ Package	โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น	ภาษา
สำนักบรรณสารการพัฒนา	DOS, MCP Mark IX.0.30	dBASE II, III Multiplan LOTUS Wordstar, Turbo, Pascal, Sidekick	จัดทำ ง่าย-กับ ทำรายการ หนังสือในรูปแบบเล่ม	ค้นหาหนังสือ รายชื่อวารสาร ที่ค่าควาได้รับ	COBOL
สำนักบรรณสารสหเทศ	CP/M VM/SP OS/VS 1	dBASE II Multiplan Telecommunication Thai-Word, Thai Syser Cale	สืบค้นจาก DIALOG พิมพ์สถิติเอกสาร บัตรรายการ งานสถิติ งบประมาณ	ควรขึ้นเอกสารการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัย	COBOL PL/I
สำนักหอสมุด ม.เชียงใหม่	MS.DOS	dBASE II	จัดทำ วัสดุ	-	-
ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยี	CP/M MS.DOS DOS, ACDS-4	dBASE II Super DOC Multiplan, IBS-4	บุคลากร ทะเบียน	ง่าย - กับ	BASIC

ตาราง 12 (ต่อ)

โปรแกรม รายชื่อห้องสมุด	O.S.	Package	งานที่ใช้ package	โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น	ภาษา
ห้องสมุด ม.ศิลปากร	CP/M	dBASE II Wordstar Word Rama	ทำรายการวารสาร ครรชน วารสาร พิมพ์รายชื่อหนังสือ ใหม่	การวางแผนหนังสือ	COBOL
ศูนย์บริการเอกสารการพลังงาน	MPE V	MINISIS	บรรณานุกรม บัตรรายการ	ภาษาไทย	SPL
ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยฯ	MS.DOS DOS	dBASE II, III Multiplan Wordstar	รายชื่อหนังสือค้นคว้าวิทยาศาสตร์ ในประเทศไทย	ครรชน ราชกิจจานุเบกษา	COBOL
ห้องสมุดเขมูเอ	MS.DOS DOS	dBASE II, III Multiplan	-	-	-
ห้องสมุดเคสแคป	ACOS-4	IBS-4	-	-	-

จากตาราง 12 แสดงว่า ชนิดของโปรแกรมที่ใช้อยู่ของห้องสมุดในประเทศไทย ส่วนมากใช้ Operating System ชื่อ MS.DOS (จำนวน 7 แห่งจาก 13 แห่ง) ห้องสมุดส่วนมากใช้ Package ชื่อ dBASE II (จำนวน 9 แห่งจาก 13 แห่ง) โดยใช้ Package กิจงานวารสาร (จำนวน 3 แห่งจาก 13 แห่ง) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเองห้องสมุด ส่วนมากใช้กับงานครรชน (จำนวน 2 แห่งจาก 13 แห่ง) โดยโปรแกรมดังกล่าวห้องสมุด ส่วนมากเขียนด้วยภาษา COBOL จำนวน 5 แห่งจาก 13 แห่ง)

3.2.4 ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม บารกฏผลดังตาราง 13

ตาราง 13 ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม ตามความเห็นของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ของห้องสมุดแต่ละแห่ง

รายชื่อห้องสมุด	ความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ห้องสมุดเอไอที		✓			
หอสมุดแห่งชาติ			✓		
สถาบันวิทยบริการ จุฬาฯ	✓				
ห้องสมุด ม.มหิดล		✓			
สำนักบรรณสารการพัฒนา			✓		
สำนักบรรณสารสนเทศ		✓			
สำนักหอสมุด ม.เชียงใหม่					✓
ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยี			✓		
ห้องสมุด ม.ศิลปากร				✓	
ศูนย์เอกสารการพลังงานฯ		✓			

ตาราง 13 (ต่อ)

รายชื่อห้องสมุด		ความพึงพอใจ						
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
ศูนย์เอกสารวิจัยฯ				✓				
ห้องสมุดเอยูเอ					✓			
ห้องสมุดเอสเคป				✓				
รวม	จำนวน	1	4	5	2	1	13	
	ร้อยละ	7.69	30.77	38.46	15.38	7.69	100.00	

จากตาราง 13 แสดงว่า ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดส่วนมาก มีความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 38.46)

3.2.5 ตำแหน่งของบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์
ในห้องสมุดต่าง ๆ ปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 ตำแหน่งของบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดต่าง ๆ
ตามความเห็นของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดแต่ละ แห่ง

รายชื่อห้องสมุด	บุคลากร	นักวิ-	โปรแกรม	บรรณ	โอเปอเรเตอร์	เจ้าหน้าที่	รวม
		เคราะห์ระบบงาน	เมอร์	รักษ์	เรเตอร์	บันทึกข้อมูล	
ห้องสมุดเอไอที		1	2	1	-	-	4
หอสมุดแห่งชาติ		1	2	2	-	3	8
สถาบันวิทยบริการ จุฬาฯ		1	-	2	-	-	3
ห้องสมุด ม.มหิดล		1	2	-	-	-	3
สำนักบรรณสารการศึกษาศาสตร์		1	1	2	2	-	6
สำนักบรรณสารศิลปศึกษา		-	1	1	-	-	2
สำนักหอสมุด ม.เชียงใหม่		-	1	-	-	-	1
ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยี		1	-	1	-	-	2
ห้องสมุด ม.ศิลปากร		-	2	1	-	-	3
ศูนย์บริการเอกสารการพลังงานฯ		1	1	1	2	-	5
ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยฯ		3	-	1	1	-	5
ห้องสมุดเอยูเอ		-	-	1	-	-	1
ห้องสมุดเอสเอ็ม		1	1	1	2	-	5
รวม	จำนวน	11	13	14	7	3	48
	ร้อยละ	22.91	27.08	29.17	14.58	6.25	100.00

จากตาราง 14 แสดงว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด ส่วนมากคือบรรณารักษ์ (ร้อยละ 29.17) โปรแกรมเมอร์ (ร้อยละ 27.08) นักวิเคราะห์ระบบ (ร้อยละ 22.91) โอเปอเรเตอร์ (ร้อยละ 14.58) และเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล (ร้อยละ 6.25) ตามลำดับ

3.2.6 ความพึงพอใจต่อจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดต่าง ๆ ปรากฏผลดังตาราง 15

ตาราง 15 ความพึงพอใจต่อจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดต่าง ๆ ตามความเห็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดแต่ละแห่ง

ความพึงพอใจต่อบุคลากร รายชื่อห้องสมุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ห้องสมุดเอไอที			✓	✓	
หอสมุดแห่งชาติ					
สถาบันวิทยบริการ จุฬาฯ			✓		
ห้องสมุด ม.มหิดล	✓				
สำนักบรรณสารการทหาร			✓		
สำนักบรรณสารสวนพฤกษศาสตร์			✓		
สำนักหอสมุด ม.เชียงใหม่					✓
ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า		✓			
ห้องสมุด ม.ศิลปากร				✓	

ตาราง 15 (ต่อ)

ความพึงพอใจต่อบุคลากร รายชื่อห้องสมุด		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ศูนย์บริการเอกสารการพลังงานฯ			✓				
ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยฯ					✓		
ห้องสมุดเอเชีย			✓				
ห้องสมุดเอสแอล			✓				
รวม	จำนวน	1	4	4	3	1	13
	ร้อยละ	7.69	30.77	30.77	23.08	7.69	100.00

จากตาราง 15 แสดงว่า ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดส่วนมาก มีความพึงพอใจต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในระดับมาก และระดับปานกลาง (ร้อยละ 30.77 เท่ากัน)

3.2.7 ระบบที่ใช้ในการประมวลผลของห้องสมุดในประเทศไทยที่ใช้
คอมพิวเตอร์ ปรากฏผลดังตาราง 16

ตาราง 16 ระบบที่ใช้ในการประมวลผลของห้องสมุดในประเทศไทยที่ใช้คอมพิวเตอร์ ตาม
ความเห็นของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดแต่ละแห่ง

รายชื่อห้องสมุด ระบบที่ใช้ประมวลผล	ออนไลน์	ออฟไลน์
ห้องสมุดเอไอที	✓	✓
หอสมุดแห่งชาติ	✓	✓
สถาบันวิทยบริการ จุฬาฯ	✓	✓
ห้องสมุด ม.มหิดล	✓	✓
สำนักบรรณสารการพัฒนา	✓	✓
สำนักบรรณสารสนเทศ	✓	✓
สำนักหอสมุด ม.เชียงใหม่	—	✓
ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยี	✓	✓
ห้องสมุด ม.ศิลปากร	✓	✓
ศูนย์บริการเอกสารการหลังงานฯ	✓	✓
ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยฯ	—	✓
ห้องสมุดเอยูเค	✓	—
ห้องสมุดเอสแบป	✓	✓

จากตาราง 16 แสดงว่า ห้องสมุดในประเทศไทยที่ใช้คอมพิวเตอร์ส่วนมากใช้ระบบ
การประมวลผลทั้ง 2 ระบบคือ ออนไลน์และออฟไลน์ในทีเดียวกัน (จำนวน 10 แห่งจาก 13 แห่ง)

3.2.8 ความพึงพอใจต่อระบบการประมวลผล ปรากฏผลดังตาราง 17

ตาราง 17 ความพึงพอใจต่อระบบการประมวลผล ตามความเห็นของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ
คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดแต่ละแห่ง

ความพึงพอใจ รายชื่อห้องสมุด		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ห้องสมุดเอไอที			✓				
หอสมุดแห่งชาติ				✓			
สถาบันวิทยบริการ จุฬาฯ			✓				
ห้องสมุด ม.มหิดล		✓					
สำนักบรรณสารการพิมพ์				✓			
สำนักบรรณสารสนเทศ				✓			
สำนักหอสมุด ม.เชียงใหม่						✓	
ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยี		✓					
ห้องสมุด ม.ศิลปากร				✓			
ศูนย์บริการเอกสารการพลังงานฯ			✓				
ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยฯ				✓			
ห้องสมุดเอยูเอ			✓				
ห้องสมุดเอสแคป				✓			
รวม	จำนวน	2	4	5	1	1	13
	ร้อยละ	15.38	30.77	38.46	7.69	7.69	100.00

จากตาราง 17 แสดงว่า ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดส่วนมากมีความพึงพอใจต่อระบบที่ใช้ในการประมวลผลของห้องสมุดในประเทศไทยในระดับปานกลาง (ร้อยละ 38.46)

3.5.1 การร่วมมือกันของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
ปรากฏผลดังตาราง 18 -19

ตาราง 18 การร่วมมือของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์

การร่วมมือของการใช้ สถานภาพของผู้ตอบ		ควร	ไม่ควร	รวม
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์	จำนวน	12	—	12
	ร้อยละ	100.00	—	100.00

จากตาราง 18 แสดงว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ทั้งหมด มีความเห็นว่าการร่วมมือของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 19 รูปแบบของการร่วมมือกันระหว่างห้องสมุด ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์

รูปแบบของการร่วมมือ		ปรับ	พัฒนาตามระบบ	แบบบ้าน	อื่น ๆ	รวม*	
สถานภาพของผู้ตอบ		มาตรฐานระบบหนึ่ง	หน่วยงาน	ที่กักข้อมูล	รูปแบบเดียวกัน		
ผู้ทรงคุณวุฒิทางบ้าน	จำนวน	7	3	6	9	3	30
	ร้อยละ	23.33	10.00	26.67	30.00	10.00	100.00

*จำนวนสตรรมมีค่ามากกว่าจำนวนผู้ตอบ 12 คน เพราะว่าสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 19 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ส่วนมากมีความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบของการร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดควรกระทำรูปแบบของการใส่ข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูล (Worksheet) อยู่ในรูปเดียวกันมากที่สุด (ร้อยละ 30.00) รองลงไปได้แก่ใช้ระบบทำงานเหมือนของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 26.67) และปรับมาตรฐานให้เป็นแบบเดียวกัน (ร้อยละ 23.33)

3.3.2 ผลของระบบสื่อสารในประเทศไทยต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของ
ห้องสมุด ปรากฏผลดังตาราง 20 - 21

ตาราง 20 ผลของระบบสื่อสารในประเทศไทยต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ตามความเห็น
ของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์

ผลของระบบสื่อสาร		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
สถานภาพของผู้ตอบ							
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน คอมพิวเตอร์	จำนวน	4	4	2	2	--	12
	ร้อยละ	33.33	33.33	16.67	16.67	--	100.00

จากตาราง 20 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ส่วนมากมีความเห็นว่าผลของ
ระบบสื่อสารในประเทศไทยมีผลต่อความรวดเร็วในการใช้คอมพิวเตอร์ระหว่างห้องสมุดใน
ระดับมากที่สุดและ ระดับมาก (ร้อยละ 33.33 เท่ากัน)

ตาราง 21 การสื่อสารแห่งประเทศไทยสมควรเปลี่ยนอุปกรณ์การสื่อสารให้เป็นระบบที่ทันสมัย
ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์

การสื่อสารฯ สมควรเปลี่ยนอุปกรณ์ สถานภาพของผู้ตอบ		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน คอมพิวเตอร์	จำนวน	4	4	2	2	—	12
	ร้อยละ	33.33	33.33	16.67	16.67	—	100.00

จากตาราง 21 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ส่วนมากมีความเห็นว่า
การสื่อสารแห่งประเทศไทยสมควรเปลี่ยนอุปกรณ์การสื่อสารให้เป็นระบบที่ทันสมัยในระดับมากที่สุด
และระดับมาก (ร้อยละ 33.33 เท่ากัน)

3.3.3 ความคุ้มค่าของการลงทุนในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดใน
ประเทศไทย ปรากฏผลดังตาราง 22

ตาราง 22 ความคุ้มค่าของการลงทุนในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ตาม
ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์

การลงทุนในการใช้คอมพิวเตอร์ สถานภาพของผู้ตอบ		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน คอมพิวเตอร์	จำนวน	2	7	3	-	-	12
	ร้อยละ	16.67	58.33	25.00	-	-	100.00

จากตาราง 22 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ส่วนมากมีความเห็นว่า
การลงทุนในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยคุ้มค่าในระดับมาก (ร้อยละ 58.33)

3.3.4 วิธีการลงทุนในก้านโปรแกรมของห้องสมุดในประเทศไทย บัณฑิต

ทั้งตาราง 23 - 25

ตาราง 23 วิธีการลงทุนในก้านโปรแกรมของห้องสมุดในประเทศไทย ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านคอมพิวเตอร์

วิธีการลงทุนก้านโปรแกรม		การซื้อ	การเช่าระบบ	รวม*
สถานภาพของผู้ตอบ				
ผู้ทรงคุณวุฒิทางคอมพิวเตอร์	จำนวน	7	10	17
	ร้อยละ	41.18	58.82	100.00

* จำนวนผลรวมมีค่ามากกว่าจำนวนผู้ตอบ 12 คน เพราะสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 23 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิทางคอมพิวเตอร์ส่วนมากมีความเห็นว่าการลงทุนในก้านโปรแกรมของห้องสมุดในประเทศไทยควรเป็นแบบการเช่าระบบซึ่งใช้เงินมากที่สุด (ร้อยละ 58.82)

ตาราง 24 รูปแบบของการลงทุนในด้านการซื้อโปรแกรมของห้องสมุด ตามความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ที่เห็นด้วยกับการลงทุนซื้อโปรแกรมห้องสมุด

สถานภาพของผู้ตอบ		รูปแบบของการซื้อโปรแกรมบริษัทจำหน่ายบริษัทจำหน่ายสถาบันที่พัฒนา			รวม*
		ในประเทศ	ต่างประเทศ	โปรแกรมแล้ว	
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน คอมพิวเตอร์	จำนวน	3	3	5	11
	ร้อยละ	27.27	27.27	45.45	100.00

* จำนวนผลรวมมีค่ามากกว่าจำนวนผู้ตอบ 7 คน เพราะสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 24 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ส่วนมาก มีความคิดเห็นว่า
รูปแบบของการลงทุนในด้านการซื้อโปรแกรมของห้องสมุดควรเลือกแบบจากสถาบันที่ได้พัฒนา
โปรแกรมเฉพาะของสถาบันนั้นมากที่สุด (ร้อยละ 45.45)

ตาราง 25 รูปแบบของการลงทุนในด้านการพัฒนาโปรแกรมสำหรับห้องสมุดขึ้นใช้เองของแต่ละสถาบัน ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ที่เห็นด้วยกับการพัฒนาโปรแกรมสำหรับห้องสมุดขึ้นใช้เองของแต่ละสถาบัน

รูปแบบของการพัฒนาโปรแกรม สถานภาพของผู้ตอบ		บริษัท คอมพิวเตอร์ทางคอมพิวเตอร์	ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางคอมพิวเตอร์	ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางบรรณารักษ์	รวม*
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน คอมพิวเตอร์	จำนวน ร้อยละ	3 16.67	11 61.11	4 22.22	18 100.00

* จำนวนผลรวมมีค่ามากกว่าจำนวนผู้ตอบ 10 คน เพราะสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 25 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ส่วนมากมีความเห็นว่ารูปแบบของการลงทุนในด้านการพัฒนาโปรแกรมสำหรับห้องสมุดขึ้นใช้เองของแต่ละสถาบัน ควรเลือกแบบที่ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ทำงานร่วมกับฝ่ายห้องสมุดมากที่สุด (ร้อยละ 61.11)

3.4.1 เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสำหรับงานห้องสมุดที่มีจำหน่าย

ในปัจจุบัน ปรากฏผลการาง 26

ตาราง 26 เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสำหรับงานห้องสมุดที่มีจำหน่ายในปัจจุบัน ตามความเห็นของผู้แทนของบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย

รายชื่อบริษัท เครื่องคอมพิวเตอร์	เครื่องคอมพิวเตอร์	ภาษา	งานห้องสมุดที่สามารถปฏิบัติได้
ไอบีเอ็ม	IBM 3083	อังกฤษ	ทุกประเภท
ด็อกซ์เลย์	perkin Elmer 3250 Perkin Elmer 3200	อังกฤษ ไทย	บรรณานุกรม ช่วยค้นหาสิ่งพิมพ์ จัดหมู่ฯ จำรับ วารสาร งบประมาณ บุคลากร
กาด้าแมท	NEC 350, NEC ACOS-300	อังกฤษ ไทย	บรรณานุกรม สารบรรณ บรรณานุกรม วัสดุ บุคลากร
บางกอกดาต้า เอนเตอร์	ทุกระบบ	อังกฤษ ไทย จีน เยอรมัน	ทุกประเภท
ยูนิเมซ่า	IBM 3031 IBM 3083 HEWLETT- PACKARD3000	อังกฤษ ไทย ญี่ปุ่น จีน	ทุกประเภท
ซีซีซี	-	-	-

ตาราง 26 (ต่อ)

เครื่องคอมพิวเตอร์ รายชื่อบริษัท	เครื่องคอมพิวเตอร์	ภาษา	งานห้องสมุดที่สามารถ ปฏิบัติได้
สยามเทลเทค	Victor,	อังกฤษ ไทย	ครบนี้ สารบรรณ
คอมพิวเตอร์	Honeywell		บรรณานุกรม พัสดุ บุคลากร
ทาสีเจนเนอรัล	ECIPSE MV/1000	อังกฤษ ไทย	ทุกประเภท
ซิมมิกคอมพิวเตอร์	IBM 3031 NEC	อังกฤษ ไทย	ทุกประเภท
	Perkin Elmer		
	3230		
	SPERRY 1100		
ก้าสากลซีเมนต์ไทย	IBM 3083,	อังกฤษ ไทย	ครบนี้ จำ่าย-รับ งบประมาณ
	IBM PC-XT		บุคลากร
สหวิริยาอินเตอร์	ทุกระบบ	อังกฤษ ไทย	ทุกประเภท

จากตาราง 26 แสดงว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสำหรับงานห้องสมุดที่มีจำหน่าย
ในปัจจุบันส่วนใหญ่คือ IBM (จำนวน 4 แห่งจาก 10 แห่ง) สามารถประมวลผลได้ทั้งภาษาไทย
และภาษาอังกฤษ (จำนวน 9 แห่งจาก 10 แห่ง) เครื่องดังกล่าวสามารถปฏิบัติงานห้องสมุด
ได้ทุกประเภท (จำนวน 6 แห่งจาก 10 แห่ง)

3.4.2 การผลิตโปรแกรมห้องสมุดของบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน

และอนาคต ถึงตาราง 27 - 28

ตาราง 27 การผลิตโปรแกรมห้องสมุดของบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน ตามความเห็นของผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย

รายชื่อบริษัท	โปรแกรมห้องสมุด	มีการผลิต ในปัจจุบัน	ไม่มีการผลิต ในปัจจุบัน	ระบบ ครบวงจร	ระบบ ย่อย
ไอบีเอ็ม		/	—	/	—
อีคอมเพล็กซ์		/	—	—	/
กาต้าเนต		/	—	—	/
บางกอกเอกซ์-เอ็นเตอร์		/	—	—	/
ยูนิเมอว่า		—	—	/	—
ซีทีซี		—	—	—	—
สยามเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์		—	/	—	—
กาต้าเจเนเนอรอล		—	/	—	—
ซีเอ็มทีเอ็นจีเนียร์		—	/	—	—
คำสากรสิทธิ์เทคโนโลยี		—	/	—	—
สหวิทยานันเตอร์		/	—	—	/

จากตาราง 27 แสดงว่าบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยส่วนมาก (จำนวน 6 แห่งใน 10 แห่ง) มีการผลิตโปรแกรมห้องสมุด การผลิตโปรแกรมห้างกล่าวบริษัทส่วนมากผลิตระบบย่อย (จำนวน 4 แห่งจาก 6 แห่ง)

ตาราง 28 โครงการของการผลิตโปรแกรมห้องสมุดของบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ที่ไม่มีการผลิตโปรแกรมห้องสมุดในปัจจุบัน จากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย

รายชื่อบริษัท	การผลิตโปรแกรมห้องสมุด	มีโครงการที่จะผลิต	ไม่มีโครงการที่จะผลิต	ไมโครคอมพิวเตอร์	มินิคอมพิวเตอร์	เมนเฟรมคอมพิวเตอร์	2529	2530	2531
ไอบีเอ็ม		-	-	-	-	-	-	-	-
ล็อกซเลซ์		-	-	-	-	-	-	-	-
คาต้าแนท		-	-	-	-	-	-	-	-
บางกอกคาค้าเซ็นเตอร์		-	-	-	-	-	-	-	-
ยูนิเมซ่า		-	-	-	-	-	-	-	-
ซีซีซี		-	-	-	-	-	-	-	-
สยามเทลเทคคอมพิวเตอร์		✓	-	✓	-	-	-	✓	-
คาค้าเจนเนอรอล		-	✓	-	-	-	-	-	-
ซิมิทเอนจิเนียริง		✓	-	✓	-	✓	✓	-	-
ห้าสาทสีเมบดไทย		✓	-	✓	-	-	-	✓	-
สทวิริยาอินเตอร์ฯ		-	-	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 28 แสดงว่าบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยที่ไม่มีการผลิตโปรแกรมห้องสมุดในปัจจุบัน มีโครงการที่จะผลิตโปรแกรมดังกล่าว (จำนวน 3 แห่งจาก 4 แห่ง) การผลิตโปรแกรมนี้อาจใช้กับเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ (ทั้ง 3 แห่ง) และคาดว่าผลผลิตนี้จะเสร็จประมาณปี 2530 (จำนวน 2 แห่งจาก 3 แห่ง)

3.5.1 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ปรากฏผล

ดังตาราง 29

ตาราง 29 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ตามความเห็นหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

ปัญหาของการใช้		บุคลากร	งบประมาณ	ผู้ใช้บริการ	การประสานงาน	เครื่องคอมพิวเตอร์	โปรแกรม	รวม*
สถานภาพของผู้ตอบ								
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน	12	10	3	6	11	11	55
	ร้อยละ	21.81	18.18	9.09	10.91	22.00	22.00	100.00
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน	6	5	-	5	5	6	27
	ร้อยละ	22.22	18.51	-	18.51	18.51	22.22	100.00
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด	จำนวน	10	11	4	6	9	9	49
	ร้อยละ	20.41	22.45	8.16	12.24	18.37	18.37	100.00
รวม	จำนวน	28	26	9	17	25	26	131
	ร้อยละ	21.37	19.85	6.87	12.98	19.08	19.85	100.00

* จำนวนผลรวมมีมากกว่าจำนวนผู้ตอบเพราะว่าสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 29 แสดงว่าปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยผู้ตอบส่วนมากเห็นว่าเกิดจากด้านบุคลากร (ร้อยละ 21.37) รองลงไปได้แก่ด้านงบประมาณ ด้านโปรแกรม (ร้อยละ 19.85 เท่ากัน) และด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 19.00) เมื่อแยกตามสถานภาพปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุดมีความเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ และด้านโปรแกรม (ร้อยละ 22.00 เท่ากัน) เป็นอันดับแรก บรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากด้านบุคลากรและด้านโปรแกรม (ร้อยละ 22.22 เท่ากัน) เป็นอันดับแรกและผู้บริหารงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากด้านงบประมาณ (ร้อยละ 22.45) เป็นอันดับแรก

3.5.2 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านบุคลากร ปรากฏผลดังตาราง 30

ตาราง 30 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเภทไทยศึกษา ห้องสมุด ความเห็นของหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

สถานภาพของผู้ตอบ	บุคลากร		ไม่มีบุคลากรโดยเฉพาะ	ไม่เห็นความสำคัญ	ไม่มีความชำนาญ	พยายามหัดใช้ไม่ร่วมมือ	อื่น ๆ	รวม*
	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ						
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน 6 ร้อยละ 37.60	จำนวน 7 ร้อยละ 43.75	จำนวน 1 ร้อยละ 6.25	จำนวน 2 ร้อยละ 12.50	จำนวน 16 ร้อยละ 100.00			
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน 5 ร้อยละ 45.45	จำนวน 4 ร้อยละ 36.36	จำนวน - ร้อยละ -	จำนวน 2 ร้อยละ 18.18	จำนวน 11 ร้อยละ 100.00			
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด	จำนวน 8 ร้อยละ 38.10	จำนวน 11 ร้อยละ 52.38	จำนวน - ร้อยละ -	จำนวน 2 ร้อยละ 9.52	จำนวน 21 ร้อยละ 100.00			
รวม	จำนวน 19 ร้อยละ 39.58	จำนวน 22 ร้อยละ 45.83	จำนวน 1 ร้อยละ 2.08	จำนวน 6 ร้อยละ 12.50	จำนวน 48 ร้อยละ 100.00			

* จำนวนผลรวมมีมากกว่าจำนวนผู้ตอบเพราะสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 30 แสดงว่าปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ด้านบุคลากรผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าเกิดจากบุคลากรไม่มีความชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด (ร้อยละ 45.83) รองลงไปได้แก่ห้องสมุดไม่มีบุคลากรที่ทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ (ร้อยละ 39.5๑) เมื่อแยกตามสถานภาพของผู้ตอบปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุดและผู้บริหารงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ร้อยละ 43.75 และร้อยละ 52.3๑) ยกเว้นบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นแตกต่างกันคือเกิดจากห้องสมุดไม่มีบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดโดยเฉพาะ (ร้อยละ 45.45)

3.5.3 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ด้าน
งบประมาณ ปรากฏผลดังตาราง 31

ตาราง 31 บัณฑิตในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยก้านงบประมาณตามความเห็น
ของหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจ เรียบและปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

สถานภาพของผู้ตอบ		บัณฑิตทางงบประมาณ	ไม่มีงบ. โดย เฉพาะ	ผู้บริหาร ไม่เห็น ด้วย	ขอรับ จากต่าง ประเทศ ไม่ได้	อื่น ๆ	รวม*
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน	10	1	2	1	14	
	ร้อยละ	71.42	7.14	14.29	7.14	100.00	
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน	5	-	-	-	5	
	ร้อยละ	100.00	-	-	-	100.00	
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ	จำนวน	12	-	2	-	14	
	ร้อยละ	85.71	-	14.29	-	100.00	
รวม	จำนวน	27	1	4	1	33	
	ร้อยละ	81.82	3.03	12.12	3.03	100.00	

* จำนวนโดยรวมมากหรือน้อยกว่าจำนวนผู้ตอบเพราะสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และ
สามารถเลือกตอบหัวข้ออื่นที่ไม่ใช่หัวข้อนี้ได้

จากตาราง 31 แสดงว่าปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านงบประมาณผู้ตอบส่วนมากเห็นว่าเกิดจากห้องสมุดไม่มีงบประมาณด้านการใช้คอมพิวเตอร์ไว้โดยเฉพาะ (ร้อยละ 81.82) เมื่อแยกตามสถานภาพของผู้ตอบปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และ ผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ร้อยละ 71.42 ร้อยละ 100.00 และร้อยละ 85.71 ตามลำดับ)

3.5.4 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านผู้ใช้

บริการ ปรากฏผลดังตาราง 32

ตาราง 32 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านผู้ใช้บริการตามความเห็นของหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และ ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

สถานภาพของผู้ตอบ ปัญหาด้านผู้ใช้บริการ		ไม่มี ความรู้	ไม่เห็น ความ สำคัญ	ไม่ร่วม มือ	อื่น ๆ	รวม*
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน	5	2	2	-	9
	ร้อยละ	55.56	22.22	22.22	-	100.00
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน	-	-	-	-	-
	ร้อยละ	-	-	-	-	-
ผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ	จำนวน	3	1	1	-	5
	ร้อยละ	60.00	20.00	20.00	-	100.00

ตาราง 32 (ต่อ)

สถานการณ์ของผู้ตอบ		ปัญหาที่ผู้ใช้บริการ	ไม่มี ความรู้	ไม่เห็น ความ สำคัญ	ไม่ร่วม มือ	อื่น ๆ	รวม*
รวม	จำนวน		8	3	3	-	14
	ร้อยละ		57.14	21.43	21.43	-	100.00

* จำนวนผลรวมน้อยกว่าจำนวนผู้ตอบเพราะสามารถเลือกตอบหัวข้ออื่นที่ไม่ใช่หัวข้อนี้ได้

จากตาราง 32 แสดงว่าปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้าน
ผู้ใช้บริการ ผู้ตอบส่วนมากเห็นว่าเกิดจากผู้ให้บริการไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของ
ห้องสมุด (ร้อยละ 57.14) เมื่อแยกตามสถานภาพของผู้ตอบปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงาน
เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ร้อยละ 55.56 และ
ร้อยละ 60.00)

3.5.5 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านการ
ประสานงานกับศูนย์คอมพิวเตอร์ ปรากฏผลดังตาราง 33

ตาราง 33 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านการประสานงานกับศูนย์คอมพิวเตอร์ตามความเห็นของหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

ปัญหาในการประสานงาน		ไม่เห็นด้วย	ให้ความสำคัญน้อย	จำกัดเวลา	อื่น ๆ	รวม*
สถานภาพของผู้ตอบ						
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน	-	3	2	-	5
	ร้อยละ	-	60.00	40.00	-	100.00
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน	-	4	2	-	6
	ร้อยละ	-	66.67	33.33	-	100.00
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	จำนวน	-	5	3	-	8
	ร้อยละ	-	62.50	37.50	-	100.00
รวม	จำนวน	-	12	7	-	19
	ร้อยละ	-	63.16	36.84	-	100.00

* จำนวนผลรวมน้อยกว่าจำนวนผู้ตอบ เพราะสามารถเลือกตอบหัวข้ออื่นที่ไม่ใช่หัวข้อนี้ได้

จากตาราง 33 แสดงว่าปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านการประสานงานกับศูนย์คอมพิวเตอร์ ผู้ตอบส่วนมากเห็นว่าเกิดจากศูนย์คอมพิวเตอร์ให้ความสำคัญต่องานด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดน้อยกว่างานด้านอื่น (ร้อยละ 63.16) เมื่อแยกตามสถานภาพของผู้ตอบปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ร้อยละ 60.00 ร้อยละ 66.67 และร้อยละ 62.50 ตามลำดับ)

3.5.6 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านเครื่อง

คอมพิวเตอร์ ปรากฏผลดังตาราง 34

ตาราง 34 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านเครื่องคอมพิวเตอร์
ตามความเห็นของหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
ของห้องสมุด

ปัญหาเครื่องคอมพิวเตอร์ สถานภาพของผู้ตอบ		ประสิทธิภาพทำ	หน่วย ความจำ น้อย	ใช้กับโปรแกรมสำเร็จรูปไม่ได้	ปรับรับเข้ากันไม่ได้	อื่น ๆ	รวม*
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน	-	5	3	1	2	11
	ร้อยละ	-	45.45	27.27	9.09	18.18	100.00
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน	-	2	3	-	1	6
	ร้อยละ	-	33.33	50.00	-	16.67	100.00
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ	จำนวน	4	6	3	-	1	14
	ร้อยละ	28.57	42.86	21.43	-	7.14	100.00
รวม	จำนวน	4	13	9	1	4	31
	ร้อยละ	12.90	41.94	29.03	3.23	12.90	100.00

* จำนวนผลรวมมากหรือน้อยกว่าจำนวนผู้ตอบเพราะสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ
และสามารถเลือกตอบหัวข้ออื่นที่ไม่ใช่หัวข้อนี้ได้

จากตาราง 34 แสดงว่าปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเกิดจากเครื่องคอมพิวเตอร์มีหน่วยความจำ
น้อยเกินไป เมื่อแยกตามสถานภาพของผู้ตอบปรากฏว่า หัวหน้าห้องสมุดและผู้บริหารงานเกี่ยวกับ
คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ร้อยละ 45.45 และร้อยละ
42.86) ยกเว้นบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นว่าเกิดจากเครื่องคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 50.00)

3.5.7 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านโปรแกรม ปรากฏผลดังตาราง 35

ตาราง 35 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านโปรแกรม ตามความเห็น
ของหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้บริหาร เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

สถานภาพของผู้ตอบ		ปัญหาด้านโปรแกรม	ใช้ได้ เฉพาะ ภาษา อังกฤษ	โปรแกรม สำเร็จรูป มีประสิทธิภาพ ภาพต่ำ	ไม่ ชำนาญ	ไม่สามารถ พัฒนาได้	อื่น ๆ	รวม*
หัวหน้าห้องสมุด	จำนวน		7	1	3	7	2	20
	ร้อยละ		35.00	5.00	15.00	35.00	10.00	100.00
บรรณารักษ์หรืออาจารย์	จำนวน		4	2	3	4	1	14
	ร้อยละ		28.57	14.29	15.00	28.57	7.14	100.00

ตาราง 35 (ต่อ)

สถานภาพของผู้ตอบ		ไม่ได้ เฉพาะ ภาษา อังกฤษ	โปรแกรม สำเร็จรูป ไม่ประสิทธิ ภาพต่ำ	ไม่ ชำนาญ	ไม่สา มารถ หัดมา ได้	อื่น ๆ	รวม*
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	จำนวน	6	28.57	3	16.67	3	16.67
	ร้อยละ	28.57	10.50	16.67	33.33	16.67	100.00
รวม	จำนวน	17	30.91	9	16.36	6	10.91
	ร้อยละ	30.91	9.09	16.36	32.72	10.91	100.00

* จำนวนผลรวมมีค่ามากกว่าจำนวนผู้ตอบเพราะสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 35 แสดงว่าปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านโปรแกรม ผู้ตอบส่วนมากมีความเห็นว่าเกิดจากผู้ปฏิบัติงานด้านคอมพิวเตอร์ไม่สามารถหัดมาโปรแกรมของงานห้องสมุดบางงานที่ซับซ้อนได้ (ร้อยละ 32.72) รองลงไปได้แก่ห้องสมุดได้รับโปรแกรมจากการบริจาคจากหน่วยงานของต่างประเทศจึงไม่ได้เฉพาะภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 30.91) เมื่อแยกตามสถานภาพของผู้ตอบปรากฏว่าผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ร้อยละ 33.33 และร้อยละ 28.57) ยกเว้นหัวหน้าห้องสมุดและบรรณารักษ์ หรืออาจารย์มีความเห็นว่าเกิดจากทั้ง 2 ดังกล่าวเท่าเทียมกัน (ร้อยละ 35.00 เท่ากัน และร้อยละ 28.57 เท่ากัน)

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษากันคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยของบุคคล 5 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด บรรณารักษ์ หรืออาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยของบุคคล 5 กลุ่มดังกล่าว ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยแตกต่างกัน
4. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

วิธีการดำเนินการศึกษากันคว้า

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษากันควรมี 5 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าห้องสมุดจำนวน 13 คน ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดจำนวน 13 คน บรรณารักษ์หรืออาจารย์จำนวน 6 คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์จำนวน 13 คน และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยจำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 56 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษากันคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 4 ชุด ซึ่งใช้กับกลุ่มประชากร 5 กลุ่ม โดยมีประชากร 2 กลุ่มที่ใช้แบบสอบถามชุดเดียวกันคือ กลุ่มหัวหน้าห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์ แบบสอบถามแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มประชากรโดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม 2528 และได้รับกลับคืนในวันที่ 9 เมษายน 2529 ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 53 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.64

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 หากำร้อยละ เกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบ

4.2 หากำร้อยละเกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

ในประเทศไทย

4.3 หากำร้อยละเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

ผลของการศึกษากันคว้า

1. สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย เนื่องจากแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ชุดมีรายละเอียดบางส่วนแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม และบางคำถามเป็นเรื่องเดียวกันแต่แยกรายละเอียดไปตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม ดังนั้นการสรุปผลการศึกษากันคว้าจึงรวมเรื่องเดียวกันไว้ดังต่อไปนี้

1.1 สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยโดยทั่วไป ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ส่วนมากมีความเห็นว่าการลงทุนในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในระดับมาก ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของหัวหน้าห้องสมุดที่ใช้คอมพิวเตอร์หรือกำลังทดลองใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด มีความพึงพอใจต่อการใช้คอมพิวเตอร์ทำงานของห้องสมุดในระดับมาก เช่นเดียวกัน และการที่จะนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในห้องสมุดควรจะมีการเตรียมการก่อน ซึ่งในเรื่องนี้หัวหน้าห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์ส่วนมากมีความเห็นว่าจะเริ่มตามลำดับดังนี้คือ

- 1.1.1 ศึกษาความเป็นไปได้ของการนำคอมพิวเตอร์ไปใช้ใหม่ในงาน
- 1.1.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- 1.1.3 เปรียบเทียบของห้องสมุดเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- 1.1.4 เตรียมงบประมาณสำหรับดำเนินไว้โดยเฉพาะ
- 1.1.5 จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในด้านนี้โดยเฉพาะ
- 1.1.6 ส่งบุคลากรไปอบรมและงานด้านนี้
- 1.1.7 จัดอบรมบุคลากรของห้องสมุดให้เข้าใจในเรื่องนี้
- 1.1.8 เตรียมสถานที่

สำหรับความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดในเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ทั้งหมดมีความเห็นว่าจะสมควรร่วมมือกัน โดยทำให้รูปแบบของการใส่ข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูล (Worksheet) อยู่ในรูปเดียวกัน ใช้ระบบรายงานเหมือนของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและปรับมาตรฐานให้เป็นแบบเดียวกัน ตามลำดับ สำหรับระบบสื่อสารในประเทศไทยซึ่งไม่สอดคล้องความร่วมมือกันนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ส่วนมากมีความเห็นว่าระบบสื่อสารในประเทศไทยมีผลต่อความร่วมมือในด้านการใช้คอมพิวเตอร์ระหว่างห้องสมุดในระดับมากที่สุด ดังนั้นการสื่อสารแห่งประเทศไทยสมควรที่จะ เปลี่ยนอุปกรณ์การสื่อสารให้เป็นระบบที่ทันสมัยในระดับมากที่สุด

1.2 แผนการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยโดยพิจารณาจาก หัวข้อห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ส่วนมากมีความเห็นว่า นักวิเคราะห์ระบบของงานคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดควรเป็นบรรณารักษ์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด สำหรับโปรแกรมเมอร์ควรเป็นผู้ที่จบการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานห้องสมุด อันึ่งจากการสำรวจพบว่าบุคลากรของห้องสมุดต่าง ๆ จากผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด พบว่าส่วนมากเป็นบรรณารักษ์ โปรแกรมเมอร์ นักวิเคราะห์ระบบและโพลีเทคนิก ตามลำดับ และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดส่วนมากมีความตั้งใจต่อจำนวนบุคลากร ที่ปฏิบัติงานนี้ในระดับภาคและ ระดับปานกลางเท่ากัน

1.3 สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้าน เครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบการประมวลผลของห้องสมุดในประเทศไทยที่ใช้คอมพิวเตอร์ จากการสำรวจด้านเครื่องคอมพิวเตอร์พบว่า มีหลากหลายชนิดซึ่งอาจมีข้อดีต่อการร่วมมือกันในอนาคต ห้องสมุดส่วนมากใช้ ไมโครคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีขนาดความจำ 256 KB และมีทอสุมคแห่งชาติมีจำนวนเทปและ Diskette มากที่สุด ที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากรมีจำนวน Printer และเทอร์มินอล มากที่สุดและ Printer นี้ส่วนมากสามารถพิมพ์ลักษณะพิเศษของงานห้องสมุดได้ และผู้ปฏิบัติงาน ดังกล่าวส่วนมากมีความพึงพอใจต่อเครื่องคอมพิวเตอร์ในระดับปานกลาง สำหรับความเคลื่อนไหว ในวงการจำหน่ายเครื่องคอมพิวเตอร์ ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสำหรับงานห้องสมุดมีหลากหลายแต่ส่วนมากคือ IBM ซึ่งสามารถประมวลผลได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเครื่องดังกล่าวสามารถปฏิบัติงาน ห้องสมุดได้ทุกประเภท ระบบที่ใช้ในการประมวลผลของห้องสมุดในประเทศไทยที่ใช้คอมพิวเตอร์ ส่วนมากใช้ระบบประมวลผลทั้ง 2 ระบบคือ ออนไลน์และออฟไลน์ในที่เดียวกัน และผู้ปฏิบัติงาน ดังกล่าวส่วนมากมีความพึงพอใจต่อระบบนี้ในระดับปานกลาง

1.4 สภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านโปรแกรม ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ส่วนมากมีความเห็นว่าวิธีการลงทุนในด้านโปรแกรมของห้องสมุด ในประเทศไทยควรเป็นแบบการพัฒนา ระบบขึ้นใช้เองมากกว่าการซื้อโปรแกรมห้องสมุด โดยที่ รูปแบบของการลงทุนในด้านการพัฒนา โปรแกรมสำหรับห้องสมุดขึ้นใช้เองของแต่ละสถาบันควร เลือกแบบที่ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ทำงานร่วมกับฝ่ายห้องสมุดมากที่สุด แต่ถ้าเป็นการซื้อ โปรแกรมห้องสมุดควรเลือกแบบจากสถาบันที่ได้พัฒนาโปรแกรมเฉพาะของสถาบันนั้น สำหรับด้าน วงการจำหน่ายโปรแกรมห้องสมุดตามบริษัทต่าง ๆ ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ส่วนมากมี การผลิตโปรแกรมห้องสมุด การผลิตโปรแกรมห้างสรรพสินค้าส่วนมากผลิตระบบย่อย ส่วนบางบริษัทที่ยัง ไม่มีโปรแกรมห้องสมุดจะมีโครงการผลิตโปรแกรมดังกล่าว โดยจะผลิตโปรแกรมนี้ใช้กับเครื่อง ไมโครคอมพิวเตอร์ และคาดว่า การผลิตจะเสร็จประมาณปี 2530 และจากการสำรวจสภาพปัจจุบัน ของโปรแกรมห้องสมุดจากผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดพบว่า ห้องสมุดส่วนมากใช้ Operating System ชื่อ MS.DOS และส่วนมากใช้ dBASE II เป็นโปรแกรมสำเร็จรูป

โดยใช้กับงานการเข้ารหัสโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเองส่วนมากใช้กับงานตรรกะนี้ โดยโปรแกรมดังกล่าวเขียนด้วยภาษา COBOL และผู้ปฏิบัติงานดังกล่าวส่วนมากมีความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมในระดับปานกลาง

2. ระดับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

2.1 จากการศึกษาพบว่าในภาวะปัจจุบันการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้กับงานห้องสมุดขนาดใหญ่ได้แล้ว (ในระดับมากที่สุด) การใช้คอมพิวเตอร์ดังกล่าวควรเริ่มที่งานบริการ (ในระดับมาก) งานเทคนิค (ในระดับมาก) และงานบริหาร (ในระดับปานกลาง) ตามลำดับ สำหรับงานบริการดังกล่าวควรเริ่มกับงานบรรณการ (ในระดับมาก) งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มกับงานจัดหมู่และทำบัตรรายการ (ในระดับมาก) และงานบริหารดังกล่าวควรเริ่มกับงานงบประมาณ (ในระดับมาก) ส่วนระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็นระบบครบวงจร (ในระดับมาก) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ควรใช้เฉพาะงานของห้องสมุด (ในระดับมาก) และโปรแกรมที่ใช้ควรเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป (ในระดับมาก) เมื่อแยกตามสถานภาพปรากฏผลดังนี้

2.1.1 ในภาวะปัจจุบันการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้กับงานห้องสมุดขนาดใหญ่ได้แล้ว หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งกับเรื่องดังกล่าว (ในระดับมากที่สุด)

2.1.2 การใช้คอมพิวเตอร์ดังกล่าวควรเริ่มที่งานบริการ งานเทคนิคและงานบริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมากที่สุดและ ระดับมากเท่ากัน) ยกเว้นหัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นว่าเรื่องดังกล่าวควรเริ่มที่งานเทคนิค บริการ และบริหาร ตามลำดับ (ในระดับมาก)

2.1.3 งานบริการดังกล่าวควรเริ่มกับงานบรรณกรรม หัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด มีความเห็นว่าควรเริ่มงานบรรณกรรมและงานตอบคำถามและช่วยกันคว้าในห้องสมุดร่วมกัน (ในระดับมาก) และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์มีความเห็นว่าควรเริ่มงานตอบคำถามและช่วยกันคว้าในห้องสมุดและงานบริการง่าย-รับพร้อมกัน (ในระดับมากที่สุด)

2.1.4 งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มกับงานจัดหมู่และทำบัตรรายการ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นหัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเริ่มงานจัดหา (ในระดับมาก)

2.1.5 งานบริการดังกล่าวควรเริ่มกับงานงบประมาณ ผู้ตอบทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับปานกลาง)

2.1.6 ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็นระบบครบวงจร ผู้ตอบทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก)

2.1.7 เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ควรใช้เฉพาะงานของห้องสมุด หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นบรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์มีความเห็นในเรื่องดังกล่าวว่าควรใช้ร่วมกับเครื่องใหญ่ของสถาบัน (ในระดับมาก)

2.1.8 โปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุดควรเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะ (ในระดับมาก)

2.2 จากการศึกษาในเรื่องนี้เมื่อแยกตามประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย พบว่าในภาวะปัจจุบันคณานำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในงานห้องสมุดขนาดใหญ่ได้แล้ว (ในระดับมาก) การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรเริ่มที่งานเทคนิค (ในระดับมาก) บริการ (ในระดับมาก) และบริหาร (ในระดับปานกลาง) งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานจัดหมู่และทวิบัตรรายการ (ในระดับมาก) งานบริการดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานบรรณานุกรม (ในระดับมาก) และงานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานงบประมาณ (ในระดับมาก) สำหรับระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็นระบบกรงวงจร (ในระดับมาก) เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรใช้เฉพาะของงานห้องสมุด (ในระดับมาก) และโปรแกรมที่เข้าใช้งานห้องสมุดควรเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป (ในระดับมาก) และเมื่อแยกตามประสบการณ์ปรากฏผลดังนี้

2.2.1 ในภาวะปัจจุบันคณานำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในงานห้องสมุดขนาดใหญ่ได้แล้ว ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 6 - 10 ปีและ 10 ปีขึ้นไปมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งกับเรื่องดังกล่าว (ในระดับมากที่สุด)

2.2.2 การใช้คอมพิวเตอร์ควรเริ่มที่งานเทคนิค บริการและบริหาร ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี และ 6 - 10 ปี มีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไปมีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเริ่มที่งานบริการ เทคนิค และบริหาร (ในระดับมาก)

2.2.3 งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานจัดหมู่และทวิบัตรรายการ ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี และ 10 ปีขึ้นไปมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 6 - 10 ปีมีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเริ่มที่งานวารสาร (ในระดับมาก)

2.2.4 งานบริการดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานบรรณานุกรม ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 6 - 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไปมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก

(ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี มีความเห็นใจเรื่องนี้ว่าควรเริ่มทำงานตอบคำถามและช่วยกันคว้าในห้องสมุด (ในระดับมาก)

2.2.5 งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานงบประมาณ
ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก)

2.2.6 ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็นระบบครบวงจร ผู้ตอบที่มี
ประสบการณ์ 1 - 5 ปีและ 6 - 10 ปี มีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก (ในระดับมาก)
ยกเว้นผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไปมีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเป็นได้เท่า ๆ กันทั้งระบบ
ครบวงจรและระบบย่อย (ในระดับมาก)

2.2.7 เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรใช้เฉพาะของงานห้องสมุด
ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี และ 6 - 10 ปีมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก
ยกเว้นผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไปมีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรใช้ร่วมกับเครื่องใหญ่ของ
สถาบัน (ในระดับมากที่สุด)

2.2.8 โปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุดควรเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป
ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี และ 6 - 10 ปีขึ้นไปมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก
(ในระดับมาก) ยกเว้นผู้ตอบที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไปมีความเห็นว่าควรเป็นโปรแกรมที่
พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะ (ในระดับมาก)

3. ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย เกิดจากด้านบุคลากร
รองลงไปได้แก่ด้านงบประมาณ ด้านโปรแกรมและด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อแยกทางสอบถาม
ปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุดมีความเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากด้านเครื่องคอมพิวเตอร์และด้าน
โปรแกรมเป็นอันดับแรก บรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากด้านบุคลากร
และด้านโปรแกรมเป็นอันดับแรก และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นว่า
ปัญหาดังกล่าวเกิดจากด้านงบประมาณเป็นอันดับแรก เมื่อแยกย่อยของแต่ละปัญหาปรากฏผลดังนี้

3.1 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านบุคลากร
ผู้ตอบส่วนมากเห็นว่าเกิดจากบุคลากรไม่มีความชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

รองลงไปให้แก่ห้องสมุดไม่มีบุคลากรที่ทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ เมื่อแยกตามสถานภาพปรากฏว่า หัวหน้าห้องสมุดและผู้บริหารงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกันผู้ตอบส่วนมาก ยกเว้นบรรณารักษ์และอาจารย์มีความเห็นแตกต่างกันคือเกิดจากห้องสมุดไม่มีบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดโดยเฉพาะ

3.2 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านงบประมาณ ผู้ตอบส่วนมากเห็นว่าเกิดจากห้องสมุดไม่มีงบประมาณด้านการใช้คอมพิวเตอร์ไว้โดยเฉพาะ เมื่อแยกตามสถานภาพปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์ และผู้บริหารงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกันผู้ตอบส่วนมาก

3.3 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านผู้ให้บริการ ผู้ตอบส่วนมากเห็นว่าเกิดจากผู้ให้บริการไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด เมื่อแยกตามสถานภาพปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกันผู้ตอบส่วนมาก

3.4 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านการประสานงาน กับศูนย์คอมพิวเตอร์ ผู้ตอบส่วนมากเห็นว่าเกิดจากศูนย์คอมพิวเตอร์ให้ความสำคัญต่อกำหนดการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดน้อยกว่างานด้านอื่น เมื่อแยกตามสถานภาพปรากฏว่าหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์และผู้บริหารงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีความเห็นสอดคล้องกันผู้ตอบส่วนมาก

3.5 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ ผู้ตอบส่วนมากเห็นว่าเกิดจากเครื่องคอมพิวเตอร์มีหน่วยความจำน้อยเกินไป เมื่อแยกตามสถานภาพปรากฏว่า หัวหน้าห้องสมุดและผู้บริหารงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกันผู้ตอบส่วนมาก ยกเว้นบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นว่าเกิดจากเครื่องคอมพิวเตอร์

3.6 ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยด้านโปรแกรม ผู้ตอบส่วนมากเห็นว่าเกิดจากผู้ปฏิบัติงานด้านคอมพิวเตอร์ไม่สามารถพัฒนาโปรแกรมของงานห้องสมุดบางงานที่ซับซ้อนได้ รองลงไปให้แก่ห้องสมุดได้รับโปรแกรมจากการบริจาคจากหน่วยงานของต่างประเทศจึงใช้ได้เฉพาะภาษาอังกฤษ เมื่อแยกตามสถานภาพปรากฏว่าผู้บริหารงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีความเห็นสอดคล้องกันผู้ตอบส่วนมาก ยกเว้นหัวหน้าห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์มีความเห็นว่าเกิดจากสาเหตุทั้ง 2 ดังกล่าว

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาร่วมกับสถานการณ์ใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยพบว่า การลงทุนในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในระยะยาวและห้องสมุดที่เคยใช้หรือกำลังทดลองใช้คอมพิวเตอร์มีความพึงพอใจต่อการทำงานของคอมพิวเตอร์ในระดับมากเช่นเดียวกับ จากผลถ้อยแถลงที่แสดงให้เห็นว่าคอมพิวเตอร์มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของห้องสมุดจนกระทั่งนำมาเข้ามาใช้ โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้คอมพิวเตอร์มีราคาถูกอย่างกว้างขวางให้เหมือนกับการซื้ออุปกรณ์ทั่วไปของห้องสมุดแต่ประสิทธิภาพในการทำงานของคอมพิวเตอร์นั้นสูงถึงขั้นที่ทราบกันอยู่แล้ว ดังนั้นในอนาคตอันใกล้นี้คอมพิวเตอร์จะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับห้องสมุดในประเทศไทยซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญแล้วถึงเห็นได้จากกรณีที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2527 และการที่ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษาได้จัดการอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับบรรณารักษ์เมื่อวันที่ 7 เมษายน - 29 พฤษภาคม 2529 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พระรามคำแหง

สำหรับการร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดในเรื่องนี้จากผลของการศึกษาพบว่าห้องสมุดควรร่วมมือกัน โดยทำให้รูปแบบของการใส่ข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูล (Worksheet) อยู่ในรูปเดียวกัน ซึ่งผลถ้อยแถลงสอดคล้องกับการพิจารณาของคณะกรรมการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดจากการประชุมเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2528 และคณะนี้ได้ดำเนินการดำเนินการตามกรอบของแบบบันทึกข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ทำสมุดปกขึ้นเพื่อให้หน่วยงานที่สนใจสามารถนำไปใช้ให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของงานนี้ ๓ โดยศึกษาจากแบบบันทึกข้อมูลของห้องสมุดมหาวิทยาลัยพะเยาและของโรงเรียนแห่งหนึ่ง (มหาวิทยาลัย 2528 : 2)

อนึ่ง บุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ 2 ตำแหน่งที่มหาวิทยาลัยพะเยาและโรงเรียนแห่งหนึ่งซึ่งได้เป็นวิทยากรเสนอว่าควรจะเป็นในกระทรวงบรรณารักษ์และผู้ที่จบด้านคอมพิวเตอร์ จากการพิจารณาในครั้งนี้เห็นว่านักวิชาการที่สมควรเป็นบรรณารักษ์ที่ได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์กับห้องสมุด เพราะนักวิชาการที่สมควรจะเป็นผู้วางระบบงานคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดจึงควรจะเป็นผู้ที่ทำงานห้องสมุดอย่างละเอียดถี่ถ้วนและมีความรู้ทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวและคุณสมบัติ

กับบรรณรักษ์ สำหรับโปรแกรมเมอร์ควรเป็นผู้ที่จบด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มในด้านห้องสมุดเพราะโปรแกรมเมอร์เป็นผู้ที่จัดทำโปรแกรมตามที่นักวิเคราะห์ระบบได้ออกแบบไว้ จึงควรเป็นผู้ที่จบด้านคอมพิวเตอร์โดยตรง เมื่อเป็นดังนี้ห้องสมุดที่มีโครงการใช้คอมพิวเตอร์ จึงต้องเตรียมบรรณรักษ์ที่จะดำเนินงานในด้านนี้โดยส่งไปศึกษาและอบรมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด เพื่อให้มีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์เพียงพอที่จะเป็นนักวิเคราะห์ระบบได้ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ไปตรวจสอบงานไปก็สถานที่ผลิตบรรณรักษ์ เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีการสอนวิชาบรรณรักษ์ศาสตร์ควรบรรจุวิชาคอมพิวเตอร์ไว้ในหลักสูตรด้วย ดังเช่นที่คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ดำเนินการอยู่

2. จากการศึกษาระดับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยพบว่า การใช้คอมพิวเตอร์ดังกล่าวควรเริ่มที่งานบริการ งานเทคนิค และงานบริหารตามลำดับ แต่เมื่อแยกไปตามสถานภาพแล้วพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก เพราะว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ให้บริการของห้องสมุดจึงย่อมมองงานบริการเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด สำหรับหัวหน้าห้องสมุด บรรณรักษ์หรืออาจารย์และผู้นับปฏิบัติงานด้านคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นในเรื่องนี้ว่าควรเริ่มที่งานเทคนิค บริการและบริหารตามลำดับ เพราะว่ากลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดจึงมองเห็นความสำคัญของงานเทคนิคซึ่งคอมพิวเตอร์จะช่วยให้ประสิทธิภาพของการดำเนินงานดีขึ้น เมื่อดูจากสภาพปัจจุบันของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยแล้วพบว่าห้องสมุดเกือบทั้งหมดเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานบริการ ยกเว้นสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ใช้กับงานบริหารเป็นงานแรก โดยส่วนมากใช้กับงานบรรณานุกรมรายชื่อวารสาร ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะการสร้างโปรแกรมสำหรับงานบรรณานุกรมสามารถกระทำได้ง่ายและไม่ยุ่งยากเหมือนกับงานห้องสมุดด้านอื่น

โปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุดจากการศึกษาพบว่าควรเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป โดยที่หัวหน้าห้องสมุด บรรณรักษ์หรืออาจารย์และผู้นับปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ตอบส่วนมาก เพราะว่าเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าปัจจุบันนี้มีบรรณรักษ์

เพียงไม่กี่คนในประเทศไทยที่สามารถเป็นนักวิเคราะห์ระบบได้ ดังนั้นการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจึงสะดวกรวดเร็วทั้งปัญหาเรื่องขาดแคลนบุคลากรที่จะมาพัฒนาโปรแกรม นอกจากนั้นยังประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการพัฒนาโปรแกรม สามารถติดตั้งและใช้งานได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว และลดความเสี่ยงจากการพัฒนาโปรแกรมที่ผิดพลาด แต่ในประเทศไทยยังไม่มีโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้เฉพาะงานของห้องสมุดเหมือนของต่างประเทศ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะจำนวนห้องสมุดที่ใช้คอมพิวเตอร์ของประเทศไทยยังมีจำนวนน้อยไม่คุ้มค่ากับการจัดทำหรือการสั่งซื้อเข้ามาจำหน่าย คาดว่าในอนาคตบริษัทจำหน่ายจะมองเห็นความสำคัญในค่านี้นี้ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยมีความเห็นในเรื่องโปรแกรมของห้องสมุดว่า การเป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะ เพราะว่าการกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีความสามารถในการพัฒนาโปรแกรมต่าง ๆ ได้ ในปัจจุบันโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสำหรับงานห้องสมุดเกิดจากผู้ที่ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ร่วมกับบรรณารักษ์ มีโปรแกรมที่ได้พัฒนาแล้วหลายโปรแกรมที่ยังไม่ได้ใช้ปฏิบัติงานจริง ๆ เป็นเพียงการทดลอง เช่นที่สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง การทดลองใช้นี้กระทำตั้งแต่ปี 2526 ดังนั้นนับเป็นเวลาประมาณ 3 ปีแล้ว จึงทำให้มองเห็นว่าโปรแกรมของห้องสมุดที่พัฒนาขึ้นเองเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาานหลายปีกว่าที่จะให้ใช้ได้จริง ๆ

3. ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด จากการศึกษาพบว่าเกิดจากด้านบุคลากร รองลงไปได้แก่ด้านงบประมาณ ด้านโปรแกรมและด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้ตอบทุกกลุ่มมีความเห็นไม่แตกต่างกันมากนักคือ ทุกปัญหามีคะแนนใกล้เคียงกัน ทำให้มองเห็นว่าปัญหาใหญ่ ๆ เกิดจากทั้ง 4 ด้านดังกล่าว สำหรับปัญหาด้านบุคลากรเกิดจากบุคลากรไม่มีความชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดและห้องสมุดไม่มีบุคลากรที่ทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ ดังนั้นห้องสมุดจึงควรเตรียมบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบงานด้านนี้โดยเฉพาะ เหมือนกับที่หอสมุดแห่งชาติปฏิบัติอยู่และส่งบรรณารักษ์ไปศึกษาหรืออบรมเพิ่มเติมทางด้านคอมพิวเตอร์ เพื่อให้มีความชำนาญ

ปัญหาด้านงบประมาณเกิดจากห้องสมุดไม่มีงบประมาณด้านการใช้คอมพิวเตอร์ไว้ โดยเฉพาะ ดังนั้นห้องสมุดที่จะใช้คอมพิวเตอร์ควรจัดงบประมาณไว้โดยเฉพาะ อาจจะต้องขอ

ความช่วยเหลือและความร่วมมือจากหน่วยงานหรือองค์การระหว่างประเทศหรือภาคธุรกิจเอกชน เพื่อให้มีงบประมาณสำหรับดำเนินการได้ สำหรับปัญหาด้านเครื่องคอมพิวเตอร์เกิดจากเครื่องคอมพิวเตอร์มีหน่วยความจำน้อยเกินไป เพราะงานห้องสมุดเป็นงานที่มีข้อมูลจำนวนมากโดยเฉพาะงานด้านเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร ถ้าเป็นห้องสมุดขนาดใหญ่ เช่น สำนักหอสมุดของมหาวิทยาลัยของรัฐซึ่งมีสิ่งพิมพ์เป็นจำนวนแสนเล่มย่อมต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดใหญ่ การที่จะใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ร่วมกับเครื่องของสถาบันที่ศูนย์คอมพิวเตอร์มักจะไม่สามารถได้รับความสะดวกนานาประการ ดังนั้นปัญหา 2 ด้านนี้จึงสอดคล้องกันคือเมื่อมีงบประมาณน้อยก็ไม่สามารถที่จะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีความจุมากได้ ทางแก้ก็ต้องมีงบประมาณเพียงพอสำหรับการดำเนินงานนี้จนประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะความคิดเห็นบางประการต่อผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงอันก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยดังต่อไปนี้

1. หัวหน้าห้องสมุดที่มีโครงการจะใช้คอมพิวเตอร์

จากการศึกษาเรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยพบว่า ในอนาคตอันใกล้นี้คอมพิวเตอร์จะเป็นอุปกรณ์สำคัญสำหรับห้องสมุด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่หัวหน้าห้องสมุดที่มีโครงการจะใช้คอมพิวเตอร์ควรจะ

1.1 เพิ่มนโยบายส่งเสริมการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด เพื่อให้การดำเนินงานในเรื่องนี้มีเป้าหมายที่ชัดเจน

1.2 จัดสรรงบประมาณสำหรับการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้มีเงินดำเนินการอย่างเพียงพอบรรลุเป้าหมาย

1.3 สนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรในห้องสมุดให้มีความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เพราะบุคลากรเป็นหลักสำคัญที่จะทำให้งานนี้บรรลุเป้าหมายได้

1.4 ศึกษาแบบรูประบบของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้อยู่ เมื่อจัดซื้อจะได้สอดคล้องกันเพื่อความสะดวกต่อการร่วมมือกันในอนาคต

2. บรรณารักษ์ ควรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด เพื่อเป็นพื้นฐานในด้านนี้ให้ทันกับความเจริญของเทคโนโลยีของห้องสมุด

3. สถาบันการศึกษา ควรสนับสนุนการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดเป็นไปด้วยดีกับที่ได้สนับสนุนการใช้คอมพิวเตอร์กับงานอื่น ๆ ของสถาบัน เช่น งานทะเบียน วัสดุ เป็นต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนและการวิจัยของอาจารย์และนักศึกษา

4. สถาบันที่มีการเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ควรให้การสนับสนุนการใช้คอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุดบรรจุเป็นวิชาสำคัญวิชาหนึ่ง เพื่อผู้ช่วยหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์มีความสามารถเข้าใจในเรื่องนี้จะเห็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ห้องสมุดที่มีการใช้คอมพิวเตอร์มากเป็นเวลาพอสมควรแล้วควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยปฏิบัติงานกับการปฏิบัติงานด้วยวิธีปกติต้องงานด้านต่าง ๆ ของห้องสมุด

2. ควรศึกษาการสร้างโปรแกรมสำหรับงานด้านต่าง ๆ ของห้องสมุด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ "บริการสนเทศในห้องสมุดสมัยใหม่" ข่าวหอสมุดแห่งชาติ 5(4) :

6 - 16 กรกฎาคม 2526

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย "บริการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลในต่างประเทศ" ใน ข่าวสถาบัน

วิทยบริการ หน้า 1 - 3 สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528 อัครสำเน

ชูศรี วงศ์รัตนะ เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2525, 270 หน้า

นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ "พัฒนาการของข่าวงานบรรณานุกรมระดับชาติในสหรัฐอเมริกา"

วารสารวิทยบริการ 4(1) : 100 - 124 กันยายน 2525

_____ "ห้องสมุดในประเทศไทยที่นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานห้องสมุด" ใน เอกสาร

การสัมมนาทางวิชาการเรื่องคอมพิวเตอร์กับมาตรฐานงานห้องสมุด หน้า 1 - 15 โดย

กองหอสมุดแห่งชาติ 28 - 30 ตุลาคม 2528 อัครสำเน

บุญรอด บิดหสันต์ "คำจำกัดความในร่าง พ.ร.บ. สำนักงานคณะกรรมการคอมพิวเตอร์แห่งชาติ"

คอมพิวเตอร์สาร 7(29) : 21 - 27 กันยายน - ตุลาคม 2523

บุบผา เทวาคูที การใช้คอมพิวเตอร์ในการควบคุมวารสารในห้องสมุดในประเทศไทย

วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 131 หน้า อัครสำเน

ประภาวดี สืบสนธิ์ "ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย" เอกสารบรรณรักษ์-

ศาสตร์ 28 : 1 มกราคม 2527

มหาวิทยาลัย, ทบวง เอกสารการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาการใช้คอมพิวเตอร์

ในห้องสมุด 21 พฤษภาคม 2528, 5 หน้า อัครสำเน

_____ เอกสารการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด

หน้า 3 13 กรกฎาคม 2528 อัครสำเน

แน้นมาส ขวลิต "การก้าวเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด" ใน เอกสารการสัมมนา

ทางวิชาการเรื่อง ก้าวแรกของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด หน้า 1 โดย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 20 - 23 มีนาคม 2526 อัครสำเน

- วชิระ สุทธิชัย "การใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย" ใน เอกสารการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ก้าวแรกของการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด หน้า 1 - 7 โดย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 20 - 23 มีนาคม 2527 อัครสำเนา
- วรุณ ตรีพิทยบุตร "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และการประมวลผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์" ใน เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การใช้คอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุด หน้า 1 - 7 โดย กองหอสมุดแห่งชาติร่วมกับศูนย์ประมวลผลด้วยเครื่องจักรแห่งประเทศไทย 17 - 20 มกราคม 2527 อัครสำเนา
- _____ "ผลที่ได้รับจากการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด" ใน เอกสารการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ก้าวแรกของการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด หน้า 1 - 3 โดย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 20 - 23 มีนาคม 2527 อัครสำเนา
- วรารุณ เครือสินธุ์ การปรับปรุงระบบบริการของห้องสมุดโดยใช้คอมพิวเตอร์ วิทยานิพนธ์ วท.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 123 หน้า อัครสำเนา
- วันชัย รุ่งไพบูลย์ "แนวทางสำหรับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ" ใน เอกสารประกอบการประชุมโครงการรวมรายชื่อวารสารในประเทศไทยด้วยคอมพิวเตอร์ หน้า 12 โดย ทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกับสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 29 มิถุนายน 2527 อัครสำเนา
- วิภา โภษะไชย "การใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดของมหาวิทยาลัยมหิดล" ใน เอกสารการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ก้าวแรกของการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด หน้า 1 - 3 โดย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 20 - 23 มีนาคม 2527 อัครสำเนา
- วุฒิชัย รุจิระประภา ระบบออนไลน์คอมพิวเตอร์เพื่องานบริการในระบบห้องสมุด สำนักวิจัยและบริการคอมพิวเตอร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 2528, 14 หน้า อัครสำเนา
- ศรีศักดิ์ จามรมาน "การตัดสินใจนำคอมพิวเตอร์มาใช้งาน" วารสารกรมบัญชีกลาง 21(3) : 25 - 49 มิถุนายน 2523

สหัส ทรัพย์นุกูล "การนำคอมพิวเตอร์ไปใช้กับงานห้องสมุด" ใน เอกสารการประชุมใน
ปฏิบัติการเรื่อง การใช้คอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุด หน้า 1 - 3 โดย กองหอสมุด
แห่งชาติ ร่วมกับศูนย์ประมวลผลด้วยเครื่องจักรแห่งประเทศไทย 17 - 20
มกราคม 2527 อักสาเนา

สุเมธ ไพรชัยสุรพล "The Computerized Documentation System/Integrated
Set of Information System (CDIS/ISIS)" ใน เอกสารการประชุม
โครงการรวบรวมรายชื่อวารสารในประเทศไทยด้วยคอมพิวเตอร์ หน้า 1 - 2 โดย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์วิทยาลัยการ 29 มิถุนายน 2527 อักสาเนา
หอสมุดแห่งชาติ เอกสารโครงการจัดทำบรรณกรรมแห่งชาติด้วยคอมพิวเตอร์ 2527,
4 หน้า อักสาเนา

"Academic Libraries in the Computer Age." College and Research
Libraries News, 42(20) : 29 - 31, February, 1981.

East, John N. Research in Education. 2nd ed., Englewood Cliffs,
New Jersey, Prentice-Hall, 1970. 309 p.

Bierman, Kenneth John. "Automation," in The ALA Yearbook 1981, v. 6,
p. 62 - 65. Chicago, American Library Association, 1981.

Boss, Richard O. "Technology and the Modern Library." Library
Journal, 109(11) : 1183 - 1189, June, 1984.

Brown, Peter. "Computers in University Libraries," Use of Computers
in Libraries and Information Centres. London, Aslib, 1967. 227 p.

De Buse, Raymond. "Automation," in The ALA Yearbook 1979, v. 4,
p. 37 - 40, Chicago, American Library Association, 1979.

De Cennaro, Richard. "From Monopoly to Competition : the Changing
Library Network Scene," Library Journal, 104(11) : 1215 - 1217,
June, 1979.

"Library Automation," in Encyclopedia of Library and Information
Science, v. 14, p. 336 - 419 ed. by Allen Kent, Harold Lincoln
and Jay E. Daily. New York, Marcel Dekker, 1975.

Maruskin, Albert F. "An Historical Analysis of OCLC, INC : Its
Governance, Function, Financing and Technology," Dissertation
Abstracts International, 41 : 2327A - 2328A, May, 1980.

- Matthews, Joseph R. "The Automated Library System Market - place
1982 : Change and More Change," Library Journal, 108 : 547 -
553, March, 1983.
- Weir, Birdu O. "A Comparative Analysis of Three Major Models Most
Frequently Used in Applying Computer Technology in Academic
Libraries in the Southeast," Dissertation Abstracts International.
41 : 838A - 839A, September, 1980.

ภาคผนวก

ที่ ทม ๑๐๐๗/๐๒๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวกรรณิการ์ จันทร์นวล เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะขอมาติดต่อเพื่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า
เพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ผศ.พวา พันธุ์เมฆา

ประธาน

อจ.สุวคนธ์ ผดุงอรุณ

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอขออนุญาตเผยแพร่ คือ ขอสถิติสภาพปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
ในประเทศไทย และความคิดเห็นของประชากร ๕ กลุ่ม ในเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลในการทำ
วิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางวชิรญา ชัยศรี)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๒๕๕๔๑๑๔

ชุดที่ 1

หัวหน้าห้องสมุดและบรรณารักษ์หรืออาจารย์ซึ่งมีประสบการณ์
ทางด้านการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด

ตอนที่ 1

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับสภาพเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

☐ หญิง

☐ ชาย

2. อายุ

☐ 30 - 35 ปี

☐ 36 - 40 ปี

☐ 41 - 45 ปี

☐ 46 ปีขึ้นไป

3. ประสบการณ์ของท่านซึ่งเคยเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ (หมายถึงเคยมีกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด เช่น การสอน การศึกษาอบรม การสัมมนา การประชุม การจำหน่าย เป็นต้น)

☐ 1 - 5 ปี

☐ 6 - 10 ปี

☐ 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2

คำชี้แจง ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อและประมาณว่าท่านมีความคิดเห็นต่อข้อคำถามแต่ละข้อนั้น ๑ มากน้อยเพียงใด เมื่อประมาณได้แล้ว โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่าน

ข้อ	ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ในภาวะปัจจุบันควรนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในงานห้องสมุดขนาดใหญ่ได้แล้ว					
2	การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรเริ่มที่งานบริหาร					
3	การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรเริ่มที่งานเทคนิค					
4	การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรเริ่มที่งานบริการ					
5	งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานบุคลากร					
6	งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานงบประมาณ					
7	งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานสารบรรณ					
8	งานบริหารดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับงานพัสดุ					

ข้อ	ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ ของห้องสมุดในประเทศไทย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9	งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับ งานจัดหา					
10	งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับ งานจัดหมู่และทำบัตรรายการ					
11	งานเทคนิคดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับ งานวารสาร					
12	งานบริการดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับ งานدرسสิ่งพิมพ์					
13	งานบริการดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับ งานบรรณานุกรม					
14	งานบริการดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับ งานตอบคำถามและช่วยค้นคว้าในห้องสมุด					
15	งานบริการดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์กับ งานบริการจ่าย - รับ					
16	งานบริการดังกล่าวควรเริ่มใช้คอมพิวเตอร์ กับงานค้นหาสิ่งพิมพ์จากฐานข้อมูลในต่าง ประเทศ					
17	ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็น ระบบครบวงจร ((Integrated System)					
18	ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็น ระบบย่อย (Functional System)					

ข้อ	ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ ของห้องสมุดในประเทศไทย	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
19	เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรใช้ร่วมกับ เครื่องใหญ่ของสถาบัน					
20	เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรใช้เฉพาะ งานของห้องสมุด					
21	โปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุดควรเป็นโปรแกรม สำเร็จรูป					
22	โปรแกรมที่ใช้กับงานห้องสมุดควรเป็นโปรแกรม ที่พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะ					

ตอนที่ 3

คำชี้แจง โปรดกรเครื่องหมาย ✓ หรือเครื่องหมายลงในช่องว่างหลังข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

ชื่อสถานที่ทำงานในปัจจุบัน

1. ท่านมีความพึงพอใจในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดเพียงใด

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

2. การเตรียมการก่อนที่จะนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในห้องสมุดควรทำข้อใดก่อนและหลัง (โปรดใส่หมายเลขไปตามลำดับก่อนหลัง)

-ก. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
-ข. ศึกษาความเป็นไปได้ของการนำคอมพิวเตอร์ไปใช้ในหน่วยงาน
-ค. ส่งบุคลากรไปอบรมและดูงานด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
-ง. เพิ่มนโยบายของห้องสมุดเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
-จ. เตรียมงบประมาณสำหรับด้านนี้ไว้โดยเฉพาะ
-ฉ. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในด้านนี้โดยเฉพาะ
-ช. จัดอบรมบุคลากรห้องสมุดให้เข้าใจในเรื่องนี้
-ซ. เตรียมสถานที่
-ณ. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3. นักวิเคราะห์ระบบเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรเป็นใคร

- ☐ บรรณารักษ์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- ☐ ผู้ที่จบการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานห้องสมุด

เหตุผล

.....

.....

4. โปรแกรมเมอร์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรจะเป็นใคร

- ☐ บรรณารักษ์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด
- ☐ ผู้ที่จบการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานห้องสมุด

เหตุผล

.....

.....

5. ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดท่านคิดว่ามีด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ☐ ด้านบุคลากร
- ☐ ด้านงบประมาณ
- ☐ ด้านผู้ใช้บริการ
- ☐ ด้านการประสานงานกับศูนย์คอมพิวเตอร์
- ☐ ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ (Hardware)
- ☐ ด้านโปรแกรม (Software)

6. ปัญหาด้านบุคลากรเกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ☐ ไม่มีบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดโดยเฉพาะ
- ☐ บุคลากรไม่เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- ☐ บุคลากรไม่มีความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- ☐ บุคลากรของหน่วยงานที่ขอใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่ให้ความร่วมมือ
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แนวทางแก้ไข

7. ปัญหาด้านงบประมาณเกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ☐ ไม่มีงบประมาณด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดโดยเฉพาะ
- ☐ ผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- ☐ ขอบงบประมาณจากหน่วยงานระหว่างประเทศไม่ได้
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แนวทางแก้ไข

8. ปัญหาด้านผู้ให้บริการเกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ☐ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- ☐ ไม่เห็นความสำคัญของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- ☐ ไม่ร่วมมือกับงานด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แนวทางแก้ไข

9. ปัญหาด้านการประสานงานกับศูนย์คอมพิวเตอร์เกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ☐ ไม่เห็นด้วยกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- ☐ ให้ความสำคัญต่องานด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดน้อยกว่างานอื่น
- ☐ จำกัดเวลาในการให้บริการแก่ห้องสมุด
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แนวทางแก้ไข

10. ปัญหาด้านเครื่องคอมพิวเตอร์เกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ☐ ประสิทธิภาพของการทำงานต่ำ
- ☐ หน่วยความจำจุข้อมูลได้น้อยเกินไป
- ☐ เครื่องไม่สามารถใช้กับโปรแกรมสำเร็จรูปที่มีจำหน่ายได้
- ☐ เครื่องที่ใช้อยู่เก่ากับเครื่องใหม่ไม่สามารถปรับเข้ากันได้
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แนวทางแก้ไข

11. ปัญหาด้านโปรแกรมเกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ☐ โปรแกรมไม่ได้มาจากการบริจาคจากหน่วยงานของต่างประเทศจึงใช้ได้เฉพาะภาษาอังกฤษ
- ☐ โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่ำ
- ☐ ผู้ปฏิบัติไม่ชำนาญในการใช้โปรแกรม
- ☐ ผู้ปฏิบัติไม่สามารถพัฒนาโปรแกรมของงานห้องสมุดบางงานที่ซับซ้อนได้
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แนวทางแก้ไข

.....

.....

จบอีกคำถาม ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงค่ะ

รูปที่ 2

ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในองค์กร

ตอนที่ 3

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างหลังข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

ชื่อสถานที่ทำงานในปัจจุบัน.....

1. คำถามเกี่ยวกับเครื่องคอมพิวเตอร์

1.1 ชื่อระบบ

☐ IBM 3031 ☐ IBM 3083 ☐ IBM PC ☐ IBM PC-XT
☐ NEC ACOS-300 ☐ NEC 350 ☐ NEC ☐ Victor
☐ Perkin Elmer 3230 ☐ Burrough ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)...

.....

1.2 ขนาดของหน่วยความจำ

☐ 1 MB ☐ 2 MB ☐ 4 MB ☐ 8 MB 16 MB
☐ 63 KB ☐ 128 KB ☐ 256 KB ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)...

.....

1.3 จำนวน Peripheral

☐ จำนวนเทป.....ม้วน
☐ จำนวน Disketteแผ่น
☐ จำนวน Printerเครื่อง อัตราความเร็ว.....
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

สามารถพิมพ์ลักษณะพิเศษสำหรับงานห้องสมุดได้หรือไม่

☐

ได้

☐

ไม่ได้

☐

จำนวนไมโครคอมพิวเตอร์ที่ใช้แทนเทอร์มินัล.....เครื่อง

2. ท่านมีความพึงพอใจในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเพียงใด

☐

มากที่สุด

☐

มาก

☐

ปานกลาง

☐

น้อย

☐

น้อยที่สุด

3. คำถามเกี่ยวกับโปรแกรม (Software)

3.1 ชื่อ Operating System

☐

CP/M

☐

MS. DOS

☐

DOS

☐

UNIX

☐

VM/SP

☐

OS/VS 1

☐

ACOS-4

☐

VAX/VMS

☐

OS/32

☐

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

.....

.....

3.2 รายชื่อ Package ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

☐

CDS/ISIS

☐

dBASE II

☐

dBASE III

☐

IV + V

☐

SUPERDOC

☐

Multiplan

☐

MINISIS

☐

IRS-4

☐

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

.....

.....

☐

รายชื่องานที่ใช้ Package

.....

.....

.....

☐ โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดยหน่วยงานใช้กับงาน

.....

.....

และเขียนด้วยภาษา

4. ท่านมีความพึงพอใจในโปรแกรมดังกล่าวเพียงใด

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

5. คำถามเกี่ยวกับบุคลากร

5.1 จำนวนนักวิเคราะห์ระบบคน

5.2 จำนวนโปรแกรมเมอร์คน

5.3 จำนวนบรรณาธิการ คน

5.4 จำนวนโอเปอเรเตอร์ คน

5.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ)..... คน

6. ท่านมีความพึงพอใจในจำนวนบุคลากรดังกล่าวเพียงใด

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

7. ระบบที่ใช้ประมวลผลเป็นระบบใด (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐ ออนไลน์ ☐ ออฟไลน์

8. ท่านมีความพึงพอใจในระบบดังกล่าวเพียงใด

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

9. ปัญหาในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดท่านคิดว่ามีด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐ ด้านบุคลากร

☐ ด้านงบประมาณ

- ☐ ด้านผู้ให้บริการ
- ☐ ด้านการประสานงานกับศูนย์คอมพิวเตอร์
- ☐ ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์
- ☐ ด้านโปรแกรม

10. ปัญหาด้านบุคลากรเกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ☐ ไม่มีบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดโดยเฉพาะ
 - ☐ บุคลากรไม่เห็นด้วยกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
 - ☐ บุคลากรไม่มีความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
 - ☐ บุคลากรของหน่วยงานที่ขอใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่ให้ความร่วมมือ
 - ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)
- แนวทางแก้ไข
-

11. ปัญหาด้านงบประมาณเกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ☐ ไม่มีงบประมาณด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดโดยเฉพาะ
 - ☐ ผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
 - ☐ ขอบงบประมาณจากหน่วยงานระหว่างประเทศไม่ได้
 - ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)
- แนวทางแก้ไข
-
-

12. ปัญหาด้านผู้ใช้บริการเกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ☐ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- ☐ ไม่เห็นความสำคัญของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

☐ ไม่ร่วมมือกับงานด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แนวทางแก้ไข

.....

.....

13. ปัญหาด้านการประสานงานกับศูนย์คอมพิวเตอร์เกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐ ไม่เห็นด้วยกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด

☐ ให้ความสำคัญต่องานด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดน้อยกว่างานอื่น

☐ จำกัดเวลาในการให้บริการแก่ห้องสมุด

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แนวทางแก้ไข

.....

.....

14. ปัญหาด้านเครื่องคอมพิวเตอร์เกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐ ประสิทธิภาพของการทำงานต่ำ

☐ หน่วยความจำข้อมูลได้น้อยเกินไป

☐ เครื่องไม่สามารถใช้กับโปรแกรมสำเร็จรูปที่มีจำหน่ายได้

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แนวทางแก้ไข

.....

.....

15. ปัญหาด้านโปรแกรมเกิดจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐ โปรแกรมได้มาจากการบริจาคจากหน่วยงานของต่างประเทศจึงใช้ได้เฉพาะ
ภาษาอังกฤษ

☐ โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้มีประสิทธิภาพการทำงานต่ำ

☐ ผู้ปฏิบัติไม่ชำนาญในการใช้โปรแกรม

☐ ผู้ปฏิบัติไม่สามารถพัฒนาโปรแกรมของงานห้องสมุดบางงานที่ซับซ้อนได้

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

แนวทางแก้ไข

.....

.....

จบข้อคำถาม ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงค่ะ

ชุดที่ 3

ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งมีผลงานเกี่ยวกับ
การใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด

ตอนที่ 3

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างหลังข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

ชื่อสถานที่ทำงานในปัจจุบัน

1. การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยควรร่วมมือกันหรือไม่

☐ ควร (ถ้าตอบข้อนี้กรุณาตอบข้อ 2 ต่อไป)

☐ ไม่ควร (ถ้าตอบข้อนี้กรุณาตอบข้อ 3 ต่อไป)

2. จากข้อ 1 ถ้าควรร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดสามารถกระทำได้ในรูปใด (ตอบได้มากกว่า

1 คำตอบ)

☐ ปรับมาตรฐานให้เป็นแบบเดียวกัน

☐ พัฒนาระบบใดระบบหนึ่งที่กำลังใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

☐ ใช้ระบบข่ายงานเหมือนของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา

☐ กระทำรูปแบบของการใส่ข้อมูลในแบบฟอร์มกรอกข้อมูล (Worksheet)

ให้อยู่ในรูปเดียวกัน

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

3. จากข้อ 1 ถ้าไม่ควรร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดสามารถกระทำได้ในรูปใด (ตอบได้มากกว่า

1 คำตอบ)

☐ พัฒนาระบบขึ้นเฉพาะของแต่ละสถาบัน

☐ ซื้อระบบที่พัฒนาแล้วจากสถาบันที่คัดเลือกแล้ว

- ☐ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีจำหน่ายทั่วไป เช่น dBASE II
- ☐ ซอโปรแกรมสำเร็จรูปจากหน่วยงานระหว่างประเทศ เช่น CDS/ISIS
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)
-
-

4. ระบบการสื่อสารในประเทศไทยมีผลต่อความร่วมมือในด้านการใช้คอมพิวเตอร์ระหว่างห้องสมุดมากน้อยเพียงใด
- ☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด
5. เพื่อให้ระบบการสื่อสารข้อมูลสามารถทำงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การสื่อสารแห่งประเทศไทยสมควร เปลี่ยนอุปกรณ์การสื่อสารให้เป็นระบบที่ทันสมัยมากน้อยเพียงใด
- ☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด
6. การลงทุนในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยเป็นการลงทุนที่คุ้มค่ามากน้อยเพียงใด
- ☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด
7. การลงทุนในด้านการใช้โปรแกรมของห้องสมุด ควรจะเลือกแบบใดระหว่าง
- ☐ การซื้อ (ถ้าตอบข้อนี้กรุณาตอบข้อ 8 ต่อไป)
- ☐ การพัฒนาระบบขึ้นใช้เอง (ถ้าตอบข้อนี้กรุณาตอบข้อ 9 ต่อไป)
8. การลงทุนในด้านการซื้อโปรแกรมของห้องสมุดควร เลือกแบบไหน
- ☐ จากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย
- ☐ จากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ต่างประเทศ

- ☐ จากสถาบันที่ได้พัฒนาโปรแกรมเฉพาะของสถาบันนั้น
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)
-
-

9. การลงทุนในด้านการพัฒนาโปรแกรมสำหรับห้องสมุดขึ้นใช้เองของแต่ละสถาบัน ควรเลือกแบบไหน

- ☐ บริษัทคอมพิวเตอร์พัฒนาขึ้นโดยทำงานร่วมกับฝ่ายห้องสมุด
- ☐ ผู้ทรงคุณวุฒิทางคอมพิวเตอร์ทำงานร่วมกับฝ่ายห้องสมุด
- ☐ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด (บรรณารักษ์) ทำงานร่วมกับฝ่ายห้องสมุดแห่งนั้น
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)
-
-

10. นักวิเคราะห์ระบบ เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรเป็นใครระหว่าง

- ☐ บรรณารักษ์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด
- ☐ ผู้ที่จบการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานห้องสมุด

เหตุผล

.....

.....

11. โปรแกรมเมอร์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ควรเป็นใครระหว่าง

☐ บรรณารักษ์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของ

ห้องสมุด

☐ ผู้ที่จบการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับงาน

ห้องสมุด

เหตุผล

.....

.....

จบคำถาม ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงค่ะ

ชุดที่ 4

ผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย

ตอนที่ 3

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างหลังข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

ชื่อบริษัทที่ทำงานในปัจจุบัน

1. เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสำหรับงานห้องสมุดมีระบบใดบ้าง? (ตอบได้มากกว่า

1 คำตอบ)

☐ IBM 3031	☐ IBM 3083	☐ IBM PC-XT
☐ NEC	☐ NEC 350	☐ NEC ACOS-300
☐ Perkin Elmer 3230	☐ Burrough	
☐ Victor	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)	

.....

.....

2. เครื่องดังกล่าวสามารถปฏิบัติงานห้องสมุดในด้านใดได้บ้าง? (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐ กำนจึกหา	☐ พัสดุ
☐ ครงรชนี	☐ บริการจ่าย -- รับ
☐ สารบรรณ	☐ วารสาร
☐ ช่วยกันคว่าสิ่งพิมพ์	☐ งบประมาณ
☐ จัดหมู่และทำบัตรรายการ	☐ บุคลากร
☐ บรรณานุกรม	

3. เครื่องดังกล่าวในข้อ 1 สามารถประมวลผลเป็นภาษาไทยบ้าง? (ตอบได้มากกว่า 1

คำตอบ)

- ☐ ภาษาอังกฤษ
- ☐ ภาษาไทย
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)
-

4. บริษัทของท่านมีการผลิตโปรแกรมของห้องสมุดบ้างหรือไม่?

- ☐ มี (ถ้าตอบชื่อนี้กรุณาตอบข้อ 5 ต่อไป)
- ☐ ไม่มี (ถ้าตอบชื่อนี้กรุณาตอบข้อ 6 ต่อไป)

5. การผลิตโปรแกรมของห้องสมุดได้จัดทำไว้ในระบบใด?

- ☐ ระบบครบวงจร (Integrated System)
- ☐ ระบบย่อย (Functional System)

6. ถ้าไม่มีการผลิตโปรแกรมของห้องสมุดบริษัทมีแนวโน้มที่จะผลิตโปรแกรมห้างหรือไม่?

- ☐ มี (ถ้าตอบชื่อนี้กรุณาตอบข้อ 7 และข้อ 8 ต่อไป)
- ☐ ไม่มี (ถ้าตอบชื่อนี้ ก็จบคำถามแต่เพียงนี้ ขอขอบคุณ)

7. ถ้าผลิตโปรแกรมของห้องสมุดจะใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดใด?

- ☐ ไมโครคอมพิวเตอร์
- ☐ มินิคอมพิวเตอร์
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

8. การผลิตโปรแกรมดังกล่าวคาดว่าจะเสร็จประมาณปีใด ?

☐ 2529

☐ 2530

☐ 2531

☐ 2532

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

จบข้อคำถาม ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงค่ะ

ประกาศคณะกรรมการคอมพิวเตอร์ของรัฐ

ที่ 1/2528

เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อใช้ในการบริหารงานคอมพิวเตอร์ของรัฐ และการพิจารณาโครงการ แผนงาน และงานประมวลผลด้วยเครื่องจักร ตลอดจนการได้มาซึ่งระบบคอมพิวเตอร์ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ

เพื่อให้การบริหารงานคอมพิวเตอร์ของรัฐเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะกรรมการคอมพิวเตอร์ของรัฐจึงอาศัยอำนาจตามความในข้อ ๖(๓) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานคอมพิวเตอร์ของรัฐ พ.ศ. 2527 ออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อใช้ในการบริหารงานคอมพิวเตอร์ของรัฐ และการพิจารณาโครงการ แผนงาน และงานประมวลผลด้วยเครื่องจักร ตลอดจนการได้มาซึ่งระบบคอมพิวเตอร์ของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 การบริหารงานคอมพิวเตอร์ของรัฐ จะใช้การบริหารโครงการ และแผนงาน ประมวลผลด้วยเครื่องจักรของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจเป็นหลัก ดังต่อไปนี้

(1) ให้ส่วนราชการระดับกรมและรัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่และรับผิดชอบในการประมวลรวบรวมงานประมวลผลด้วยเครื่องจักรและความต้องการด้านระบบคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานในสังกัดแล้วจัดทำเป็นโครงการและแผนงานประมวลผลด้วยเครื่องจักรของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ เสนอให้สำนักงานประมวลพิจารณา

(2) โครงการและแผนงานประมวลผลด้วยเครื่องจักรของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจดังกล่าว ควรระบุระยะเวลาดำเนินงานระหว่างสามถึงห้าปี โดยจะต้องประกอบด้วยแผนดำเนินงานและความต้องการในด้านระบบคอมพิวเตอร์ที่ชัดเจน สะดวกต่อการพิจารณา บริหาร และติดตามผลโครงการ

ข้อ 2 การพิจารณาโครงการ แผนงาน และงานประมวลผลด้วยเครื่องจักรจะพิจารณาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาความเหมาะสมของนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ก. ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ข. การสนับสนุนที่มีต่อนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน
- ค. ความเป็นไปได้ของเป้าหมาย
- ง. ความเข้ากันได้กับนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ แผนงาน

และงานประจวบผลด้วยเครื่องจักรอื่นใด กล่าวคือต้องไม่มีความซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็น

(2) พิจารณาลักษณะของงานประจวบผลในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ก. ผลงาน กล่าวคือ เชื่อใช้แล้วต้องได้ผลดีกว่าและมากกว่าวิธีอื่น
- ข. ประมาผลการวางจ่าย กล่าวคือ ต้องมีอัตราค่าใช้จ่ายอยู่ใน

หลักเกณฑ์ที่ยอมรับได้

- ก. ความซ้ำซ้อนกับงานอื่น กล่าวคือ ต้องไม่มีความซ้ำซ้อนโดย

ไม่จำเป็น

นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงปริมาณงาน คุณภาพของงาน ลักษณะการทำงานและผลงานที่ต้องการว่า มีองค์ประกอบที่เหมาะสมหรือไม่

(3) พิจารณาระบบงานประจวบผลในด้านของความเป็นประสิทธิภาพประหยัด และคุ้มค่าของระบบและขั้นตอนการบริหารงานประจวบผล

(4) พิจารณาระบบคอมพิวเตอร์ในด้านของความเหมาะสมกับงาน และระบบงานประจวบผลกล่าวคือ ระบบคอมพิวเตอร์ที่จะใช้ในโครงการ และแผนงานประจวบผลด้วยเครื่องจักร ควรมีลักษณะและขีดความสามารถเหมาะสมที่จะใช้กับงานและระบบงานประจวบผลที่พิจารณาไปแล้ว

(5) พิจารณาความพร้อมหรือแผนพัฒนา เพื่อให้เกิดความพร้อมของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ก. โครงสร้างส่วนราชการ
- ข. ระบบบริหารงาน

- ก. อัตรากำลังเจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ และความชำนาญของผู้ใช้ผลงาน
 - ง. ระบบงานประมวลผลทั้งในด้านข้อมูลและระบบคำสั่งสอน
 - จ. ความมั่นคงและปลอดภัยของระบบคอมพิวเตอร์และข้อมูล
 - ฉ. สถานที่ทำการและส่วนประกอบที่จำเป็น
 - ช. การเงิน การงบประมาณ
- (6) พิจารณาแผนดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
- ก. ความเป็นไปได้
 - ข. ความสมบูรณ์
 - ค. ความเหมาะสมทั้งในด้านของแผนงานและแผนเงิน

ข้อ 3 ประเภทและลักษณะของระบบคอมพิวเตอร์ที่จะต้องจัดทำโครงการและแผนงานประมวลผลด้วยเครื่องจักรและคำขอคำเนิการเพื่อให้ได้มาซึ่งระบบคอมพิวเตอร์ เสนอให้สำนักงบประมาณพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนคำเนิการเพื่อให้ได้มา ได้แก่ระบบคอมพิวเตอร์ทั้งระบบหรือบางส่วน ดังต่อไปนี้

- (1) อุปกรณ์การประมวลผลกลาง (CENTRAL PROCESSING UNIT - CPU) อุปกรณ์หน่วยความจำ (MEMORY) และอุปกรณ์ที่เป็นส่วนประกอบของระบบคอมพิวเตอร์ (PERIPHERALS) ตลอดจนอุปกรณ์ที่ใช้ในการขยายอุปกรณ์ดังกล่าว
- (2) เครื่องจักรแปลงข้อมูล (DATA CONVERSION EQUIPMENT) และเครื่องจักรเตรียมข้อมูล (DATA ENTRY/DATA CAPTURE EQUIPMENT) ที่ใช้งานในด้าน DATA PROCESSING
- (3) SYSTEM SOFTWARES และ APPLICATION SOFTWARES ที่มีราคาขายไม่ต่ำกว่า 200,000 บาท (สองแสนบาท) หรือมีราคาต่ำเข้า หรือค่าบำรุงรักษาไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท (หนึ่งหมื่นบาท) ต่อเดือน

ข้อ 4 ประเภทและลักษณะของระบบคอมพิวเตอร์ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องจัดทำโครงการและแผนงานประมวลผลด้วยเครื่องจักรและคำขอดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งระบบคอมพิวเตอร์เสนอให้สำนักงานประมาณพิจารณาให้ความเห็นชอบ ได้แก่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้งานเฉพาะกิจ (SPECIAL PURPOSE EQUIPMENT) ดังต่อไปนี้

(1) ระบบคอมพิวเตอร์หรือเครื่องจักรกลอื่นใดที่ไม่สามารถประมวลผลด้วยภาษาสั่งงานระดับสูง (HIGH LEVEL PROGRAMMING LANGUAGES) เช่น ภาษา COBOL, FORTRAN, PASCAL, BASIC และ C-LANGUAGE หรือด้วยระบบคำสั่งงานสำเร็จรูปมาตรฐานทั่วไป (STANDARD PROGRAMME PACKAGES) เช่น MULTIPLAN, LOTUS 1.2.3 SUPERCALC และ VISICALC

ระบบคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องจักรกลตามวรรคแรก เช่น เครื่องจักรกลประเภท PROGRAM MABLE CALCULATORS, PROGRAMMABLE ACCOUNTING MACHINES, CASH REGISTER AND POINT OF SALE เป็นต้น

(2) ระบบคอมพิวเตอร์หรือเครื่องจักรกลอื่นที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้แรงงานควบคุมและรายงานผลการทำงานของเครื่องจักรกล และเครื่องมือกลโดยเฉพาะ เช่น เครื่อง MESSAGE SWITCHING และระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานร่วมกับอุปกรณ์การแพทย์ อุปกรณ์โรงจักรไฟฟ้า และอุปกรณ์โรงกลั่นน้ำมัน เป็นต้น

ประกาศ ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2528

(ลงชื่อ) ไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์

(นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์)

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการคอมพิวเตอร์ของรัฐ

การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย

บทคัดย่อ

ของ

กรรวิภาร์ จันทน์นวล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยเกร็งกรินทร์วิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

มิถุนายน 2529

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย ตลอดจนความคิดเห็นต่อเรื่องดังกล่าวของบุคคล 5 กลุ่มได้แก่ หัวหน้าห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด บรรณารักษ์หรืออาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคอมพิวเตอร์ และผู้แทนจากบริษัทจำหน่ายคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 56 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

ผลจากการศึกษาพบว่า การลงทุนในการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย เป็นการลงทุนที่สูงค่า การเตรียมการควรเริ่มจากการศึกษาความเป็นไปได้ของการนำคอมพิวเตอร์ไปใช้ในหน่วยงาน และห้องสมุดควรร่วมมือกันโดยทำให้รูปแบบของการใส่ข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูล (worksheets) อยู่ในรูปแบบเดียวกัน โดยที่ระบบสื่อสารในประเทศไทยจะมีผลต่อความร่วมมือดังกล่าว ดังนั้นการสื่อสารแห่งประเทศไทยควรจะ เปลี่ยนอุปกรณ์การสื่อสารให้เป็นระบบที่ทันสมัย สำหรับนักวิเคราะห์ระบบงานคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดควรเป็นบรรณารักษ์และโปรแกรมเมอร์เป็นผู้ที่จบการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ ปัจจุบันห้องสมุดส่วนมากใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ซึ่งมีขนาดความจำ 256 KB อนึ่งวิธีการลงทุนในด้านโปรแกรมควรเป็นแบบที่พัฒนาระบบขึ้นใช้เองโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านคอมพิวเตอร์เป็นผู้ดำเนินการร่วมกับฝ่ายห้องสมุด แต่ถ้าจะซื้อโปรแกรมควรเลือกจากสถาบัน ที่ให้คำแนะนำโปรแกรมเฉพาะของห้องสมุดนั้น ๆ สำหรับวงการจัดจำหน่ายโปรแกรมห้องสมุดตาม บริษัทต่าง ๆ ส่วนมากจะผลิตระบบย่อยโดยใช้กับเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์และบางบริษัทกล่าวว่า จะผลิตโปรแกรมห้องสมุดประมาณปี พ.ศ. 2530

ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยของบุคคล 5 กลุ่มดังกล่าวพบว่า การใช้คอมพิวเตอร์ควรเริ่มจากงานบริการ งานเทคนิค และงานบริหาร ตามลำดับ โดยที่งานบริการควรเริ่มจากงานบรรณานุกรม งานเทคนิคควรเริ่มจากงานจัดหมู่ และทำบัตรรายการและงานบริหารควรเริ่มจากงานงบประมาณ ส่วนระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องสมุดควรเป็นระบบครบวงจร เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ควรใช้เฉพาะงานของห้องสมุดและโปรแกรมที่ใช้ควรเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป เมื่อแยกตามประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยพบว่า ผู้ตอบมีความเห็นสอดคล้องกับข้างต้น ยกเว้น

ในด้านการใช้คอมพิวเตอร์ควรเริ่มจากงานเทคนิค บริการและบริหาร ตามลำดับ

ปัญหาของการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทยเกิดจากด้านบุคลากร
รองลงไปได้แก่ด้านงบประมาณ ด้านโปรแกรมและด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ ปัญหาด้านบุคลากร
เกิดจากบุคลากรไม่มีความชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด ปัญหาด้านงบประมาณ
เกิดจากห้องสมุดไม่มีงบประมาณด้านการใช้คอมพิวเตอร์ไว้โดยเฉพาะปัญหาด้านโปรแกรม
เกิดจากผู้ปฏิบัติงานด้านคอมพิวเตอร์ไม่สามารถพัฒนาโปรแกรมของงานห้องสมุดบางงานที่ซับซ้อน
ได้ ปัญหาด้านเครื่องคอมพิวเตอร์เกิดจากเครื่องมือมีความจำน้อยเกินไป

THE USE OF COMPUTERS IN THAILAND'S LIBRARIES

AN ABSTRACT

BY

KANNIKAR CHANNAUL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

June 1986

The objectives of this study are aimed at studying the nature and problems concerning the use of computers in Thailand's libraries, as well as at gathering opinions of heads of libraries, librarians, experts and qualified instructors of computer science, and representatives of companies marketing computers in Thailand. The Population is inclusive of 56 persons, using questionnaire in collecting data.

The study reveals that bringing computers into use in libraries is worthwhile of investment. It is suggested that a preparatory process should begin first at the study of the possibility of introducing the use of computers in an organization such as a college library. The next step to be taken is seeking cooperation in conforming the data in worksheet for making it in the same procession. The communication system in Thailand could be beneficial from such cooperation. The communication authority of Thailand is strongly recommended to modernize its communication system. For the library, a computer system analyst should be librarian, and a programmer to be efficient should be a graduate of computer science.

The study also find out that 256KB are in use in most libraries at present. For programming, it is recommended that an institute develops its own programs by computer experts in cooperation with its library. In the case of

buying programs should be bought from a firm that produces programs particularly designed for the library. Programs producers, the study further reveals, will produce function system for micro-computers. Some companies expected that they will produce the programs for use in libraries sometimes in 1987.

General opinions of the samples population, divided into 5 groups, can be concluded that computers should be used in service, technical and administrative works consecutively. In the area of service work, computers can be brought into use in bibliography, technical work in cataloging books, administrative work in budgeting. The computer system that fits for library use should be integrated system. The type of computer should be particularly designed for library work, and its programs, package Analysed basically on the experience of computer usage in Thailand, the study reveals that those filling up the questionnaire were of the same opinions stated above, however, they were different in one point, that is, computers should be brought into use for technical, service and administrative works consecutively.

With regards to problems, shartage of experienced personnel is the prime problem for computer usage in

libraries throught out the country, secondly is an in
sufficient finance or budgeting, thirdly is poor programing
and the last is the limited memory of an existing hardward.